Załącznik do Uchwały nr 337/XL/2014
Rady Gminy Dębowiec z dnia 2 września 2014 r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DĘBOWIEC NA LATA 2014-2017
Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO ROKU 2021

Dębowiec, kwiecień 2014

ZLECENIODAWCA:

GMINA DĘBOWIEC
ul. Katowicka 6, 43-426 Dębowiec
tel.: 33 853 38 81, faks: 33 856 22 83
mail: debowiec@debowiec.cieszyn.pl, www.debowiec.cieszyn.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING
ul. Goleszowska 16/125, 43-300 Bielsko-Biała
tel.: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869
mail: biuro@eko-team.com.pl, www.eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak
Sebastian Kulikowski

INSTYTUCJE UDZIELAJĄCE INFORMACJI PRZY OPRACOWANIU NINIEJSZEGO DOKUMENTU:

1. *Urząd Gminy Dębowiec,*
2. *Starostwo Powiatowe w Cieszynie,*
3. *Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej w Ustroniu,*
4. *ZD IZPIB Grodziec Śląski Sp. z o.o.,*
5. *Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Zabrzu,*
6. *Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach,*
7. *Nadleśnictwo Ustroń,*
8. *Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach,*
9. *Zarząd Dróg Powiatowych w Cieszynie,*
10. *Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,*
11. *Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach,*
12. *Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach,*
13. *Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Śląski Oddział Regionalny,*
14. *Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach,*
15. *Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,*
16. *Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Katowicach.*

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP 6
1.1. PODSTAWA OPRACOWANIA 6
1.2. METODOLOGIA OPRACOWANIA, ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU I JEGO PODSTAWY PRAWNE....6
2. UWARUNKOWANIE ZEWNĘTRZNE 7
2.1. POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA....7
2.2. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO DO ROKU 2013 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY DO ROKU 2018....7
2.3. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CIESZYŃSKIEGO NA LATA 2012-2015 Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY NA LATA 2016-2019....8
2.4. PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DĘBOWIEC 9
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DĘBOWIEC 10
3.1. POŁOŻENIE 10
3.2. UKSZTAŁTOWANIE TERENU I BUDOWA GEOLOGICZNA....11
3.3. KLIMAT....12
3.4. OTOCZENIE SPOŁECZNO - GOSPODARCZE....12
4. TURYSTYKA I REKREACJA 13
5. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO I RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW PRZYRODY 16
5.1. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU....16
5.1.1. FORMY OCHRONY PRZYRODY....19
5.2. OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW 23
5.3. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB....26
5.4. OCHRONA ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH 30
6. POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO....32
6.1. OCHRONA POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO....32
6.1.1. SYSTEM GAZOWNICZY 37
6.1.2. SYSTEM CIEPŁOWNICZY 38
6.1.3. KOMUNIKACYJNE ŹRÓDŁA ZANIECZYSZCZEŃ NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC 38
6.2. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA....42
6.2.1. WODY POWIERZCHNIOWE NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC....42
6.2.2. JAKOŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH....42
6.2.3. WODY PODZIEMNE NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC 44
6.2.4. JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH 45
6.2.5. ZAOPATRZENIE W WODĘ PRZEZNACZONĄ DO SPOŻYCIA 47
6.2.6. ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW....48
6.2.7. ODPROWADZANIE WÓD OPADOWYCH....49
6.3. GOSPODAROWANIE ODPADAMI 51
6.4. OCHRONA PRZED HAŁASEM....54
6.4.1. HAŁAS PRZEMYSŁOWY 54
6.4.2. HAŁAS DROGOWY....55
6.4.3. HAŁAS NIEZORGANIZOWANY....57
6.5. OCHRONA PRZED POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI WRAZ ICH MONITORINGIEM 57
7. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII 58
7.1. MATERIAŁOCHŁONNOŚĆ, WODOCHŁONNOŚĆ, ENERGOCHŁONNOŚĆ I ODPADOWOŚĆ PRODUKCJI58
7.2. WYKORZYSTANIE ENERGII ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNYCH....60
7.3. OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA 62
7.4. SUBSTANCJE CHEMICZNE W ŚRODOWISKU I POWAŻNE AWARIE....64
7.5. EDUKACJA EKOLOGICZNA....66
8. PRIORYTETY EKOLOGICZNE, PLAN OPERACYJNY W OCHRONIE ŚRODOWISKA....68
9. ZAGADNIENIA SYSTEMOWE 79

9.1. MECHANIZMY PRAWNE 79
9.2. DOSTĘP DO INFORMACJI, UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA 79
9.3. MONITORING ŚRODOWISKA 80
10. ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI „PROGRAMU…" 82
10.1. ANALIZA ŹRÓDEŁ PREFERENCYJNEGO WSPARCIA FINANSOWEGO PRZEDSIĘWZIĘĆ W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA 82
10.1.1. ŚRODKI POCHODZĄCE ZE ŹRÓDEŁ KRAJOWYCH 82
10.1.2. ŚRODKI POCHODZĄCE ZE ŹRÓDEŁ ZAGRANICZNYCH W LATACH 2014-2020 85
10.2. NAKŁADY NA REALIZACJĘ ZADAŃ „PROGRAMU..." 87
11 STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM 90

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1 POŁOŻENIE GMINY DĘBOWIEC NA TLE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO I POWIATU CIESZYŃSKIEGO 10
RYSUNEK 2 POŁĄCZENIA KOMUNIKACYJNE GMINY DĘBOWIEC 11
RYSUNEK 3 LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY DĘBOWIEC 12
RYSUNEK 4 PLANOWANY PRZEBIEG TRASY WIŚLANEJ NA TLE GMINY DĘBOWIEC I OBSZARÓW PRZYLEGŁYCH 14
RYSUNEK 5 PODZIAŁ GEOBOTANICZNY OBSZARU GMINY DĘBOWIEC 16
RYSUNEK 6 OBSZARY CHRONIONE NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC 19
RYSUNEK 7 OBSZARY LEŚNE NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC 24
RYSUNEK 8 ODNOWIENIA GRUNTÓW LEŚNYCH ORAZ ZALESIENIA GRUNTÓW ROLNYCH NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC 25
RYSUNEK 9 STRUKTURA WIELKOŚCIOWA GOSPODARSTW ROLNYCH NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC 27
RYSUNEK 10 ROZMIESZCZENIE ZŁÓŻ GAZU ZIEMNEGO 31
RYSUNEK 11 PODZIAŁ NA STREFY W KTÓRYCH DOKONUJĘ SIĘ OCENY JAKOŚCI POWIETRZA NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 33
RYSUNEK 12 WYNIKI STĘŻEŃ ŚREDNIOROCZNYCH DWUTLENKU SIARKI NA STACJI W CIESZYNIE (µG/M^3), NORMA 40 µG/M^3 34
RYSUNEK 13 WYNIKI STĘŻEŃ ŚREDNIOROCZNYCH TLENKÓW I DWUTLENKÓW AZOTU NA STACJI W CIESZYNIE (µG/M^3), NORMA 40 µG/M^3 35
RYSUNEK 14 WYNIKI STĘŻEŃ ŚREDNIOROCZNYCH TLENKU WĘGLA NA STACJI W CIESZYNIE (µG/M^3), NORMA 10 µG/M^3 35
RYSUNEK 15 WYNIKI STĘŻEŃ ŚREDNIOROCZNYCH PYŁU PM10 NA STACJI W CIESZYNIE (µG/M^3), NORMA 10 µG/M^3 36
RYSUNEK 16 SIECI GAZOWEJ W RAMACH KRAJOWEGO SYSTEMU GAZOWNICZEGO 38
RYSUNEK 17 SAMOCHODY OSOBOWE W PRZELICZENIU NA 1000 LUDNOŚCI WEDŁUG POWIATÓW W 2012 ROKU 40
RYSUNEK 18 OCENA STANU/POTENCJAŁU EKOLOGICZNEGO JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH BADANYCH W LATACH 2010-2012 43
RYSUNEK 19 OCENA JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA OBSZARACH CHRONIONYCH BADANYCH W LATACH 2010-2012 44
RYSUNEK 20 JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH ORAZ GZWP W REJONIE GMINY DĘBOWIEC 45
RYSUNEK 21 CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE GMINY W LATACH 2004 – 2013 (KM) 47
RYSUNEK 22 LOKALIZACJA DROGI EKSPRESOWEJ S1 NA TLE GMINY DĘBOWIEC 55
RYSUNEK 23 MAPA AKUSTYCZNA WYKONANIA W 2010 ROKU DLA DROGI EKSPRESOWEJ S1 56
RYSUNEK 24 UDZIAŁ ZADAŃ WG KRYTERIUM ODPOWIEDZIALNOŚCI ZA POKRYCIE ŚRODKÓW FINANSOWYCH W OGÓLNYCH WYDATKACH ZWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA 88
RYSUNEK 25 STRUKTURA WYDATKÓW NA WYBRANYCH KIERUNKACH NA TLE POZOSTAŁYCH ZADAŃ OBJĘTYCH PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA 89

SPIS TABEL

TABELA 1 WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC 20
TABELA 2 ŚREDNIE STĘŻENIE W 2012 ROKU NA TERENIE POWIATU CIESZYŃSKIEGO (µG/M^3) 34
TABELA 3 DŁUGOŚĆ CZYNNYCH GAZOCIĄGÓW BEZ PRZYŁĄCZY NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC W LATACH 2012-2008 W METRACH BEZ PRZYŁĄCZY GAZU 37
TABELA 4 ILOŚĆ CZYNNYCH PRZYŁĄCZY GAZOWYCH NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC W LATACH 2012-2008 W SZTUKACH 37
TABELA 5 ROCZNA EMISJA SUBSTANCJI SZKODLIWYCH DO ATMOSFERY ZE ŚRODKÓW TRANSPORTU NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC (KG) 41
TABELA 6 JAKOŚĆ WÓD PODZIEMNYCH W REJONIE GMINY DĘBOWIEC W RAMACH SIECI MONITORINGU KRAJOWEGO 46
TABELA 7 CHARAKTERYSTYKA SIECI KANALIZACJI SANITARNEJ NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC 49
TABELA 8 ILOŚCI ODPADÓW ZEBRANYCH I ODEBRANYCH OD MIESZKAŃCÓW NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC 53
TABELA 9 ZAŁOŻENIA DOTYCZĄCE REALIZACJI NA TERENIE GMINY DĘBOWIEC W LATACH 2014-2021 WYDATKÓW Z ZAKRESU ZADAŃ WŁASNYCH I ZADAŃ KOORDYNOWANYCH W POSZCZEGÓLNYCH KIERUNKACH OCHRONY ŚRODOWISKA 87

1. Wstęp

1.1. Podstawa opracowania

Podstawą opracowania jest umowa zawarta w dniu 12 lutego 2014 roku między Eko – Team Konsulting z Bielska Białej, a Gminą Dębowiec na wykonanie pracy pt.: *„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dębowiec na lata 2014-2017 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2021”*.

Program powstał w oparciu o dane pochodzące z licznych źródeł są to między innymi: dokumentacje strategiczne i planistyczne opracowane we wcześniejszym czasie przez gminę Dębowiec, a także Powiat Cieszyński i Województwo Śląskie. Źródłem danych zamieszczonych w niniejszej aktualizacji są również dane zebrane samodzielnie przez autorów opracowania od administratorów uzbrojenia na obszarze gminy, firm zajmujących się obsługą gminy, a także jednostek nadzorujących gminę Dębowiec. Cennymi materiałami okazały się także materiały konferencyjne czy literatura specjalistyczna - branżowa.

1.2. Metodologia opracowania, zawartość dokumentu i jego podstawy prawne

„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dębowiec na lata 2014-2017 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2021” został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013r., poz. 1232) jako narzędzie prowadzenia polityki ekologicznej w gminie. Realizacja postanowień „Programu...” powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego, oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w Dziale III art. 17 ust. 1 zobowiązuje samorządy do opracowania programów ochrony środowiska na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Program ochrony środowiska powinien uwzględniać elementy określone w art. 14 wynikające z polityki ekologicznej państwa takie jak:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- poziomy celów długoterminowych,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno - ekonomiczne i środki finansowe.

Nawiązując do układu i zawartości Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 niniejsze opracowanie poruszać będzie takie zagadnienia jak:

1. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
2. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
3. Dalsza poprawa, jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

Niniejsze opracowanie zawiera między innymi takie elementy jak:

- OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA
  - Ochrona powietrza atmosferycznego,
  - Gospodarka wodno – ściekowa,
  - Ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
  - Ochrona powierzchni ziemi i gleb,
  - Ochrona zasobów geologicznych,
  - Ochrona przed hałasem,
  - Ochrona przed polami elektromagnetycznymi,

  - Zrównoważone wykorzystanie materiałów i energii,
  - Rozwój edukacji ekologicznej.
- PRIORYTETY EKOLOGICZNE, CELE I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA
- PLAN OPERACYJNY
- ZAGADNIENIA SYSTEMOWE
- ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU
- STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM.

2. Uwarunkowanie zewnętrzne

2.1. Polityka ekologiczna państwa

„Polityka ekologiczna na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016" jest drugim z rzędu tego rodzaju dokumentem strategicznym wymaganymi ustawą – Prawo ochrony środowiska .

Zasady realizacji Polityki Ekologicznej Państwa zostały przyjęte, jako podstawa realizacji opracowania niniejszego dokumentu, jakim jest aktualizacja *„Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dębowiec na lata 2014-2017 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2021".*

Nadrzędnym, strategicznym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego.

Realizacja tego celu osiągana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne (w tym wdrażanie postanowień Traktatu Akcesyjnego), tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska.

Nadrzędną wartością w polityce ekologicznej państwa jest człowiek, co oznacza, że zdrowie społeczeństwa, komfort środowiska, w którym żyją i pracują ludzie jest głównym kryterium realizacji polityki ekologicznej na każdym szczeblu. Polityka ekologiczna państwa ma służyć zaspokojeniu rosnących potrzeb człowieka.

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju, którego istotą jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.

2.2. Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2013 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2018

W 2010 roku został opracowany „Program Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2013 z perspektywą do roku 2018" zaproponowano w nim cele zaliczające się do każdej z dziedzin ochrony środowiska, w tym:

- **Powietrze atmosferyczne (P)** Kontynuacja działań związanych z poprawą jakości powietrza oraz ograniczanie zużycia energii i wzrost wykorzystania energii z odnawialnych źródeł,
- **Zasoby wodne (W)** Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości wód podziemnych i racjonalizacja ich wykorzystania,
- **Gospodarka odpadami (GO)** Minimalizacja ilości powstających odpadów, wzrost wtórnego wykorzystania i ograniczenie składowania pozostałych odpadów,
- **Ochrona Przyrody (OP)** Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie różnorodności biologicznej na różnych poziomach organizacji: na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym oraz ponadgatunkowym (ekosystemowym) oraz georóżnorodności,

- **Tereny poprzemysłowe (TP)** Przekształcenie terenów poprzemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno –ekonomicznymi,
- **Hałas (H)** Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców województwa śląskiego i środowiska poprzez obniżenie jego natężenia do poziomu obowiązujących standardów,
- **Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące (PR)** Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym,
- **Zapobieganie powstawaniu poważnych awarii przemysłowych (PPAP)** Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków,
- **Zasoby Naturalne (ZN)** Zrównoważona gospodarka zasobami naturalnymi,
- **Gleby użytkowane rolniczo (GL)** Racjonalne wykorzystywanie zasobów glebowych.

2.3.Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego do roku 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019

Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego do roku 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 - 2019" została przyjęta uchwałą Rady Powiatu Cieszyńskiego nr XXXIV-302-13 z dnia 25 czerwca 2013 roku. Dokument ten jest kontynuacją polityki ekologicznej Powiatu określonej w:

- Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego, przyjętym Uchwałą nr XIV/128/03 Rady Powiatu Cieszyńskiego z dnia 29 grudnia 2003 r.,
- Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego na lata 2008 - 2011 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2012-2015- przyjętym uchwałą nr XXVI/244/08 Rady Powiatu Cieszyńskiego z dnia 29 grudnia 2008 roku.

Aktualizacja „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego do roku 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 - 2019" jako opracowanie planistyczne nakreśla przede wszystkim kierunki działań, które należy podejmować w najbliższych latach w celu ochrony środowiska na terenie powiatu cieszyńskiego.

W aktualizacji „Programu…" wszystkie zadania w ochronie środowiska usystematyzowano w 3 cele długoterminowe.

- Ochrona dziedzictwa przyrodniczego,
- Poprawa jakości środowiska, racjonalne korzystanie z zasobów przyrody, zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- Edukacja ekologiczna, monitoring i poprawa bezpieczeństwa ekologicznego

Do realizacji celów długoterminowych prowadzą zaplanowane w każdej w dziedzin środowiskowych zadania. Obejmują zadania własne powiatu, zadania we współpracy powiatu z innymi jednostkami oraz zadania koordynowane. Realizacja zadań zawartych w aktualizacji „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Cieszyńskiego do roku 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016 - 2019", a w szczególności w zakresie poprawy standardów jakości środowiska oraz jego ochrony będzie wymagać współpracy samorządów na różnych szczeblach, a także współpracy z podmiotami gospodarczymi.

2.4.Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dębowiec

Aktualnie obowiązującym Programem Ochrony Środowiska Gminy Dębowiec jest opracowany w 2009 roku i przyjęty Uchwałą Rady Gminy Dębowiec Nr 330/XL/2010 z dnia 25 maja 2010 roku „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dębowiec na lata 2009-2020".

Główne cele wymienione do realizacji w latach 2009-2020 to:

- Osiągnięcie i utrzymanie dobrej jakości wód powierzchniowych i podziemnych poprzez budowę sieci kanalizacji sanitarnej,
- Polepszenie jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji,
- Obniżanie emisji hałasu komunikacyjnego poprzez planowane modernizację i remonty infrastruktury drogowej,
- Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego na środowisko,
- Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej,
- Zachowanie, ochrona i powiększenie zasobów leśnych,
- Zwiększenie i właściwe użytkowanie obszarów objętych zielenią urządzoną,
- Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe oraz rekultywacja terenów zdegradowanych,
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy,
- Respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w politykach sektorowych gminy,
- Wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach i innych instytucjach na terenie gminy.

3. Ogólna charakterystyka gminy Dębowiec

3.1. Położenie

Gmina Dębowiec to wiejska gmina, położona jest w południowo - zachodniej części województwa śląskiego, w środkowej części powiatu cieszyńskiego, w zachodniej części Pogórza Cieszyńskiego. Gmina Dębowiec graniczy z następującymi jednostkami administracyjnymi:

- od północy gminą Skoczów i gminą Strumień należącymi do powiatu cieszyńskiego,
- od zachodu z gminą Hażlach i gminą Cieszyn należącymi do powiatu cieszyńskiego,
- od wschodu z gminą Skoczów i częściowo gminą Goleszów należącymi do powiatu cieszyńskiego,
- od południa z gminą Goleszów także należącą do powiatu cieszyńskiego.

Rysunek 1 Położenie gminy Dębowiec na tle województwa śląskiego i powiatu cieszyńskiego
Źródło: www.stat.gov.pl, 2013

Gmina Dębowiec położona jest w trójkącie Cieszyn, Skoczów i Strumień, w dolinie rzeki Knajki. Dębowiec to gmina wiejska o powierzchni 4248 ha, obejmująca swym zasięgiem 7 sołectw:

- Dębowiec,
- Ogrodzoną,
- Simoradz,
- Iskrzyczyn,
- Kostkowice,
- Gumna,
- Łączkę.

Ze względu na rolniczy charakter większość tego obszaru to użytki rolne zajmujące 3.150 ha czyli około 74,1% powierzchni całej gminy.

Gmina Dębowiec zlokalizowana jest w odległości 70 km od Katowic – stolicy województwa oraz 30 km od Bielska – Białej Powiązania drogowe pomiędzy poszczególnymi sołectwami oraz z ościennymi gminami zapewnia układ drogowy, na który składa się łącznie 99,69 km dróg. Z tego 75,02 km to drogi gminne, a 24,68 km - drogi powiatowe. Ponad to przez południową część gminy przebiega znacząca w powiązaniu przestrzennym droga krajowa nr 1 Cieszyn – Gdańsk na odcinku o długości 5,9 km.

Rysunek 2 Połączenia komunikacyjne gminy Dębowiec
Źródło: Strategia rozwoju gminy Dębowiec 2004 – 2016

Cechą charakterystyczną gminy Dębowiec jest występowanie bardzo licznych stawów hodowlanych rozmieszczonych wzdłuż rzeki Kanjki. Obecnie powierzchnia stawów szacowana jest na około 330 ha.

Gmina Dębowiec należy do Euroregionu „ŚLĄSK CIESZYŃSKI – TESINSKE SLEZSKO". Euroregion leży na obszarze przygranicznym południowej Polski oraz północno-wschodnich Czech, w bliskim sąsiedztwie Słowacji. Rozciąga się na obszarze ok. 1400 km^2, który zamieszkuje ponad 680 tys. mieszkańców (z czego 360 tys. przypada na część czeską, a 320 tys. na polską).[1]

3.2. *Ukształtowanie terenu i budowa geologiczna*

Gmina Dębowiec położna jest położona jest w południowej części województwa śląskiego, u wrót Bramy Morawskiej, stanowiącej korytarz łączący położone po obu stronach masywów górskich – Sudetów i Karpat, obszary wielkich nizin: Niziny Węgierskiej i Niziny Polskiej.

Powierzchnia terenu gminy jest łagodnie nachylona od podnóża Beskidu Śląskiego w kierunku północy. Znajdują się tu liczne potoki, płynące w głębokich dolinach, a największym z nich jest Knajka, stanowiąca źródło zasilania dla licznych stawów hodowlanych.

Część gminy znajdująca się na obszarze tzw. Pogórza Śląskiego, zwanego niekiedy Pogórzem Cieszyńskim tworzy pas wzgórz łagodnych i szerokich, wyniesionych 350 – 460 m n.p.m., a 150 – 200 m nad dna dolin rzecznych. Granica Pogórza przebiega mniej więcej równolegle do linii łączącej Cieszyn ze Skoczowem. Pozostała część gminy znajduje się na obszarze Kotliny Raciborsko – Oświęcimskiej w jej południowo – wschodniej części. Jest to kotlina przedgórska, wypełniona

[1] *Plan Odnowy miejscowości Dębowiec, 2009*

osadami mioceńskimi.

Kotlina Orawska znajduje się na północnym wschodzie gminy Dębowiec, Pogórze Cieszyńskie otacza gminę od południa. Charakterystyczną cecha krajobrazu gminy są liczne wzniesienia z nachyleniem stoków do 15%, a także łagodne przejścia w doliny. Najniżej położone miejsce znajduje się w dolinie rzeki Kanjki na wysokości 262 mnpm. Najwyżej położonym punktem jest wzniesienie w Ogrodzonej liczące 388 mnpm.

Zachodnią część doliny Knajki zajmuje falista wierzchowina Wysoczyzny Kończyckiej, porozcinana płytkimi nieckowatymi dolinkami dopływów Knajki. W północno – wschodniej części gminy występuje niewielki fragment Doliny Wisły, w całości zajęty przez kompleks stawów rybnych.

W podłożu geologicznym dominują utwory fliszowe w postaci naprzemianległych warstw piaskowców, łupków, margli i wapieni. Występuja tu także warstwy dębowieckie wykształcone w postaci zlepieńców. Głębokie podłoże stanowią utwory koarbońskie wykształcone w postaci wapienia węglowego.

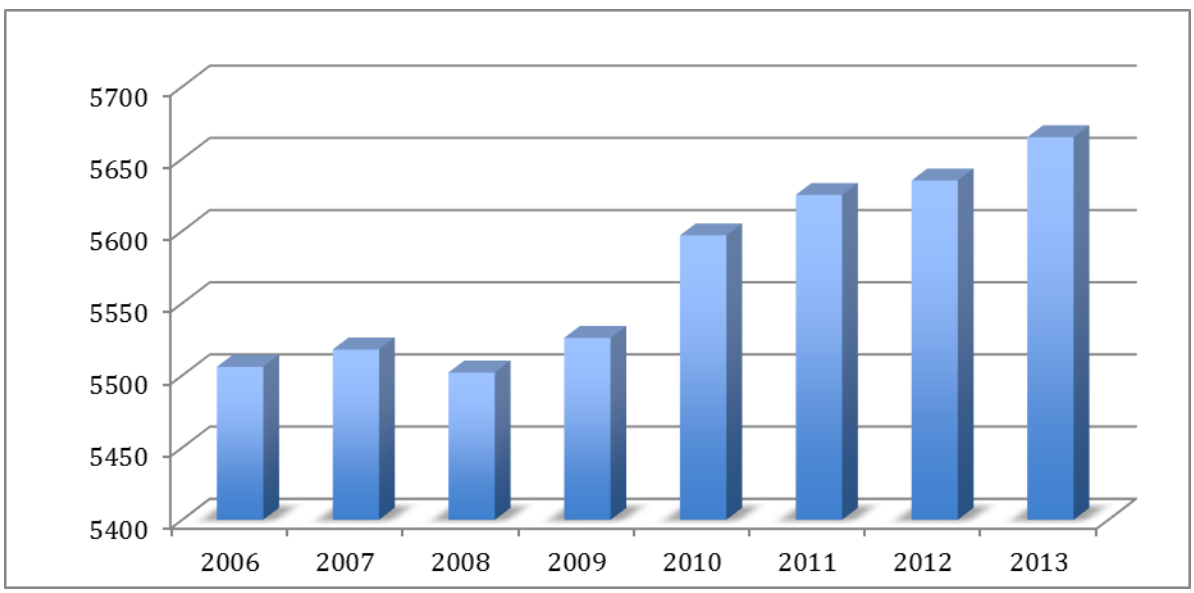
3.3. Klimat

Pod względem klimatycznym gmina Dębowiec znajduje się w strefie klimatów podgórskich i dolinnych należących do dzielnicy karpackiej. Średnie roczne temperatury oscylują w granicach +7,7°C - +8,0°C. Najwyższe średnie temperatury odnotowuje się w lipcu i wahają się one w granicach +17,5°C. Najniższe temperatury odnotowuje się w styczniu i oscylują one w granicach od – 2,6°C do -2,5 °C. Średnia roczna suma opadów na terenie gminy Dębowiec przypada na okres od maja do lipca i kształtuje się w granicach 830 mm do 910 mm.

3.4. Otoczenie społeczno - gospodarcze

Gmina Dębowiec ma powierzchnię około 42,48 km². Stan ludności zamieszkującej gminę na koniec 2013 roku wynosił 5665 mieszkańców, co oznacza, że gęstość zaludnienia w gminie wynosi 133 osób na km^2.

Strukturę ilości mieszkańców gminy w perspektywie czasowej zestawiono na wykresie.

Rysunek 3 Liczba mieszkańców gminy Dębowiec

Źródło: opracowanie własne na postawie www.stat.gov.pl 2013 oraz danych UG Dębowiec

Struktura zaludnienia poszczególnych sołectw według danych na 31.12.2013 roku przedstawia się następująco:

- Dębowiec - 1842 mieszkańców,
- Simoradz – 1013 mieszkańców,
- Ogrodzona – 867 mieszkańców,
- Iskrzyczyn - 638 mieszkańców,
- Kostkowice - 534 mieszkańców,
- Gumna – 469 mieszkańców,
- Łączka – 295 mieszkańców.

Według stanu na koniec 2013 roku ludność w wieku produkcyjnym stanowi około 64,4% całej populacji mieszkańców gminy, ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi około 20,5%, a w wieku poprodukcyjnym około 15,1%.

Na podstawie danych demograficznych można zauważyć następujące zmiany w strukturze demograficznej gminy Dębowiec:

- liczba mieszkańców gminy na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat utrzymuje tendencję niewielkiego 1% stałego wzrostu liczby ludności w skali roku,
- przyrost naturalny na terenie gminy na przestrzeni ostatnich 10 lat nie wykazywał żadnej tendencji – wahał się, osiągając maksimum (+26) w 2010 i 2012 roku oraz minimum (+2) w roku 2009;
- liczba urodzeń utrzymuje się na stałym poziomie (60-74), także liczba zgonów kształtuje się w ostatnich latach na porównywalnym poziomie (41-58),
- saldo migracji przez ostanie 10 lat także wahało się od +56 do +94.

Można przyjąć, iż w latach kolejnych liczba ludności będzie stabilna, z niewielkim wzrostem około 1% w skali roku. Trendy demograficzne na terenie gminy Dębowiec będą zależeć od wzrostu przyrostu naturalnego, a także od salda migracji.

Na zasobność społeczno-ekonomiczną gminy duży wpływ mają podmioty gospodarki narodowej. Na analizowanym terenie według danych GUS z 30 grudnia 2013 roku zarejestrowane są 549 podmioty gospodarki narodowej. Przeważająca ilość firm (83%) funkcjonuje w sektorze prywatnym, są to głównie osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Największy udział stanowi działalność gospodarcza w sferze budownictwa i handlu. Głównymi zakładami pracy są Rolnicze Spółdzielnie Produkcyjne w Ogrodzonej i Simoradzu, Zootechniczny Zakład Doświadczalny w Kostkowicach, Gospodarstwo Rybackie i Przetwórnia Ryb w Dębowcu, liczne przedsiębiorstwa prywatne (m.in. WIK, JAWAL, EKOCHRON, Pracownia Sprzętu Alpinistycznego Małachowski, Stacja Paliw BP), administracja samorządowa, placówki oświatowe – szkoły i przedszkola.

4. *Turystyka i rekreacja*

Na obszarze gminy Dębowiec istnieją bardzo dobre warunki do uprawiania sportu, działają tu kluby sportowe takie jak:

- Ludowy Klub Sportowy "Iskra",
- Ludowy Klub Sportowy "KORONA" Gumna,
- Ludowy Klub Sportowy "Strażak",
- Ludowy Klub Sportowy "Wyzwolenie" w Simoradzu,
- Stowarzyszenia Sportowe „Dąb” w Dębowcu,
- Uczniowski klub sportowy "Dębowianka".

Kluby te wyposażone są w sprzęt i w bazę sportową, dzięki czemu jest tu możliwość uprawiania

takich dyscyplin sportowych jak:

- piłka nożna,
- judo,
- piłka siatkowa,
- szachy,
- tenis ziemny,
- tenis stołowy.

Okazje do uprawiania sportu dają także ścieżki rowerowe Euroregionu „Śląsk Cieszyński" o łącznej długości 18,8 km. Przez teren gminy przebiegają:

- Subtrasa 11Y łącząca rejon południowy zbiornika Goczałkowickiego z przejściem granicznym w Cieszynie. Trasa ma długość na terenie gminy 11,3 km,
- Subtrasa 13Z prowadząca poprzez Jastrzębie Zdrój – Ustroń wzdłuż dróg lokalnych od granicy gminy Zebrzydowice, poprzez Kończyce, Hażlach, Zamarski, Gumna, Ogrodzona w kierunku gminy Goleszów. Trasa ma długość na obszarze gminy Dębowiec około 4,4 km,
- Subtrasa 124N prowadząca z Kaczyc do Dębowca, przez Kończyce Wielkie. Po przecięciu drogi wojewódzkiej nr 938 Pawłowice Śląskie – Cieszyn, wiedzie ul. Skoczowską na terenie Gminy Hażlach o długości 3,1 km.

Łączna długość tras Euroregionu na terenie wszystkich gmin wynosi 385,7 km.

W ramach projektu mającego na celu rozwój ścieżek rowerowych panuje się aby powstaje Wiślana trasa rowerowa z południa polski na północ wzdłuż biegu Wisły o łącznej długości ponad 1000 km. Trasa będzie przebiegała przez gminę Dębowiec. Planowany przebieg trasu zobrazowano na rysunku poniżej.

Rysunek 4 Planowany przebieg trasy Wiślanej na tle gminy Dębowiec i obszarów przyległych

Źródło: Strategia Rozwoju Produktu Turystycznego „Wiślańska Trasa Rowerowa" na terenie województwa śląskiego, Polska Agencja Rozwoju Turystyki S.A, Warszawa 2005

Coroczną już tradycją gminy Dębowiec jest organizacja Dożynek. Corocznie gospodarzem jest inne sołectwo. W 2013 roku organizatorem było sołectwo Simoradz. W uroczystości wzięli udział delegaci z zaprzyjaźnionej gminy na Słowacji Rajecka Leśnej. Korowód dożynkowy wyruszył w 2013 roku z centrum Dębowca, odwiedzając kolejno Kostkowice, Łączkę, Iskrzyczyn po czym dotarł do Simoradza, gdzie uczestników przywitała Orkiestra Ochotniczej Straży Pożarnej z Jasienicy. W trakcie Dozynek odbywaja się pokazy srtystyczne dzieci i młodzieży, pokaz samżenia ryb a także

zabawa do białego rana. Spotkania dożynkowe sa okazją do promocji Gminy Debowiec, Lokalnej Grupy Rybackiej, a także zdrowego odżywiania, oraz edukacji ekolgicznej.

Do gminnej tradycji należy organizowana od kilku lat Spartakiada Sołectw. Jest ona okazją przede wszystkim do wspólnej zabawy mieszkańców gminy, a także rywalizacji o zdobycie jak najlepszego miejsca. Podobnie jak Spartakiada, stałym elementem życia gminy jest Przegląd Twórczości Artystycznej Szkół i Przedszkoli Gminy Dębowiec.

Jednym z kierunków rozwoju gminy może być agroturystyka, w tym celu w ramach programów pomocowych realizowanych przez szkoły zostało przeszkolonych ponad 100 mieszkańców gminy.

W ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Rozwoju i Współpracy Regionalnej „Olza" w siedzibie Gminnego Ośrodka Kultury w Łączce powstał Punkt Informacji Turystycznej (PIT).

Działanie to zostało zrealizowane w RPO WSL 2007-2013 projekt pn.: „Śląski System Informacji Turystycznej". Działania te realizowane są w kilku gminach powiatu cieszyńskiego i mają na celu standaryzację wszystkich punktów PIT w regionie.

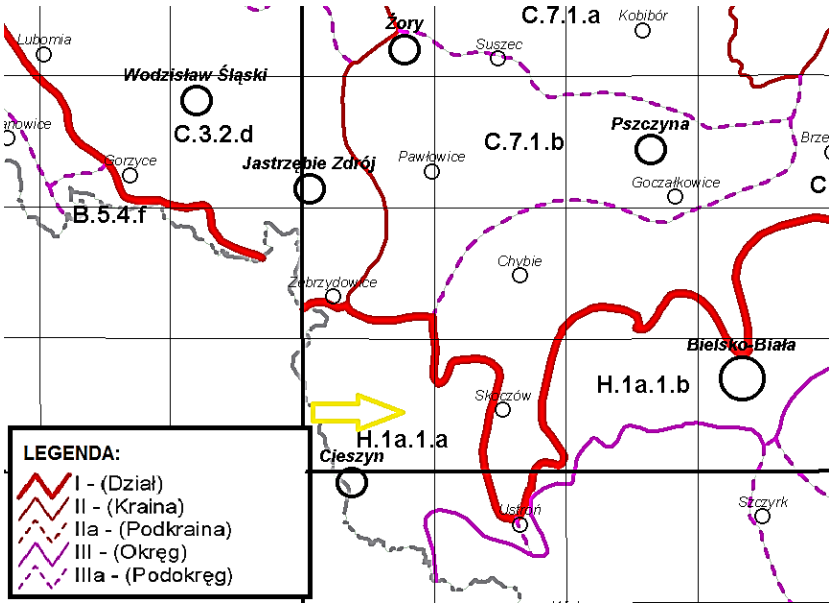
W ramach rozwoju turystyki i promocji zdrowia, a także wykorzystania lokalnych zasobów aktualnie w trakcie realizacji jest projekt budowy obiektów małej architektury ogrodowej – tężni solankowych w Parku Jubileuszowym w Dębowcu. Obiekty te będą pełnić funkcje atrakcji turystycznej oraz wizytówki gminy.

OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

5. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

5.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Zgodnie z przyrodniczo – leśną regionalizacją Polski, gmina Dębowiec położona jest w podokręgu Cieszyńskim (H.1a.1.a.), okręg Pogórza Śląskiego, Kraina Karpat Zachodnich, Dział Zachodniokarpacki.

Rysunek 5 Podział geobotaniczny obszaru gminy Dębowiec

Źródło: Matuszkiewicz J.M., 1994, 42.5. Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2 500 000. 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony geobotaniczne (w:) Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, IGiPZ PAN, Główny Geodeta Kraju, Warszawa

Zasadniczym elementem szaty roślinnej gminy Dębowiec są przede wszystkim lasy, które skupiają się głównie na obszarze górskim od wysokości 450-500 m npm, pokrywając zwarcie zbocza i grzbiety Beskidów z przewagą drzewostanu świerkowo-jodłowego wraz z domieszką buka. Do najcenniejszych siedlisk przyrodniczych na terenie gminy należą:

- Buczyna karpacka w obu przypadkach zaznacza swój aspekt wiosenny obecnością takich gatunków jak: kokorycz pusta, marzanka wonna, wilczomlecz migdałolistny, kokoryczka wielkowiatowa, zdrojówka rutewkowata, cieszynianka wiosenna, pierwiosnka lekarska, miodunka ćma, czosnek niedźwiedzi, knieć błotna, lepiężnik różowy i biały, szczyr trwały, śledziennica skrętolistna, kopytnik pospolity,
- Lasy łęgowe budowane są przez następujące gatunki drzew: topole – biała i osika, jesion, klony – polny i zwyczajny, wiąz zwyczajny, czeremcha pospolita (rzadziej amerykańska), krzewy – kalina koralowa, dziki bez czarny, bez koralowy, wierzby – szara, iwa. Runo leśne w zależności od zawilgocenia podłoża budowane jest przez: knieć błotną, ziarnopłon na wiosennego, rzeżuchę gorzką, kosaćca żółtego, różne gatunki turzyc oraz okazałą paproć – pióropusznika strusiego, który tu ma swoje naturalne siedlisko. Lasy takie można zaobserwować w różnych częściach gminy,

- Olszyny (olsy, olesy) cechuje często występująca na powierzchni woda, podtapiająca rosnące tam rośliny. Ich przystosowanie do takich warunków umożliwia wykształcenie się również specyficznych układów gatunkowych roślin, wśród których możemy zaobserwować obecność m.in. niezapominajki błotnej, kozłka całolistnego, jaskra płomieńczyka, kosaćca żółtego, gatunków turzyc, pępawy błotnej, rzeżuchy leśnej i gorzkiej, porzeczki czerwonej. Gatunkiem drzewa, który jest charakterystycznym dla olszyny jest olcha czarna. Porównując skład gatunkowy łęgów i olsów stwierdzić można obecność tych samych gatunków. Jest to na swój sposób prawidłowe, gdyż formacje te mogą wzajemnie się przenikać, zmieniając swoją strukturę. W związku ze stagnującą wodą powstają kępki, charakterystyczne dla olsów,
- Grądy są lasami budowanymi przez gatunki drzew liściastych: lipa drobnolistna, grab zwyczajny, dąb szypułkowy, jarząb pospolity, leszczyna pospolita, klony – jawor i zwyczajny.

Wśród krzewów zauważyć można dziki bez czarny, wiciokrzew suchodrzew, gatunki wierzb – szarą i iwę. Runo leśne cechuje obecność marzanki wonnej, zawilca gajowego, perłówki zwisłej, dąbrówki rozłogowej, różnych gatunków jeżyn. Trudno wskazać na terenie gminy typowy las grądowy, gdyż wszystkie jego postacie są formą przekształconą przez człowieka.

Prawie wszystkie formacje leśne na obrzeżach porastają tzw. czyżnie, które również można potraktować jako specyficzne zarośla, tworzone przez śliwę tarninę, dziką czereśnię, głóg jednoszyjkowy, derenia świdwę, jarzębinę pospolitą. Oplatające te zarośla jeżyny stanowią barierę nie do przejścia dla człowieka.

Do siedlisk o znaczeniu europejskim na terenie gminy Dębowiec należą między innymi:

- 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion,
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie,
- 7220 *Źródliska wapienne ze zbiorowiskami Cratoneurion commutati,
- 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
- 9110 wyżej wymieniona kwaśna buczyna karpacka,
- 9130 - Żyzne buczyny górskie i nizinne,
- 9170 Grąd Środkowoeuropejski i subkontynentalny,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.

Do gatunków roślin objętych ochroną ścisłą występujących na terenie gminy Dębowiec należy zaliczyć ok. 24 gatunków, w tym:

- Galanthus nivalis L. – Śnieżyczka przebiśnieg,
- Hacquetia epipactis (Scop.) DC. – Cieszynianka wiosenna,
- Arum alpinum Schott & Kotschy – Obrazki alpejskie,
- Carlina acaulis L. – Dziewięćsił bezłodygowy,
- Elatine hexandra (Lapierre) DC. – Nadwodnik sześciopręcikowy,
- Elatine triandra Schkuhr – Nadwodnik trójpręcikowy,
- Equisetum telmateia Ehrh. – Skrzyp olbrzymi,
- Centaurium pulchellum (SW) Druce – Centuria nadobna,
- Genianella ciliata (L.) Borkh. – Goryczuszka orzęsiona,
- Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch – Buławnik szerokolistny,
- Dactylorhiza majalis (Rchb.) P. F. Hunt & Summerh. – Kukułka (Stoplamek) szerokolistna,
- Epipactis albensis Novakova et Rydlo – Kruszczyk połabski,
- Epipactis helleborine (L.) Cranz – Kruszczyk szerokolistny,

- Listera ovata (L.) R. Br. – Listera jajowata,
- Platanthera bifolia L. – Podkolan biały,
- Osmunda regalia L. – Długosz królewski,
- Batrachium aquatile (L.) Dumort – Włosienicznik (Jaskier) wodny,
- Batrachium fluitans (Lam.) Wimm. – Włosienicznik (Jaskier) rzeczny,
- Batrachium trichophyllum (Chaix) Bosch – Włosienicznik (Jaskier) skąpopręcikowy,
- Hepatica nobilis Schreb. – Przylaszczka pospolita,
- Galium odoratum (L.) Scop. – Przytulia (Marzanka) wonna,
- Salvinia natans (L.) All. – Salwinia pływająca,
- Matteucia struthiopteris (L.) Tod. – Pióropusznik strusi,
- Daphne mezererum L. – Wawrzynek wilczełyko.

Gatunki częściowo chronione na terenie gminy Dębowiec:

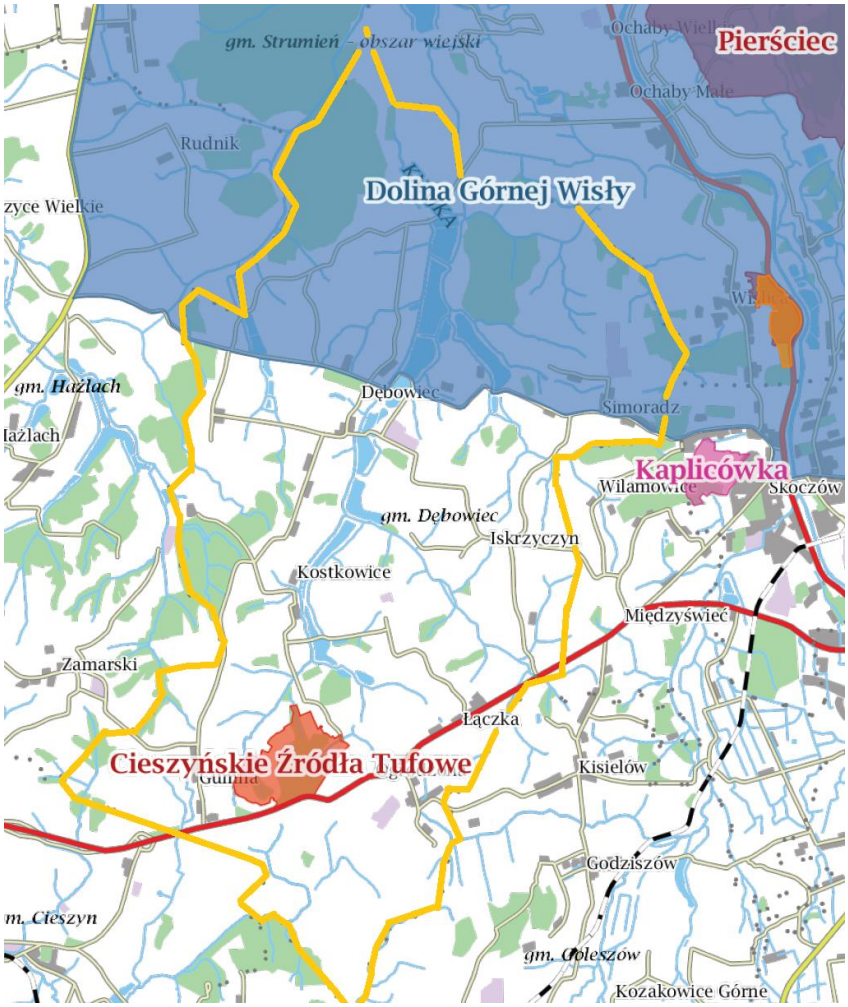
- Allium ursinum L. – Czosnek niedźwiedzi,
- Asarum europaeum L. – Kopytnik pospolity,
- Convalaria majalis L. – Konwalia majowa,
- Frangula alnus Mill. – Kruszyna pospolita,
- Hedera hellix L. – Bluszcz pospolity,
- Ononis arvensis L. – Wilżyna bezbronna,
- Primula elatior (L.) Hill. – Pierwiosnek (Pierwiosnka) wyniosły,
- Primula veris L. – Pierwiosnek (Pierwiosnka) lekarska,
- Viburnum opulus L. – Kalina koralowa,
- Vinca minor L. – Barwinek pospolity.

Uwagę zwraca również ciekawa fauna, do której należą: orzesznica, popielica. Resztę gatunków uzupełniają bardziej pospolite: jeleń, arna, dzik, lis, borsuk, kuna leśna, wiewiórka, zając szarak. Płazy – salamandra plamista, traszka górska, traszka karpacka (endemit karpacki), ropucha szara, kumak nizinny, kumak górski, żaba wodna, żaba trawna. Gady – żmija zygzakowata, zaskroniec zwyczajny, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec.

Ornitofauna – na szczególną uwagę zasługują: puszczyk uralski, puszczyk, sowa uszatka, dzięcioł czarny, dzięcioł białogrzbiety, dzięcioł trójpalczasty, muchołówka szara, muchołówka żałobna, derkacz, pluszcz, pliszka górska, paszkot, piegża, myszołów, krogulec, kukułka, kowalik, sójka, cietrzew , głuszec i wiele innych.

5.1.1. Formy ochrony przyrody

Obiekty i obszary chronione, wymienione w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2013 r., poz. 627) na terenie gminy Dębowiec przedstawiono na mapie poniżej.

Rysunek 6 Obszary chronione na terenie gminy Dębowiec

Źródło: http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy

Cieszyńskie Źródła Tufowe PLH240001 (Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk)

Ostoja położona w zachodniej części Pogórza Śląskiego na terenach leśnych i rolniczych. Składa się z czterech oddzielnych obszarów: Morzyk, Góra Jasieniowa, Kamieniec i Skarpa Wiślicka. Na wzgórzach porośniętych lasami liściastymi i mieszanymi, znajdują się źródła tworzące stałe lub okresowe strumienie, przy których odkładają się martwice wapienne, zwane tufami i trawertynami. Zjawisko to zachodzi przy udziale mchów brunatnych i glonów (biologiczna depozycja martwic) lub na progach w korycie cieków (fizyczna depozycja martwic).

Stwierdzono tu występowanie 9 siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej (siedlisko kamieniejących źródeł z formacją tufów wapiennych jest uznane przez Dyrektywę Siedliskową za priorytetowe), 2 gatunków płazów z załącznika II tej dyrektywy oraz jednego gatunku ptaka z załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Ponadto jest to ostoja salamandry plamistej oraz 22 rzadkich gatunków roślin, wśród których 15 znajduje się pod ochroną.

Podstawowe zagrożenia płyną ze strony dróg przecinających ostoję. Istnieje możliwość zanieczyszczenia źródeł produktami ropopochodnymi. Ponadto obszar jest zaśmiecany, poddany niekontrolowanej turystyce, a także nasilającej się presji budownictwa.

Dolina Górnej Wisły PLB240001 (Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków)

Ostoja Dolina Górnej Wisły składa się z Jeziora Goczałkowskiego (zbiornik wody pitnej) i przyległych stawów (zbiorniki intensywnej hodowli karpia, a jesienią rejon polowań na ptactwo wodne) wraz z wpadającymi w tym miejscu prawobrzeżnymi dopływami Wisły. Stawy, założone ponad 600 lat temu, należą do najstarszych w Polsce stawów hodowlanych. Dziś, obok znaczenia gospodarczego, pełnią ważną funkcję ekologiczną: stanowią miejsce bytowania wielu cennych gatunków roślin i zwierząt wodno-błotnych, szczególnie na terenach pozbawionych zbiorników naturalnych. Teren ostoi jest gęsto zamieszkany, z zabudową pośród rozległych pól uprawnych (które stanowią prawie sześćdziesiąt procent powierzchni). Lasy i wody powierzchniowe zajmują po 16 procent powierzchni. Odnotowano tutaj występowanie co najmniej 29 gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 8 gatunków znajdujących się w Polskiej Czerwonej Księdze.

W okresie lęgowym obszar zasiedlany jest przez powyżej 1% krajowych populacji takich cennych i rzadkich ptaków, wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt, jak: bączek, bąk, dzierzba czarnoczelna, rybitwa białowąsa, ślepowron (jeden z gatunków czapli - ptak gniazdujący w Polsce praktycznie tylko tutaj, w liczbie około 400 par) oraz wielu innych cennych gatunków ptaków. Jest również miejscem odpoczynku i zdobywania pokarmu dla bardzo licznych stad ptaków wodno-błotnych w czasie jesiennych i wiosennych wędrówek. Obszar ten ma rangę ostoi ptasiej o znaczeniu międzynarodowym.

Występują tu następujące gatunki z załącznika I Dyrektywy Ptasiej: bąk, bączek, ślepowron, szablodziób (2 pary w 2002 roku), mewa czarnogłowa, rybitwa czarna, rybitwa rzeczna.

Stawy rybne są także miejscem występowania zagrożonych roślin wodnych, takich jak: kotewka orzech wodny oraz grzybieńczyk wodny.

Oprócz wyżej wymienionych form ochrony przyrody na terenie gminy Dębowiec ustanowiono pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej. Zestawienie pomników przyrody zamieszczono w tabeli poniżej.

Tabela 1 Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Dębowiec

L.p.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Data utworzenia pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Opis pomnika przyrody	Obwód na wysokości 1,3 [cm]	Wys. [m]	Miejscowość
1	Buk zwyczajny	1953-08-19	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 19.08.1953r. Nr RL.13/102/53	Buk zwyczajny (Fagus silvatica) - wiek ok. 150 lat	330	28	Ogrodzona
2	Dąb szypułkowy	1959-12-02	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 02.12.1959r. Nr R-OP-b/32/59	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 300 lat	344	18	Dębowiec
3	Dąb szypułkowy	1959-12-02	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 02.12.1959r. Nr R-OP-b/33/59	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 250 lat	340	22	Dębowiec

4	Dąb szypułkowy	1959-12-02	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 02.12.1959r. Nr R-OP-b/33/59	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 300 lat	420	22	Dębowiec
5	Dąb szypułkowy - 2 sztuki	1959-12-02	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 02.12.1959r. Nr R-OP-b/33/59	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 300 lat	420, 400	22, 20	Dębowiec
6	Dąb szypułkowy	1963-10-10	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 10.10.1963r. Nr R-OP-b/37/63	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 200 lat	330	22	Kostkowice
7	Dąb szypułkowy	1963-10-10	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 10.10.1963r. Nr R-OP-b/37/63	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 200 lat	370	20	Kostkowice
8	Dąb szypułkowy	1963-10-10	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 10.10.1963r. Nr R-OP-b/37/63	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 200 lat	330	22	Kostkowice
9	Dąb szypułkowy - 9 sztuk	1963-10-10	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 10.10.1963r. Nr R-OP-b/37/63	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 200 lat	269 -358	18-23	Kostkowice
10	Dąb szypułkowy	1963-11-30	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 30.11.1963r. Nr RL-OP-b/40/63	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 300 lat	395	20	Łączka
11	Dąb szypułkowy - 2 sztuki	1963-11-30	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 30.11.1963r. Nr RL-OP-b/40/63	Dąb szypułkowy (Quercus robur) - wiek ok. 250 lat i 300 lat	368, 410	20, 25	Łączka
12	Iglicznia trójcierniowa	1963-11-30	Orzeczenie o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 30.11.1963r. Nr RL-OP-b/43/63	Iglicznia trójcierniowa (Gleditsia triacanthos) - wiek ok. 200 lat	215	23	Iskrzyczyn
13	Buk zwyczajny	1973-12-06	Decyzja o uznaniu za pomnik przyrody PWRN w Katowicach z dnia 06.12.1973 Nr RL-OP-831/29/73	Buk zwyczajny wiek ok. 160 lat	300	28	Simoradz

Źródło: http://katowice.rdos.gov.pl, 2014

W granicach województwa śląskiego znajduje się 7 obszarów węzłowych i 8 korytarzy ekologicznych, wyznaczonych w ramach krajowej sieci ekologicznej ECONET - Polska (Liro A. 1995, 1998). Głównym korytarzem ekologicznym na terenie gminy Dębowiec jest korytarz ekologiczny Górnej Wisły (górna część korytarza Wisła – Morawa), który posiada status korytarza międzynarodowego.

We wszystkich trzech przypadkach korytarze ekologiczne mają na celu zapewnienie swobodnej migracji: flory, ptactwa, gadów i płazów, ssaków i ryb.

Ponadto gmina Dębowiec należy do Lokalnej Grupy Rybackiej „Żabi kraj". Celami i działaniami Stowarzyszenia są:

- działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów zależnych od rybactwa,
- aktywizowanie i integrowanie społeczności zamieszkującej obszary zależne od rybactwa,

- łagodzenie skutków zmian strukturalnych w sektorze rybactwa,
- opracowanie i przyjęcie Lokalnej Strategii Rozwoju Obszarów Rybackich,
- prowadzenie działalności szkoleniowej i wydawniczej,
- współpraca między regionalna i międzynarodowa rozwijająca wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, które przyczyniają się do innowacyjności działań Stowarzyszenia.

Teren gminy Dębowiec pokrywają dwa obszary Natura 2000 tj.: Obszar Specjalnej Ochrony Siedlisk Cieszyńskie Źródła Tufowe PLH240001, Obszar Ochrony Ptaków Dolina Górnej Wisły PLB240001. Działania władz gminy powinny zmierzać do zrównoważonego rozwoju, oraz być spójne z propozycjami działań ochronnych Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Katowicach, zarządzającej obszarami NATURA 2000 oraz Nadleśnictwa Ustroń.

Zachowanie ciągłości lokalnych i ponadlokalnych „korytarzy" i „węzłów" ekologicznych (kompleksy leśno – wodne, zabytkowe założenia zieleni parkowej i inne elementy krajobrazu kulturowego), wyznaczenie obszarów dla rozwoju funkcji rekreacyjno – wypoczynkowych, nowe obiekty i obszary chronione – to główne wskaźniki osiągnięcia stanu docelowego w dziedzinie ochrony przyrody i krajobrazu. Dla ochrony całości dziedzictwa przyrodniczego gminy oraz kształtowania systemu terenów zieleni należy podjąć następujące działania:

- utrzymanie walorów i funkcji obszarów objętych ochroną prawną,
- obejmowanie ochroną prawną obszarów i obiektów najbardziej wartościowych przyrodniczo. W Programie ochrony środowiska dla gminy Dębowiec z 2009 r. zaproponowano powstanie 6 różnorakich form ochrony przyrody, w tym między innymi: 2 użytki ekologiczne, 3 rezerwaty przyrody, 1 zespół przyrodniczo - krajobrazowy,
- dostosowanie terenów leśno - wodnych do pełnienia funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej,
- tworzenie terenów zieleni urządzonej (skwery, zieleńce); zagospodarowanie zielenią otoczenia gminnych obiektów użyteczności publicznej oraz rewitalizacja wybranych cennych zespołów i założeń zieleni w obiektach zabytkowych do celów rekreacyjno – wypoczynkowych,
- wspieranie proekologicznych działań Nadleśnictwa Ustroń w realizacji obecnie obowiązujących planów urządzania lasu oraz „programów ochrony przyrody",
- zachowanie różnorodności biologicznej ekstensywnie użytkowanych agrocenoz, kompleksów stawów – wdrażanie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych, promocja agroturystyki, kwalifikowanych form rekreacji (wędkarstwo), turystyki pieszej, rowerowej, ukierunkowanej na aktywny odbiór walorów przyrodniczych i krajobrazowo – kulturowych (ścieżki przyrodniczo – dydaktyczne; punkty atrakcyjnych stanowisk roślin i siedlisk zwierząt),
- ograniczanie konfliktów między potrzebami ochrony przyrody i rozwoju infrastruktury w obrębie zlewni Wisły (rzeka Knajka, potoki Iskrzyczyński, Wilamowicki Bielowiec) oraz zlewni Odry (potok Krośnianka i Lutnia i Odry),
- unikanie nadmiernej intensyfikacji rolnictwa (konieczne utrzymanie istniejących jeszcze zadrzewień śródpolnych, miedz, pasów zadrzewień wśród cieków itp.),
- wsparcie działań mieszkańców i instytucji w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory (m.in. ochrona siedliska ptaków, ochrona siedlisk roślin chronionych, akcje edukacyjne w szkołach, promujące np. ideę „opiekunów przyrody"),
- dalsza współpraca gminy Dębowiec należącej do Lokalnej Grupy Rybackiej „Żabi Kraj", z zakresu ochrony przyrody i krajobrazu, w tym realizacja projektu „Ochrona środowiska lub dziedzictwa przyrodniczego na obszarach zależnych od rybactwa w celu utrzymania jego atrakcyjności lub przywracaniu potencjału produkcyjnego sektora rybactwa, w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej". Beneficjenci: osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadającej osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną, podmioty organizacyjnie wyodrębnione na podstawie dokumentów statutowych lub założycielskich w strukturze jednostki. Operacja musi być realizowana na

obszarze gmin: Chybie, Dębowiec, Goczałkowice-Zdrój, Pawłowice, Strumień, Skoczów, Zebrzydowice. Pomoc na operacje przyznaje się do 2 000.000 zł, na jednego beneficjenta, z tym że pomoc na jedną operację nie może przekroczyć 1 000.000 zł. Zwrot kosztów kwalifikowalnych do 85%. Pomoc na realizację obejmuje:

- inwestycje melioracyjne związane z: rekultywacją, w tym renaturyzacją i utrzymaniem, zbiorników wodnych, ochroną przeciwpowodziową, regulacją możliwości retencyjnych wód przez realizację programu małej retencji, ukształtowaniem trasy regulacyjnej linii brzegowej z wyłączeniem inwestycji melioracyjnych na terenach, na których jest prowadzona działalność polegająca na chowie i hodowli ryb lub innych organizmów wodnych,
- budowę, odbudowę, rozbudowę lub zabezpieczenie szlaków wodnych,
- zachowanie różnorodności biologicznej i chronionych gatunków ryb lub innych organizmów wodnych,
- zachowanie i zabezpieczenie obszarów objętych szczególnymi formami ochrony przyrody, w tym Natura 2000,
- renowacja, zabezpieczenie i oznakowanie kąpielisk,
- zabezpieczenie i oznakowanie pomników przyrody,
- remont lub odbudowę budynków lub budowli lub remont lub wymianę instalacji i urządzeń technicznych znajdujących się w tych budynkach lub budowlach związanych z prowadzeniem działalności rybackiej, uszkodzonych albo zniszczonych w wyniku klęski żywiołowej, lub ich wyposażenie w zakresie niezbędnym do prowadzenia działalności rybackiej,
- zabiegi związane z usuwaniem szkód powstałych w wyniku klęsk żywiołowych w wodach śródlądowych i morskich oraz odtworzenie pierwotnego stanu środowiska tych obszarów.

Wskazane do ochrony w formach przewidzianych w ustawie o ochronie przyrody fragmenty gminy pełnią przede wszystkim rolę lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych. Winny one być powiązane przestrzennie z podobnymi strukturami sąsiadujących terenów. W stosunku do niektórych ekosystemów warunkiem zachowania wysokich walorów jest wprowadzenie ochrony czynnej (dotyczy cennych zbiorowisk roślinności łęgowej, obszarów nieleśnych) w sytuacji, bowiem zaniechania tradycyjnego użytkowania niektórych typów zbiorowisk bardzo szybko dochodzi do wycofywania się np. gatunków słabych konkurencyjnie, a często należących jednocześnie do grupy gatunków ginących.

Dla osiągnięcia stanu docelowego w zakresie ochrony przyrody niezbędne staje się również stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej: dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez programy zintegrowanej edukacji ekologicznej, koordynowanej przez lokalne organizacje i stowarzyszenia lub własną aktywność gminy w tym zakresie.

5.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Dębowiec – wg stanu na dzień 31.12.2012 r. wynosi 549,7 ha (gruntów leśnych, związanych z gospodarką leśną ogółem – 563,3 ha), co stanowi około 12,8 % jej powierzchni.

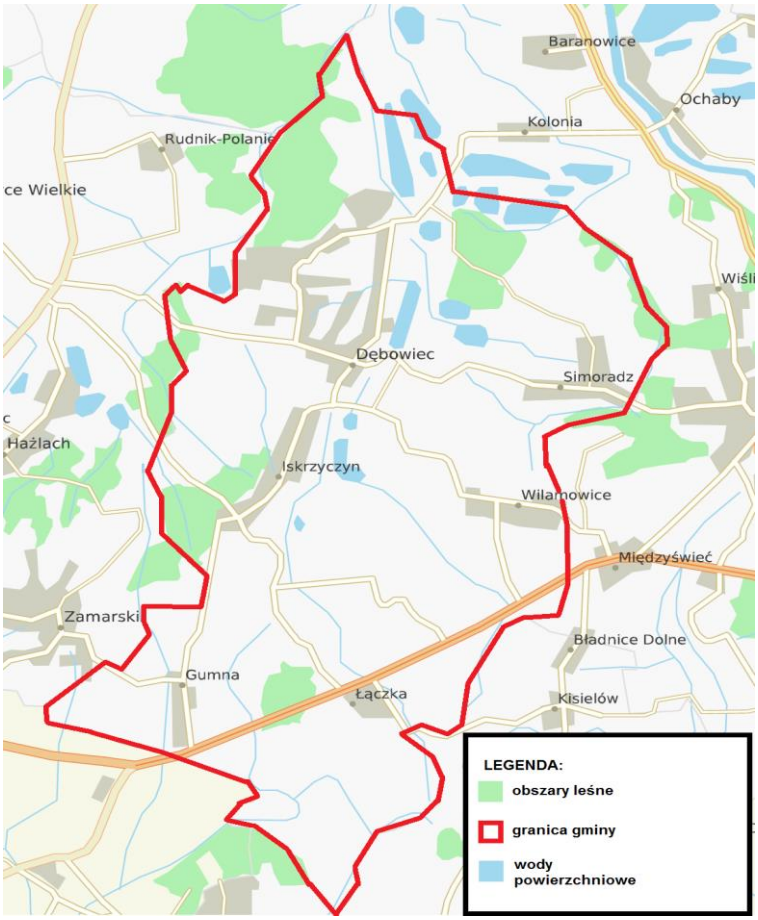
Lasy państwowe stanowią ok. 455,7 ha powierzchni lasów, w tym: 424,9 ha – w administracji Lasów Państwowych (Nadleśnictwo Ustroń) oraz w zasobie własności rolnej 15 ha. Lasy niepaństwowe zajmują powierzchnię ok. 94 ha – głównie, jako niewielkie rozproszone enklawy, z reguły przylegające do zwartych kompleksów Lasów Państwowych, w tym własność osób fizycznych 68,5 ha oraz 26 ha własność osób prawnych.

Lasy państwowe

Lasy Państwowe położone na terenie gminy Dębowiec pozostają w administracji Nadleśnictwa Ustroń. Aktualnie do 2017 r. w Nadleśnictwie obowiązuję Plan Urządzenia Lasu, według którego powierzchnia na terenie gminy będąca w zarządzie Nadleśnictwa wynosi:

- obręb Dębowiec – 179,3958 ha,
- obręb Kostkowice – 77,8590 ha,
- obręb Ogrodzona – 556927 ha,
- obręb Simoradz – 125,50,94 ha.

Na obszarze nadlesnictwa stwierdzono występowanie 17 typów siedliskowych lasu. Największy udział stanowi LMGśw - 41,1%, LGśw– 15.0% oraz Lwyżśw – 14,9% przy czym w obr. Brenna LMGśw stanowi aż 76,5% a w obrębie Hażlach brak górskich siedlisk. Tutaj przeważa LMw- 30,5%, Lśw – 24,0% oraz Lwyżśw – 22,7%. Najczęstszym gatunkiem jest świerk, stanowiący 41,6% powierzchni leśnej zalesionej. Drzewostanów bukowych jest 22,7%. a dębowych – 6,7%. Na siedliskach nizinnych najwięcej jest drzewostanów z udziałem sosny, dębu i olchy. Natomiast na siedliskach górskich najwięcej jest buka, świerka i jodły. Najbardziej zróżnicowane gatunkowo są siedliska wyżynne.

Rysunek 7 Obszary leśne na terenie gminy Dębowiec

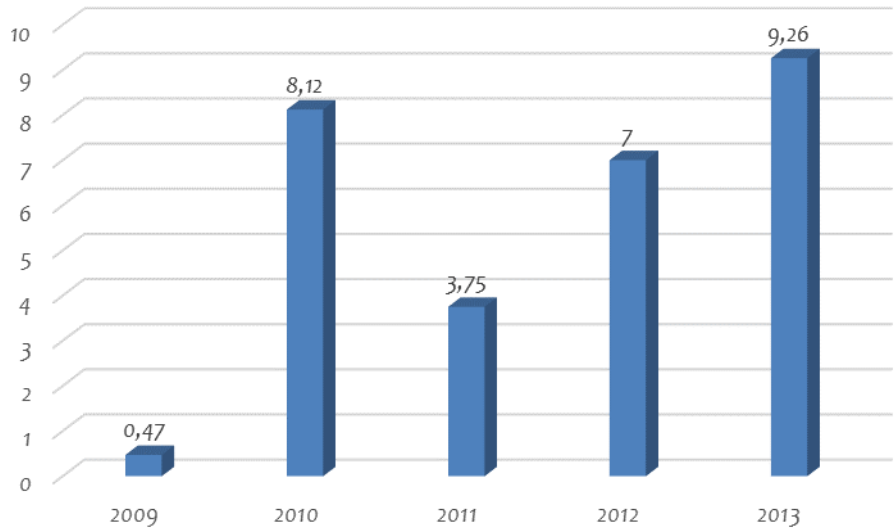
Źródło: PGL Lasy Państwowe

Lasy ochronne w obrębie Hażlach Nadleśnictwo Ustroń występują na:

- 3532,66 ha. Lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu w oddziałach: 71, 72, 76-78, 80-159, 166-169, 171-202, 207-219 na powierzchni leśnej,

- 2605,98 ha. Lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu, wodochronne w oddziałach:34-54, 54A, 55, 56, 57a,b,c, 58-61, 62a,b,f,g, 63-70, 73, 74d, 75k,l, 75 na powierzchni leśnej,
- 780,66 ha. Lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu, w miastach i wokół miast w oddziałach: 79, 160-165, 203-206 na powierzchni leśnej,
- 136,56 ha. Lasy uszkodzone na skutek działalności przemysłu, wodochronne, stanowiące ostoje zwierząt chronionych w oddziałach:57d, 57f, 62c, 62d na powierzchni leśnej 9,46 ha.

Nadleśnictwo Ustroń wchodzi w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego o nazwie „Lasy Beskidu Śląskiego", powołanego w 1994 roku. Jego celem jest promocja nowego modelu leśnictwa oraz doskonalenie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych. Leśny Kompleks Promocyjny - to największy, zwarty obszar leśny, wchodzący w skład jednego lub kilku nadleśnictw. LKP są obiektami pilotażowymi mającymi za zadanie wdrażanie w życie „Polskiej Polityki Kompleksowej Ochrony Zasobów Leśnych", która to z kolei nawiązuje do ustaleń „Szczytu Ziemi" w Rio de Janerio (1992 r.). Nadrzędnym celem tej polityki jest zapewnienie trwałości lasów i ich wielofunkcyjnej roli. Rolą LKP jest działalność proekologiczna i edukacyjna realizowana poprzez organizowanie ścieżek dydaktycznych, izb leśnych i ośrodków edukacji. W skład "Lasów Beskidu Śląskiego" wchodzą nadleśnictwa: Bielsko, Wisła, Węgierska Górka i Ustroń, z obszarem o powierzchni 39 780 ha. LKP prezentuje: różne siedliska, gatunki drzew, obiekty o rozmaitych walorach przyrodniczych, możliwościach produkcyjnych i poznać zagrożenia dla przyrody.

Rysunek 8 Odnowienia gruntów leśnych oraz zalesienia gruntów rolnych na terenie gminy Dębowiec
Źródło: Nadleśnictwo Ustroń

W latach 2009 – 2013 zrealizowano 27,63 ha odnowień gruntów leśnych oraz 0,97 ha zalesień gruntów rolnych.

Lasy niepaństwowe

Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa zajmują 27,3 % całkowitej powierzchni lasów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa, z czego:

- lasy stanowiące własność osób fizycznych stanowią 25,9 %,
- lasy stanowiące własność osób prawnych stanowią 1,4 %.

Rozmieszczenie lasów niepaństwowych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa charakteryzuje się dużą nieregularnością. Lasy niepaństwowe w południowej, górskiej części Nadleśnictwa najczęściej położone są przy kompleksach Lasów Państwowych. Większość z nich stanowi dość zwarte i duże

kompleksy, poza lasami położonymi w dolinach rzek, które tworzą małe kompleksy o powierzchni do kilku hektarów. Lasy niepaństwowe, leżące w podgórskiej i nizinnej części zasięgu Nadleśnictwa są przeważnie rozdrobnione i nie graniczą z gruntami Nadleśnictwa. Większość z nich tworzy małe kompleksy zajmujące powierzchnie do kilku hektarów, porozrzucane wzdłuż dróg i cieków wodnych.

Sprawy sprawowania nadzoru nad lasami niepaństwowymi reguluje „Porozumienie w sprawie powierzenia przez Starostę Cieszyńskiego prowadzenia spraw z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, położonych na terenie miast i gmin: Cieszyn, Ustroń, Skoczów, Strumień, Brenna, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Wisła i Zebrzydowice" zawarte pomiędzy Starostą Powiatu Cieszyńskiego a Nadleśniczym nadleśnictwa Ustroń w dniu 18.02.1999 roku. Aktualnie na terenie gminy Dębowiec obowiązuje Uproszczony Plan Urządzenia Lasu na okres od 1 stycznia 2013 r. do 31 grudnia 2022 r. Powierzchnia gruntów objęta planem gospodarczym wynosi 19,0786 ha.

5.3. Ochrona powierzchni ziemi i gleb

Obowiązek prowadzenia monitoringu gleby i ziemi w ramach państwowego monitoringu środowiska wynika z zapisów art. 26 oraz art. 109 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013r., poz. 1232) przy czym prowadzenie okresowych badań, jakości gleby i ziemi należy do zadań własnych starosty.

Szczegółowymi badaniami potwierdzonymi odpowiednią dokumentacją należy każdorazowo objąć obszary, na których doszło do awarii i niekontrolowanej emisji oraz migracji zanieczyszczeń do gleb.

W ostatnich latach Powiat Cieszyński nie prowadził na terenie gminy Dębowiec żadnych badań gleb. Według założonego harmonogramu prac Starostwa w tym zakresie zadanie to przewidziane jest do realizacji do 2019 roku.[2]

Na analizowanym terenie występują gleby zwięzłe, średnioprzepuszczalne, wytworzone z iłów pylastych. Gleby te położone sa na terenach równinnych lub na łagodnych stokach. Charakteryzuje je duży stopień uwilgocenia, korzystny dla produkcji rolnej. W trakcie długotrwałych opadów deszczu występuje okresowe nadmierne nawilgocenie gleb, natomiast na stokach wzniesień z powodu niskiej przepuszczalności podłoża często występują niedobory wilgoci. W trakcie obfitych deszczów na stokach wzniesień istnieje ryzyko powstawania wyżłobin i w konsekewencji zmywania warstwy próchnicznej gleby co jest przyczyną degradacji gleb. Zdecydowaną większość gleb (około 37%) stanowią gleby ciężkie oraz bardzo ciężkie (14%).

Gmina jako całość zajmuje 4248 ha, użytki rolne zajmują 3077 ha, co stanowi około 72% powierzchni gminy. Grunty rolne zajmują powierzchnię 2076 ha, co stanowi 48,87% całej gminy, pastwiska zajmują powierzchnię 776 ha (18,26%), łąki zajmują powierzchnie 176 ha (4,1%), natomiast sady to około 49 ha czyli 1,1% powierzchni gminy. Pozostały obszar zajmują tereny pozostałe i nieużytki, w tym zainwestowane. Stanowią one 14,6% całego obszaru gminy.

W północno – zachodniej części gminy występują gleby bielicowe, natomiast na pozostałym obszarze głównie gleby brunatne, którym towarzyszą rędziny brunatne, a na obszarze dna doliny Knajki występują mady.

Największy udział użytków rolnych zajmują gleby zaliczane do III i IV klasy bonitacyjnej, stanowią one około 93,6% użytków rolnych. Gleby klasy V stanowią około 5% użytków rolnych, natomiast te zaliczone do II i VI klasy bonitacyjnej stanowią po około 1% użytków rolnych.

Rodzaje gleb występujące w poszczególnych częściach gminy:

- w północnej części gminy – kompleks pszenny dobry,
- w Gumnach i w Kostkowicach – kompleks pszenny wadliwy,
- w południowo – wschodniej części gminy kompleks pszenny górski,
- na zboczach garbów o większym nachyleniu – kompleks zbożowo – górski,

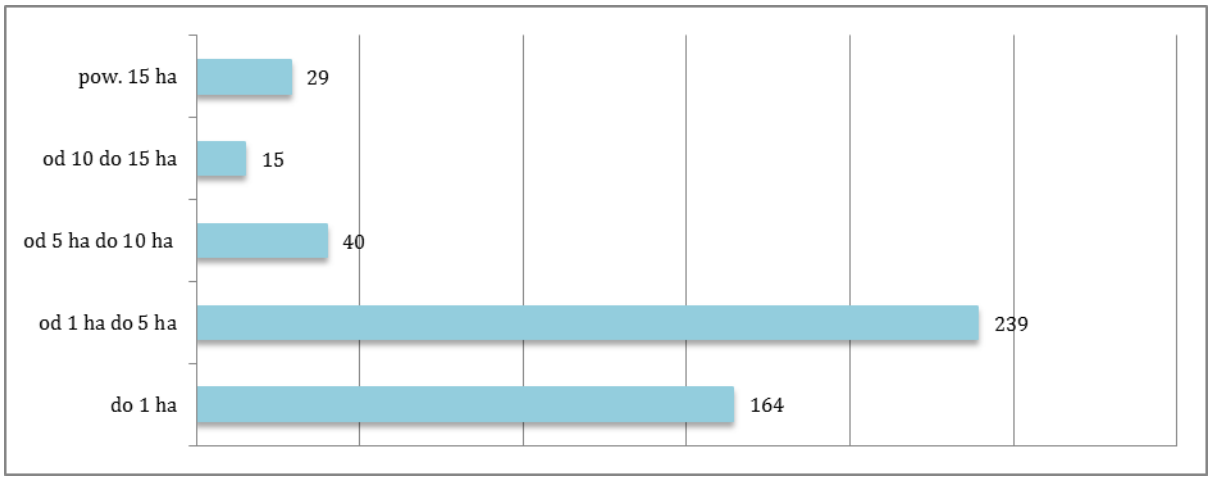
[2] *Pismo Starostwa Powiatowego w Cieszynie z dnia 4 marca 2014 roku*

- w Ogrodzonej na słabych glebach – kompleks owsiano – ziemniaczano górski,
- fragmentarycznie na całym terenie gminy – kompleks zbożowo – pastewny mocny.

W rolnictwie dominują gospodarstwa indywidualne, według danych ze Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku wynika iż grunty w gospodarstwach to 3.087,84 ha. Na terenie gminy funkcjonuje 521 gospodarstw, wynika z tego iż średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi około 5,9 ha. W 491 gospodarstwach prowadzona jest produkcja rolnicza, co oznacza iż w 5,7% gospodarstw nie prowadzi się działalności rolniczej.

Podobna sytuacja ma miejsce wśród gospodarstw indywidulanych, wszystkich indywidualnych gospodarstw jest 518, natomiast prowadzących działalność rolniczą 488, czyli około 6% gospodarstwa indywidulanych nie prowadzi działalności rolniczej. Analizujące wszystkie gospodarstwa i ich powierzchnię, można stwierdzić, iż najwięcej bo około 77% jest gospodarstw nie przekraczających powierzchni 5 ha, , gospodarstwa o powierzchni nie przekraczającej 1 ha czyli tzw. działki rolne stanowią około 31,4% wszystkich gospodarstw.

Strukturę wielkościową gospodarstw zestawiono na wykresie zamieszczonym poniżej.

Rysunek 9 Struktura wielkościowa gospodarstw rolnych na terenie gminy Dębowiec

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Spisu Rolnego 2010

Powierzchnia wszystkich gospodarstw rolnych wynosiła w 2010 roku 3087 ha, natomiast powierzchnia użytkowana rolniczo to 3074 ha. Jeśli chodzi o gospodarstwa indywidulane to powierzchnia wszystkich gospodarstw wynosiła 2407 ha, natomiast powierzchnia użytkowana przez rolników indywidulanych 2394 ha.

Grunty pod zasiewami według danych z 2010 roku występują w 355 gospodarstwach o łącznej powierzchni 1609 ha. W 520 gospodarstwach są użytki rolne, w tym w dobrej kulturze w 480 gospodarstwach, w 104 gospodarstwach prowadzi się uprawy trwałe, w 24 gospodarstwach grunty są ugorowane lub przeznaczane na uprawy zielone, w 69 gospodarstwach prowadzone sa uprawy sadownicze, w 75 gospodarstwach prowadzi się uprawę ogrodów przydomowych, w 326 gospodarstwach występują łąki, a w 137 pastwiska, a w 104 uprawy leśne.

Powierzchnia zasiewów wynosi 1609 ha, z czego 1208 ha obsiewa się zbożami, 36,27 ha obsadzanych jest ziemniakami, 152,52 ha roślinami przemysłowymi, na 151,55 ha sieje się rzepak i rzepik, na 6,74 ha siane są rośliny strączkowe, a na 0,97 ha sadzi się buraki cukrowe.[3]

Według Spisu Rolnego na terenie gminy Dębowiec w 392 gospodarstwach hoduje się zwierzęta gospodarskie, są to głównie:

- bydło – w 131 gospodarstwach 1719 sztuk,

[3] *Spis Rolny 2010*

- trzoda chlewna –w 127 gospodarstwach 792 sztuki,
- konie w 16 gospodarstwach 44 sztuki,
- drób w 340 gospodarstwach 505 429 sztuk.[4]

W 223 gospodarstwach rolnicy pracują z pomocą ciągników, w sumie podczas Spisu Rolnego zewidencjonowano ich 352 sztuki.

W 342 gospodarstwach stosowane są nawozy mineralne, w tym azotowe w 304 gospodarstwach, fosforowe w 14 gospodarstwach, potasowe w 32 gospodarstwach, wieloskładnikowe w 247 gospodarstwach oraz w 27 gospodarstwach prowadzi się wapnowanie gleb. Średnio nawożenie mineralne stosowane jest w dawkach 121,7 kg/ha, natomiast wapnowanie w dawkach 60 kg/ha.

Według Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku 488 gospodarstw domowych utrzymuje się wyłącznie z działalności rolniczej.

Doliną rzeki Knajki ciągną się założone już w XVI w. stawy, które na terenie Dębowca liczą aż 237 ha. Służą one głównie hodowli ryb, której początki sięgają XVI w. Obecnie największym hodowcą ryb jest Gospodarstwo Rybackie w Dębowcu, w którym. prowadzone są wylęgi wielu gatunków ryb słodkowodnych: karpia, tołpygi, amura, karasia, suma europejskiego, szczupaka oraz jesiotra.[5]

Dotychczasowe użytkowanie terenu gminy związanego z rolnictwem jest zgodne z uwarunkowaniami przyrodniczymi. Rozwój gospodarczy opiera się głównie na wykorzystaniu zasobów lokalnych. Rolniczy charakter gminy sprzyja kształtowaniu się najbardziej odpowiedniego dla zachowania walorów środowiska przyrodniczego kierunku zagospodarowania powierzchni. W porównaniu do lat poprzednich (Spis Rolny 2002) widoczna jest nieznaczna tendencja do zaniechania działalności rolniczej przez mieszkańców gminy i utrzymania ze źródeł w sąsiadujących z gminą większych ośrodkach przemysłowo-usługowych takich jak Cieszyn, Skoczów czy Bielsko – Biała.

W 2002 roku było zarejestrowanych 886 gospodarstw rolnych, obsiewano 1681 ha gruntów. Aktualnie gospodarstw jest mniej, ale o podobnej całkowitej powierzchni zasiewów, wnioskuje się iż rolnicy zajmujący się produkcją rolniczą robią to na większą skalę, ale jest ich mniej.

Mieszkańcy przejawiają także tendencję do zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, głównie na zabudowę mieszkaniową.

Obowiązek prowadzenia monitoringu, obserwacji zmian i oceny jakości gleby i ziemi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska wynika z zapisów art. 26 ustawy – Prawo ochrony środowiska. Kryteria oceny określone są na podstawie delegacji w art. 105 cytowanej ustawy, w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002 r. Nr 165, poz. 1359). Zakres badań „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski" określają trzyletnie Programy Państwowego Monitoringu Środowiska.

Badania gleb na obszarze powiatu prowadzone są w oparciu o „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski", który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Na terenie powiatu cieszyńskiego w ramach monitoringu przebadano 1 próbkę gleb z terenów użytkowanych rolniczo. Probka pobrana była w Cieszynie, gleba należała do kompleksu 2 (pszenny dobry), typ: D (czarne ziemie właściwe), do klasy bonitacyjnej IIIa.

Badania nie zostały przeprowadzone na terenie gminy Dębowiec, najbliższe badane punkty mieściły się na terenie Cieszyna i Goczałkowic – Zdroju (powiat pszczyński). Wyniki badań wskazywały na brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów metali ciężkich zarówno na obszarze Cieszyna jak i Goczałkowic - Zdroju. [6] Wyniki badań pobranych próbek nie reprezentują stanu gleb na terenie gminy Dębowiec, pokazują jednak jak wygląda stan gleb w bliskiej odległości od zakładów produkcyjnych zlokalizowanych w Cieszynie oraz wśród koncentracji ruchu komunikacyjnego.

[4] *Spis Rolny 2010*
[5] *Plan odnowy miejscowości, 2005 - 2011*
[6] *Monitoring chemizmu gleb Polski, 2012*

Na terenie gminy Dębowiec nie było wykonywanych badań gleb, na podstawie wykonanych przez IUNG badań w latach 2010-2012 można przypuszczać, iż zawartości metali ciężkich i pierwiastków śladowych oraz w szczególności węglowodorów aromatycznych są niższe niż na terenie Cieszyna i gleby kwalifikują się do wszelkich upraw.

Na obszarze gminy oraz powiatu cieszyńskiego funkcjonują podmioty mające na celu obsługę rolnictwa, które poprzez swoje działania zachęcają rolników do kontynuowania produkcji, nie odłogowania gruntów ornych, a także inspiruja do starania się o pozyskanie środków finansowych na produkcje rolniczą.

Jednym z takich podmiotów jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląski Oddział Regionalny w Częstochowie. W ramach swojej działalności realizuje Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Biuro Regionalne pełni rolę podmiotu wdrażającego dla działań takich jak:

- korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów,
- wspieranie gospodarowania na obszarach górskich oraz na innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania,
- programy rolno środowiskowe,
- zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne,
- renty strukturalne.

Agencja Restrukturyzacji wypłaca rolnikom w ramach złożonych wniosków środki na realizację programów rolnośrodowiskowych. Środki finansowe pochodziły z funduszu EFRROW. W latach 2010-2013 rolnicy z terenu gminy Dębowiec złożyli 61 wniosków na 5 pakietów, były to:

- w 2010 roku 14 wniosków,
- w 2011 roku 19 wniosków,
- w 2012 roku 14 wniosków,
- w 2013 roku 14 wniosków.

Pakiety na które składano wnioski objęły:

- rolnictwo zrównoważone – pakiet był realizowany w latach 2010-2013 na 633,94 ha,
- ekstensywne trwałe użytki – pakiet był realizowany w latach 2010-2013 na 95,65 ha,
- sady tradycyjne – pakiet był realizowany w latach 2010-2013 na 3,77 ha,
- zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt – pakiet był realizowany w latach 2010-2013 na 25 sztukach zwierząt,
- ochrona gleb i wód – pakiet był realizowany w latach 2010-2013 na 61,54 ha.

W sumie w latach 2010-2013 wypłacono rolnikom z terenu gminy Dębowiec w ramach realizacji programów rolnośrodowiskowych 329.309,72 złotych

Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2004 roku (Dz. U. z 2004r. Nr 187 poz. 1929 z późn. zm.) w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na zalesianie gruntów rolnych objętych planem rozwoju obszarów wiejskich była przyznawana rolnikom pomoc finansowa na Zalesianie Gruntów Rolnych. Płatność na zalesianie jest przyznawana producentowi rolnemu do działek rolnych w rozumieniu przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gruntów rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności:

- użytkowanych, jako grunty orne, trwałe użytki zielone albo sady, które zostały przeznaczone do zalesienia w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- stanowiących własność tego producenta rolnego,
- o powierzchni co najmniej 0,3 ha i szerokości nie mniej niż 20 metrów.

Agencja corocznie kontroluje około 5% gospodarstw korzystających z pomocy finansowej w ramach PROW 2007-2013. Jednocześnie prowadzone są spotkania i konsultacje nt. Optymalnego doboru dawek nawozowych oraz środków ochrony roślin dla zainteresowanych rolników.

Ośrodek Doradztwa Rolniczego corocznie organizuje kursy, szkolenia i akcje promocyjne i informacyjne nt. Szeroko pojętej przedsiębiorczości rolniczej, w tym także Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.

Na bieżąco na łamach kwartalnika gminnego „Dębowieści", strony internetowej, a także tablic ogłoszeń zamieszczane są informacje dla rolników i prowadzących produkcję rolniczą. Informacje te dotyczą:

- dopłat bezpośrednich,
- wypełniania wniosków o dopłaty obszarowe,
- dopłat do materiału siewnego – informacje Agencji Rynku Rolnego,
- szkoleń, akcji promocyjno – informacyjnych,
- konferencji,
- prelekcji i pokazów.

Lokalna Grupa Rybacka „Żabi Kraj" ogłasza cyklicznie konkursy w ramach programów unijnych takich jak „Rozwój obszarów zależnych od rybactwa w zakresie realizacji operacji polegającej na funkcjonowaniu lokalnej grupy rybackiej (LGR) oraz nabywania umiejętności i aktywizacji lokalnych społeczności".

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Cieszyńska Kraina" także cyklicznie ogłasza nabory wniosków o przyznanie pomocy w ramach działania „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju" dla operacji odpowiadających warunkom przyznania pomocy z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Inspekcja Ochrony Środowiska zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 7 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. z 2007r. Nr 147, poz. 1033 z późn. zm.) przeprowadza kontrolę przestrzegania przepisów dotyczących warunków stosowania i przechowywania nawozów, nawozów oznaczonych znakiem „NAWÓZ WE" oraz środków wspomagających uprawę roślin.

Inspekcja corocznie przeprowadza na terenie powiatu cieszyńskiego kontrole, dotyczą one przede wszystkim punktów sprzedaży środków ochrony roślin, świadectw kwalifikacyjnych opryskiwaczy, a także, jakości materiału siewnego i szkółkarskiego oraz występowanie patogenów i szkodników upraw rolniczych.

Niezależnie od działań jednostek wymienionych powyżej rolnicy we własnym zakresie pilnują sposobów gromadzenia obornika na swoim terenie.

5.4. Ochrona zasobów geologicznych

Złoża surowców przedstawiają naturalne skupienia kopalin, których wydobycie może przynieść korzyść gospodarczą. Są rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej.

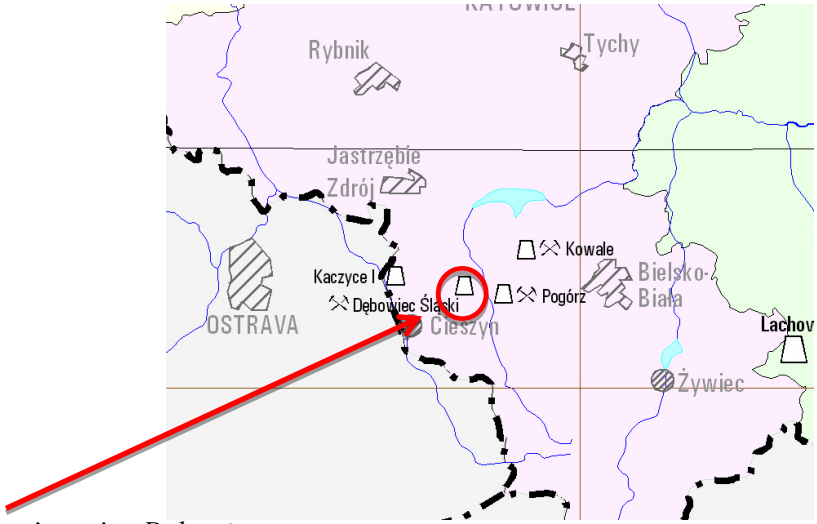
Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2011r. Nr 163, poz. 981). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

W 2012 roku zostały opracowane mapy rozmieszczenia wszystkich surowców na terenie całej Polski. Surowce mineralne występujące na obszarze analizowanej gminy to:

- złoża gazu ziemnego w złożu:
    a. Dębowiec Śląski – złoże eksploatowane, o zasobach bilansowych 13,90 mln m^3, o zasobach przemysłowych 3,84 mln m^3 i rocznym wydobyciu na poziomie 1,94 mln m^3, złoże obejmuje obszar sołectwa Dębowiec, Iskrzyczyn oraz Simoradz.
- Złoża wód leczniczych zmineralizowanych w złożu:

- Dębowiec II – złoże aktualnie eksploatowana jest solanka jodowo bromowa, o zasobach dyspozycyjnych 4,13 m^3/h, o zasobach eksploatacyjnych 5,67 m^3/h, o rocznym poborze wód na poziomie 586,0 m^3.

Aktualnie w trakcie realizacji jest projekt budowy obiektów małej architektury ogrodowej – tężni solankowych w Parku Jubileuszowym w Dębowcu. Tężnie będą miały konstrukcję drewnianą w wypełnieniem ścian tarniną wierzbową. Będą pełnić funkcje atrakcji turystycznej oraz wizytówki gminy Dębowiec. Dzięki tej inwestycji mieszkańcy i turyści będę mieli możliwość większego szerszego wykorzystania wód solankowych zlokalizowanych na obszarze gminy.

lokalizacja gminy Dębowiec

Rysunek 10 Rozmieszczenie złóż gazu ziemnego

Źródło: Państwowy Instytut Geologiczny, dane według stanu na dzień 30 grudnia 2012 roku

Na początku XX wieku, podczas wierceń poszukiwawczych złóż rudy żelaza i węgla kamiennego, natrafiono na pokłady gazu ziemnego i złoża solanki jodobromowej. Eksploatację gazu rozpoczęto dopiero w 1946 r. W okresie 11 lat wykonano 50 odwiertów w bezpośredniej okolicy Dębowca i ościennych miejscowości. Wydobyty gaz kierowano do Krakowa. Ponadto z dobrodziejstw gazu korzystała również cieszyńska Cefana i mieszkańcy Cieszyna. Dostawą gazu ze złoża "Dębowiec" było zainteresowane Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Cieplnej "Ciepło" Sp. z o.o., ze Skoczowa, które zrealizowało Plan Energetyczny, zakładający budowę miejskiej ekologicznej ciepłowni gazowej zasilanej gazem wysokometanowym oraz modernizację sieci ciepłowniczej, pozwalającej na zmniejszenie strat ciepła i ciepłej wody użytkowej. PEC działa od 1992 roku, natomiast Miejska Ekologiczna Kotłownia Gazowa zasilana gazem ziemnym z zasobów lokalnych, działa od 1999r. Spółka zaopatrza w ekologicznie wytworzone ciepło 80% gospodarstw domowych i największe zakłady produkcyjne w Skoczowie.

Złoża gazu są eksploatowane do dziś. Gaz wykorzystywany jest na potrzeby lokalne w kopalniach oraz ciepłowniach zlokalizowanych w bliskiej odległości od miejsca eksploatacji gazu, co skutkuje m.in. niższymi kosztami przesyłu tego surowca.

Wybudowany w 1963 r. zakład warzelniczy działa do czasów obecnych. Pozyskany gaz wykorzystany jest również w procesie produkcji soli jodowo – bromowej o właściwościach leczniczych z wydobywanej geotermalnej solanki w rejonie Dębowca.

6. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

6.1. Ochrona powietrza atmosferycznego

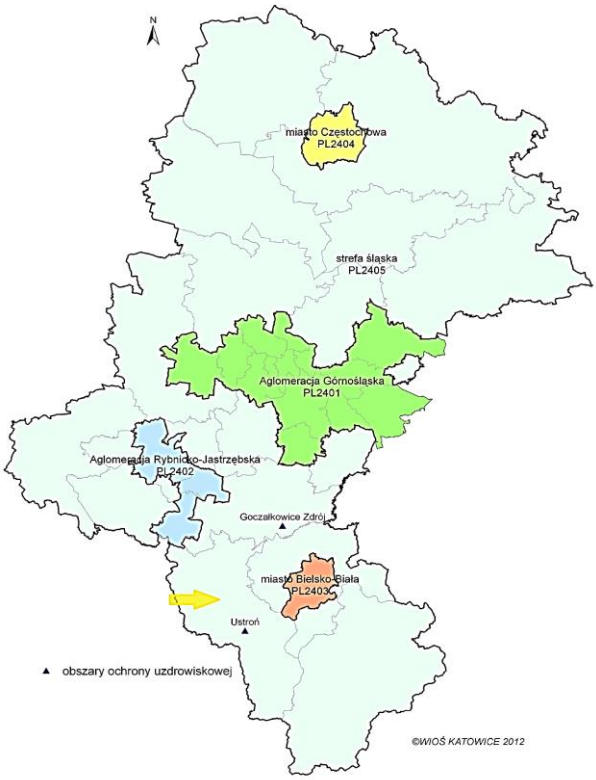
Do głównych przyczyn zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Dębowiec należą:

- emisja z pieców opalanych węglem,
- spalanie etylin i oleju napędowego przy trasach komunikacyjnych,
- działalność usługowa i produkcyjna.

Układ sieci osadniczej terenu gminy sprawia, że emisja ta ma charakter rozproszony. Wzdłuż sieci ciągów komunikacyjnych koncentruje się emisja spalin i hałasu. Ponadto poważnym źródłem zanieczyszczeń jest ich imisja znad obszarów sąsiednich, w głównej mierze z rejonów Trzyńca (przy wiatrach S i SW) oraz Ostrawsko-Karwińskiego Okręgu Przemysłowego i Rybnickiego Okręgu Węglowego (przy wiatrach W, NW, N). Położenie części gminy w dolinie rzeki powoduje niekorzystne warunki klimatyczne, będące przyczyną zatrzymywania się tutaj zanieczyszczeń atmosfery.

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dane z 2012 roku pochodzące z opracowania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach pt.: „Jedenasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2012 rok". Zgodnie z art. 87 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późn. zm.) oceny są dokonywane w strefach, w tym w aglomeracjach. Na terenie województwa śląskiego zostało wydzielonych 5 stref zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z 10 sierpnia 2012 roku w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza (Dz. U. z 2012r., poz. 914). Strefy zostały wymienione poniżej i przedstawione na rysunku:

- strefa śląska,
- aglomeracja górnośląska,
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- miasto Bielsko-Biała,
- miasto Częstochowa.

Rysunek 11 Podział na strefy w których dokonuję się oceny jakości powietrza na terenie województwa śląskiego

Źródło: „Jedenasta roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, obejmująca 2012 rok", WIOŚ w Katowicach

Ocenę jakości powietrza i obserwacji zmian dokonano się w ramach państwowego monitoringu środowiska (art. 88 ustawy Prawo ochrony środowiska). Podstawę klasyfikacji stref zgodnie z art. 89 ww. ustawy stanowiły dopuszczalne poziomy substancji w powietrzu oraz poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji z dozwolonymi przypadkami przekroczeń, poziomy docelowe oraz poziomy celów długoterminowych ze względu na ochronę zdrowia ludzi oraz ochronę roślin, określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z 24 sierpnia 2012 roku w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012r., poz. 1031).

Lista zanieczyszczeń pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia objęła: benzen, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, tlenek węgla, ozon, pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5, arsen, benzo(α)piren, ołów, kadm oraz nikiel.

Do zanieczyszczeń, które uwzględniono w ocenie ze względu na ochronę roślin należały: dwutlenek siarki, tlenki azotu oraz ozon.

Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z koniecznością podjęcia konkretnych działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub utrzymania jego jakości na niezmienionym poziomie.

Jedenastą roczną ocenę jakości powietrza w województwie śląskim przeprowadzono w oparciu o wyniki badań ze 160 stanowisk pomiarowych obejmujących pomiary:

- wysokiej jakości na stałych stacjach monitoringu, rozumiane jako pomiary ciągłe, prowadzone z zastosowaniem mierników automatycznych (pa) – 16 stanowisk pomiarowych dwutlenku azotu (NO2), 1 - tlenków azotu (NOx), 17 - dwutlenku siarki (SO2), 10 – ozonu (O3), 5 – pyłu zawieszonego PM10, 10 - tlenku węgla (CO), 2 stanowisko benzenu (C6H6),
- manualne (pm): na stałych stacjach monitoringu prowadzone codziennie – 17 stanowisk pyłu PM10, 8 stanowisk pyłu PM2,5, 10 - stężeń ołowiu (Pb), 10 - kadmu (Cd), 10 – niklu (Ni), 11 – arsenu (As), 15 - benzo(α)pirenu (BaP),

- pasywne (pp) – 18 stanowisk benzenu (C6H6).

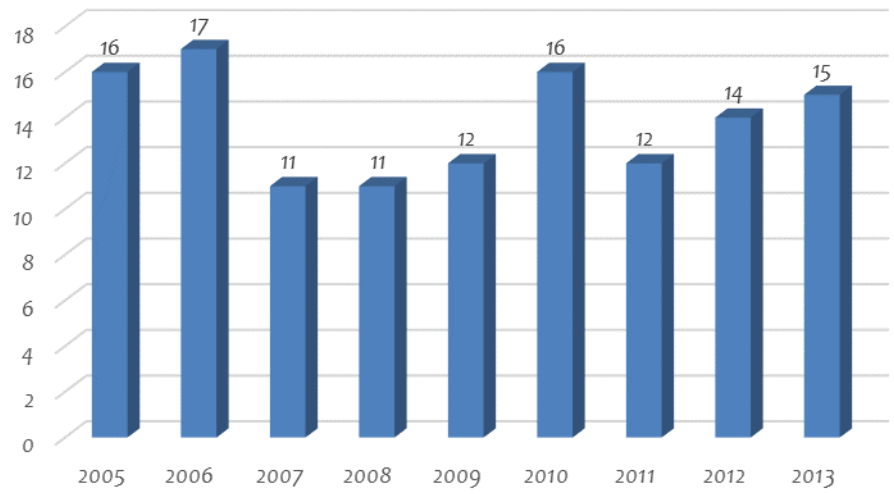
Dla wszystkich substancji podlegających ocenie, strefy zaliczono do jednej z poniższych klas:

- klasa A - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie nie przekraczały odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów długoterminowych,
- klasa B - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne, lecz nie przekraczały poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji,
- klasa C - jeżeli stężenia zanieczyszczenia na jej terenie przekraczały poziomy dopuszczalne lub docelowe powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy ten margines jest określony,
- klasa D1 - jeżeli stężenia ozonu w powietrzu na jej terenie nie przekraczały poziomu celu długoterminowego,
- klasa D2 - jeżeli stężenia ozonu na jej terenie przekraczały poziom celu długoterminowego.

Tabela 2 Średnie stężenie w 2012 roku na terenie powiatu cieszyńskiego (µg/m^3)

Miejscowość	PM10	PM2,5	SO2	NO2	Pb	benzen
Dębowiec*	26	-	10	14	0,046	3
Cieszyn ul. Mickiewicza	36	25,9	14	17	-	-
Cieszyn*	33	-	15	14	0,051	3
Ustroń ul. Sanatoryjna	-	-	9	15	-	-
Chybie*	27	-	11	15	0,046	3
Ustroń*	26	-	10	13	0,045	3

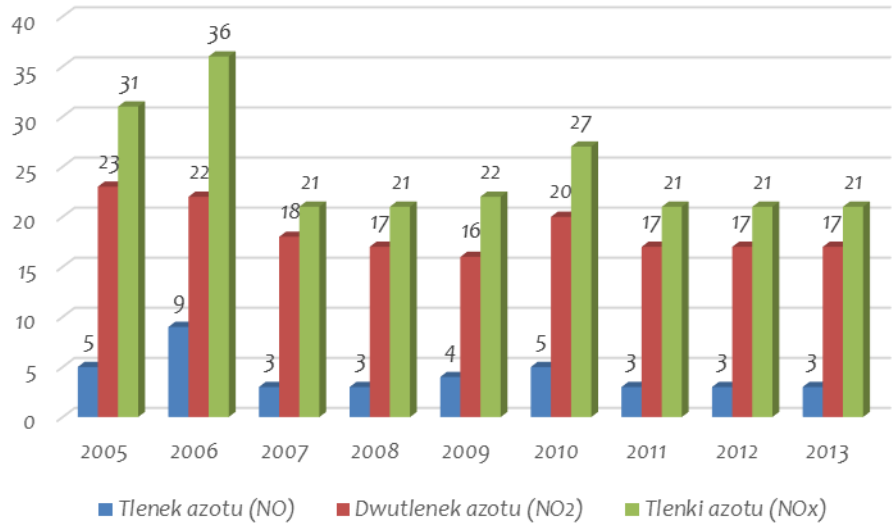
** - wartości uzyskane na podstawie modelowania – opracowanie Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach „Aktualizacja dla lat 2005 - 2007 oceny zanieczyszczenia powietrza w województwie śląskim w oparciu o modelowanie matematyczne ze szczególnym uwzględnieniem wpływu różnych źródeł emisji i zastosowanych parametrów do obliczeń dla dwutlenku siarki, tlenków azotu, pyłu zawieszonego PM10, benzenu, ołowiu i tlenku węgla oraz arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu za 2007 rok", na zlecenie WIOŚ Katowice, 2008 r. (niepewność wyników modelowania dla stężeńśrednich rocznych dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu wynosi 30%, zanieczyszczeń pyłowych, ołowiu i benzenu – 50%)*

Rysunek 12 Wyniki stężeń średniorocznych dwutlenku siarki na stacji w Cieszynie (µg/m^3), norma 40 µg/m^3.

Źródło: Pomiar automatyczny -Śląski Monitoring Powietrza, 2014

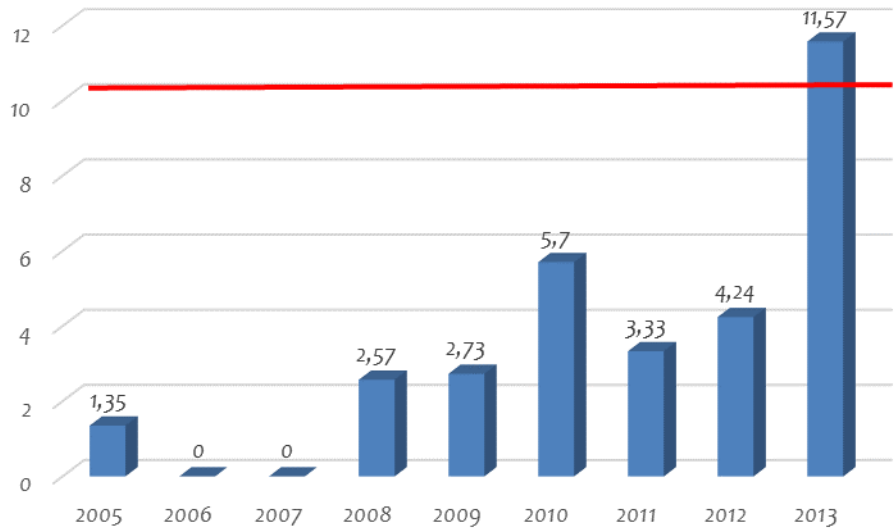
W latach 2005 – 2013 na terenie gminy Dębowiec nie wystąpiły ponadnormatywne stężenia dwutlenku siarki w powietrzu. Najwyższe stężenia odnotowano w 2006 r. 17 µg/m^3 przy normie 40 µg/m^3.

Rysunek 13 Wyniki stężeń średniorocznych tlenków i dwutlenków azotu na stacji w Cieszynie (µg/m^3), norma 40 µg/m^3

Źródło: Pomiar automatyczny -Śląski Monitoring Powietrza, 2014

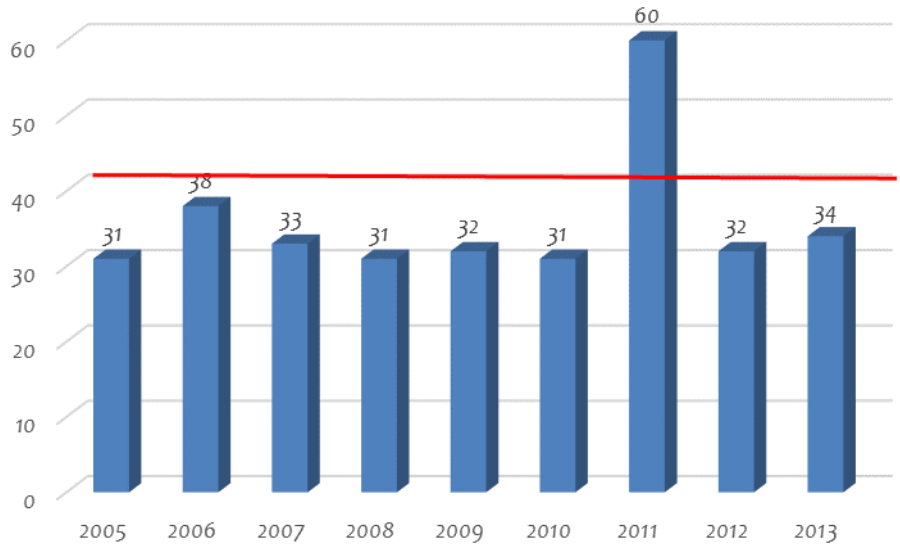
W latach 2005 – 2013 na terenie gminy Dębowiec nie wystąpiły ponadnormatywne stężenia tlenków azotu w powietrzu. Najwyższe stężenia odnotowano w 2006 r. – 36 µg/m^3 (NO2) przy normie 40 µg/m^3.

Rysunek 14 Wyniki stężeń średniorocznych tlenku węgla na stacji w Cieszynie (µg/m^3), norma 10 µg/m^3

Źródło: Pomiar automatyczny -Śląski Monitoring Powietrza, 2014

W 2013 r. na stacji w Cieszynie odnotowano przekroczenie stężenia tlenku węgla mierzonego dla okresu 8 godzinnego. Przy normie 10 µg/m^3, stężenie to wyniosło 11,57 µg/m^3.

Rysunek 15 Wyniki stężeń średniorocznych pyłu PM10 na stacji w Cieszynie (µg/m^3), norma 10 µg/m^3

Źródło: Pomiar automatyczny -Śląski Monitoring Powietrza, 2014

Najwyższe stężenie średnioroczne pyłu PM10 na stacji w Cieszynie odnotowano w 2011 r. i przewyższała normę o 20 µg/m^3.

Klasyfikacja strefy śląskiej z uwzględnieniem parametrów kryterialnych określonych pod kątem ochrony zdrowia dla:

- ze względu na ochronę zdrowia klasa C :
  - dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 oraz benzo(α)pirenu,
  - dla ozonu w strefie śląskiej oraz klasa D2, ze względu na przekraczanie poziomu celu długoterminowego,
- ze względu na ochronę zdrowia klasa A:
  - dla dwutlenku azotu,
  - dla zanieczyszczeń takich jak: benzen, ołów, arsen, kadm, nikiel, tlenek węgla, co oznacza konieczność utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie.
- ze względu na ochronę roślin:
  - klasa C i D2 - przekroczenia poziomu docelowego oraz poziomu celu długoterminowego ozonu wyrażonego jako AOT 40 - na stacji tła regionalnego wskaźnik ten uśredniony dla kolejnych 5 lat wyniósł 18573 (µg/m^3)*h,
  - klasa A - brak przekroczeń wartości dopuszczalnych dla tlenków azotu i dwutlenku siarki.

Główną przyczyną wystąpienia przekroczeń pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 i benzo(a)piranu w okresie zimowym jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków (S5), w okresie letnim bliskość głównej drogi z intensywnym ruchem (S2), emisja wtórna zanieczyszczeń pyłowych z powierzchni odkrytych, np. dróg, chodników, boisk (S16) oraz niekorzystne warunki meteorologiczne (S15), występujące podczas powolnego rozprzestrzeniania się emitowanych lokalnie zanieczyszczeń, w związku z małą prędkością wiatru (poniżej 1,5 m/s), a także napływ zanieczyszczeń spoza kraju (S10).

Przyczyną wystąpienia przekroczeń ozonu jest oddziaływanie naturalnych źródeł emisji lub zjawisk naturalnych nie związanych z działalnością człowieka (S8).

6.1.1. System gazowniczy

Na terenie gminy Dębowiec Polska Spółka Gazownictwa posiada gazociąg wysokiego ciśnienia DN 100 CN 2,5 MPa relacji Komorowiec – Simoradz oraz sieć gazowa średniego zasilaną z stacji redukcyjno-pomiarowej I° usytułowanej w Drogomyśl o przepustowości nominalnej 1500 nm^3/h i niskiego ciśnienia zasilaną z stacji redukcyjno-pomiarowej II° usytułowanej w Dębowcu o przepustowości nominalnej 320 nm^3/h.

System sieci gazowych na terenie gminy Dębowiec zapewniają pełne pokrycie zapotrzebowania na gaz dla mieszkańców i instytucji zarówno w dni robocze jak i w dni świąteczne niezależnie od sezonu letniego czy też zimowego, nie powodując przy tym żadnych problemów w funkcjonowaniu w/w urządzeń oraz infrastruktury.

Wszelkie inwestycje na teranie gminy Dębowiec związane z rozbudową sieci gazowej uwarunkowane są analizą opłacalności poszczególnych inwestycji. Natomiast realizowane są inwestycje w zakresie nowych podłączeń do budynków mieszkalnych, usługowych oraz instytucji różnego rodzaju w miarę występowania odbiorców o warunki techniczne podłączenia.

Tabela 3 Długość czynnych gazociągów bez przyłączy na terenie gminy Dębowiec w latach 2012-2008 w metrach bez przyłączy gazu

Rok	Ogółem oraz z podziału na ciśnienia				
	Ogółem	Niskie	Średnie	Podwyższone średnie	Wysokie
2012	71372	4237	65493	0	1642
2011	71184	4237	65305	0	1642
2010	70852	4237	64973	0	1642
2009	70589	4237	64710	0	1642
2008	70359	4237	64480	0	1642

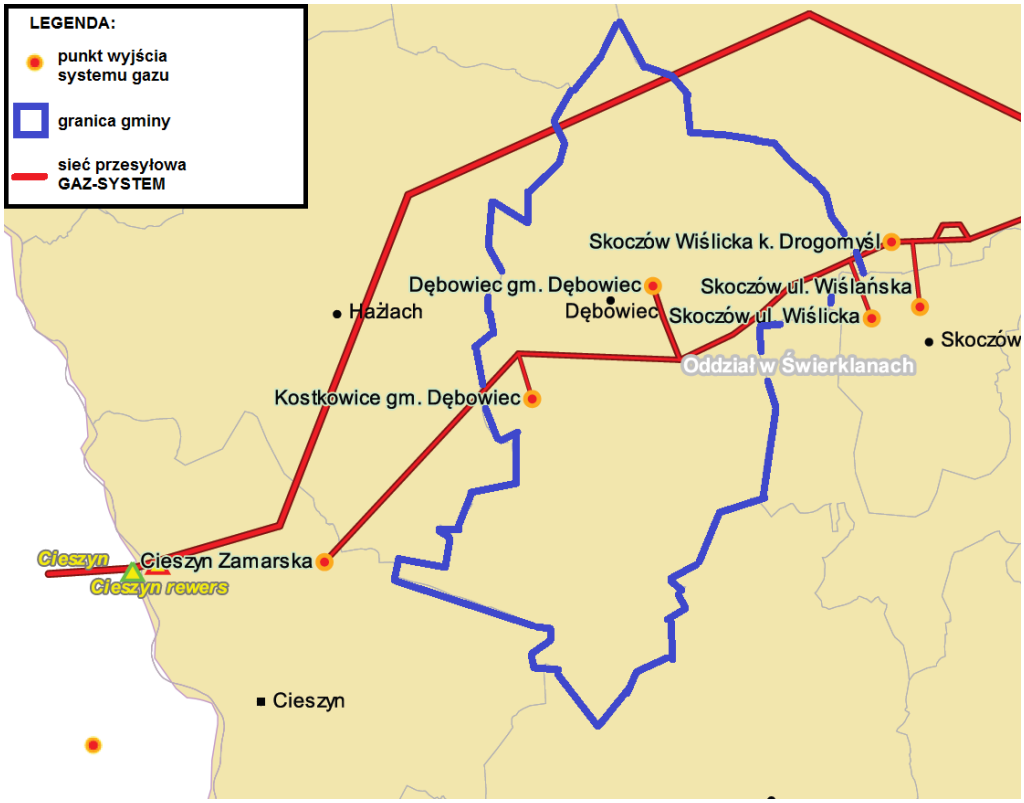
Źródło: administrator sieci gazowniczej

Tabela 4 Ilość czynnych przyłączy gazowych na terenie gminy Dębowiec w latach 2012-2008 w sztukach

Rok	Ogółem wg podziału na ciśnienia				
	Ogółem	Niskie	Średnie	Podwyższone średnie	Wysokie
2012	1248	98	1150	0	0
2011	1239	98	1141	0	0
2010	1227	96	1131	0	0
2009	1212	95	1117	0	0
2008	1205	94	1111	0	0

Źródło: administrator sieci gazowniczej

Przesyłowe sieci gazowe wysokiego ciśnienia obsługiwane są przez Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A. Poniżej na mapie pokazano przebieg sieci gazowej wysokiego ciśnienia przebiegających przez gminę Dębowiec.

Rysunek 16 Sieci gazowej w ramach krajowego systemu gazowniczego
Źródło: GAZ-SYSTEM S.A.

6.1.2. System ciepłowniczy

System ciepłowniczy nie występuje na terenie gminy Dębowiec. Potrzeby z zakresu centralnego ogrzewania, ciepłej wody użytkowej oraz technologii obiektów użyteczności publicznej, zakładów wytwórczo – usługowych oraz budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy zaspokajane są z kotłowni lokalnych. W większości budynków mieszkalnych funkcjonują urządzenia grzewcze o przestarzałej konstrukcji jak kotły komorowe tradycyjne, bez regulacji i kontroli ilości podawanego paliwa do spalania, o sprawności średniorocznej wynoszącej ok. 50%. W starych nieefektywnych urządzeniach grzewczych spala się niskiej, jakości węgiel niesortymentowy.

6.1.3. Sieć elektroenergetyczna

Na terenie gminy Dębowiec długość poszczególnych linii elektrycznych przedstawia się następująco:

- linie wysokiego napięcia WN:
  - napowietrzne 2 545 m,
- linie średniego napięcia SN:
  - napowietrzne 48 239 m,
- linie niskiego napięcia nN:
  - napowietrzne 135 478,19m,
  - kablowe 11 160,81 m.

Administratorem sieci elektroenergetycznej jest Tauron Dystrybucja Oddział w Bielsku – Białej. Z informacji uzyskanych od administratora wynika, iż na terenie gminy znajduję się 51 stacji transformatorowych o łącznej mocy 11 110 kV. W latach 2010 – 2013 na terenie gminy przeprowadzono inwestycję związane z siecią elektroenergetyczną tj.:

- przyłączeniem nowych odbiorców polegających na budowie nowych przyłączy (łączna moc przyłączeniowa 5 072 kW), realizacji przyłączeń w III, IV i V grupie przyłączeniowej (2 047 kW),
- modernizacją i odtworzeniem majątku, w tym m.in.: przyłączenie biogazowni w Kostkowicach, modernizacja sieci SN i nN, usuwanie szkody (GPZ Mnisztwo – Kończyce).

Ponadto w latach 2014 – 2017 planuję się przyłączyć do sieci elektroenergetycznej na terenie gminy, instalacji odnawialnych źródeł energii:

- instalacja fotowoltaiczna MP Projekt Sp. z o.o. (moc 998 kW),
- instalacja fotowoltaiczna AW Projekt Sp. z o.o. (moc 998 kW),
- instalacja fotowoltaiczna JK Projekt Sp. z o.o. (moc 998 kW),
- instalacja elektrowni słonecznej Micha; Widenka (moc 99 kW).

6.1.4. Komunikacyjne źródła zanieczyszczeń na terenie gminy Dębowiec

Źródłem emisji zanieczyszczeń liniowych jest spalanie paliw płynnych w silnikach spalinowych pojazdów samochodowych, w maszynach rolniczych oraz w kolejnictwie. Elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie paliwami występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku. Charakterystycznymi cechami zanieczyszczeń komunikacyjnych są:

- stosunkowo duże stężenie tlenku węgla, tlenków azotu i węglowodorów lotnych,
- koncentracja zanieczyszczeń wzdłuż dróg,
- nierównomierność w okresach dobowych i sezonowych związana ze zmianami natężenia ruchu.

Na wielkość emisji komunikacyjnej mają wpływ:

- stan nawierzchni,
- konstrukcja i stan techniczny silników pojazdów, warunki pracy silników,
- rodzaj paliwa,
- płynność ruchu,
- ścieranie jezdni, opon i hamulców,
- unoszenia drobin pyłu w wyniku wzniecania go z powierzchni na skutek ruchu pojazdów (emisja wtórna).

Łączna długość dróg publicznych na terenie gminy Dębowiec wynosi ok. 125 km w tym:

- droga krajowa S1 – ok. 6 km
- drogi powiatowe – 23,04 km, w tym:
  - 2614 S Skoczów – Kisielów – Ogrodzona: 0,733 km,
  - 2616 S Kaczyce dln. - Kończyce Wlk. - Dębowiec – Skoczów: 6,566 km,
  - 2617 S Dębowiec – Międzyświeć: 3,695 km,
  - 2618 S Kostkowice – Ogrodzona: 2,145 km,
  - 2619 S Cieszyn – Gumna – Dębowiec – Ochaby – Kiczyce: 9,170 km,
  - 2620 S Zamarski – Gumna: 0,995 km.
- drogi gminne o łącznej długości 81 km.

Zarządcami dróg, do których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy:

- drogi krajowej – Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach,
- dróg powiatowych – Powiatowy Zarząd Dróg w Cieszynie,
- dróg gminnych – Gmina Dębowiec.

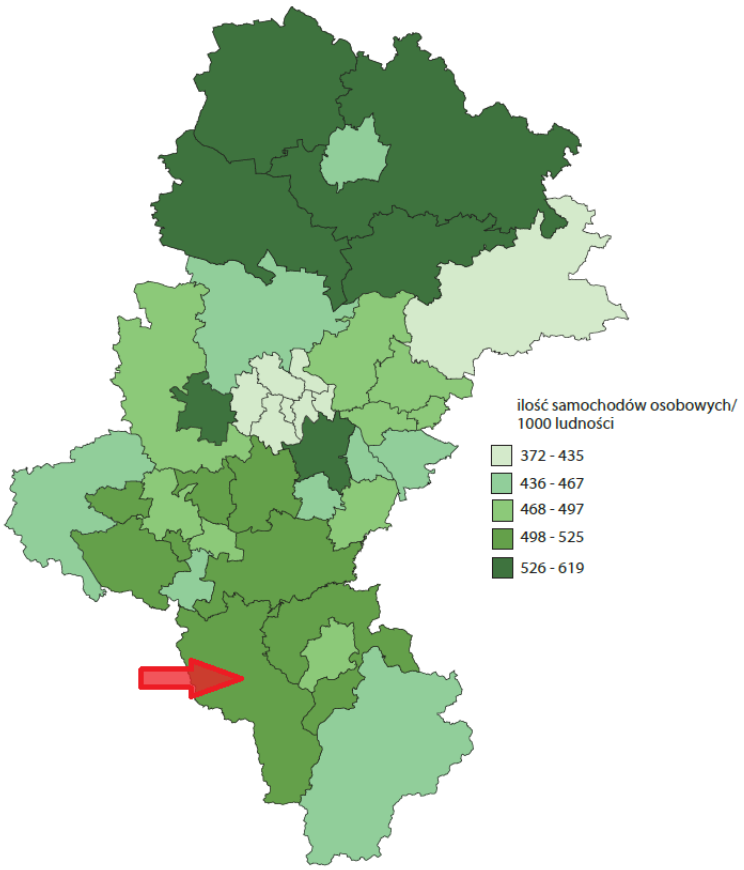
Na podstawie danych dotyczących natężenia ruchu oraz udziału poszczególnych typów pojazdów w tym ruchu (raport „Generalny pomiar ruchu 2010 – Synteza wyników" na zlecenie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad oraz opracowania Ministerstwa Środowiska „Wskazówki dla wojewódzkich inwentaryzacji emisji na potrzeby ocen bieżących i programów ochrony powietrza" oszacowano wielkość emisji komunikacyjnej.

Procentowy udział pojazdów na drodze:

- dla dróg krajowych: osobowe 85,8%, dostawcze 10,8%, ciężarowe 1,6%, autobusy 1,7%, motocykle 0,1%,
- dla dróg powiatowych i gminnych: osobowe 82,6%, dostawcze 13,3%, ciężarowe 2,6%, autobusy 1,3%, motocykle 0,2%,

Przyjęte natężenie ruchu dla dróg:

- krajowych – 12064 [poj/dobę],
- wojewódzkich – 8244 [poj/dobę],
- powiatowych - 5988 [poj/dobę],
- gminnych – 724 [poj/dobę].

Rysunek 17 Samochody osobowe w przeliczeniu na 1000 ludności według powiatów w 2012 roku
Źródło: WIOŚ w Katowicach, 2014

Tabela 5 Roczna emisja substancji szkodliwych do atmosfery ze środków transportu na terenie gminy Dębowiec (kg)

Nazwa emitora	Nazwa zanieczyszczenia	Emis.max.	Emisja	Emisja śr.
		mg/s	Mg/rok	mg/s
drogi wojewódzkie	tlenek węgla	6 511,13	2,05	6 511,13
	benzen	5,85	184,59	5,85
	węglowodory alifatyczne	99,47	31,36	99,47
	węglowodory aromatyczne	298,49	9,41	298,49
	tlenki azotu	3 934,48	124,07	3 934,48
	pył ogółem	226,55	7,14	226,55
	dwutlenek siarki	307,97	9,71	307,97
drogi powiatowe	tlenek węgla	624,95	19,71	624,95
	benzen	5,63	0,18	5,63
	węglowodory alifatyczne	96,21	3,03	96,21
	węglowodory aromatyczne	28,86	0,91	28,86
	tlenki azotu	380,61	12,00	380,61
	pył ogółem	22,02	0,69	22,02
	dwutlenek siarki	29,73	0,94	29,73
drogi gminne	tlenek węgla	117,55	3,71	117,55
	benzen	1,06	0,03	1,06
	węglowodory alifatyczne	18,10	0,57	18,10
	węglowodory aromatyczne	5,43	0,17	5,43
	tlenki azotu	71,59	2,26	71,59
	pył ogółem	4,14	0,13	4,14
	dwutlenek siarki	5,59	0,18	5,59
RAZEM	tlenek węgla	7 253,64	25,47	7 253,64
	benzen	12,54	184,80	12,54
	węglowodory alifatyczne	213,77	34,96	213,77
	węglowodory aromatyczne	332,78	10,49	332,78
	tlenki azotu	4 386,67	138,33	4 386,67
	pył ogółem	252,71	7,97	252,71
	dwutlenek siarki	343,29	10,83	343,29

Źródło: opracowanie własne, do obliczeń użyto Programu OPERAT2000

Spalanie paliw w pojazdach charakteryzuję się największą emisją tlenku węgla do powietrza, bo aż około 156 Mg rocznie. Źródłem emisji tlenku węgla są w większości samochody osobowe. W ramach ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza ze środków transportu zarządcy dróg na bieżąco prowadzą prace modernizacyjne.

Powiatowy Zarząd Dróg w Cieszynie w ostatnich latach wykonał następujące prace modernizacyjne i remontowe na drogach powiatowych:

- remont nawierzchni bitumicznej drogi 2619 S Cieszyn - Gumna - Dębowiec - Ochaby - Kiczyce w Dębowcu,

- naprawa odwodnienia drogi powiatowej 2616 S Kaczyce Dolne – Dębowiec – Skoczów Simoradzu,
- remont nawierzchni drogi 2614 S Skoczów – Kisielów –Ogrodzona,
- wymiana pomostu obiektu mostowego nad rzeką Knajką w ciągu drogi powiatowej 2619 S Cieszyn – Gumna – Dębowiec – Ochaby – Kiczyce w Dębowcu,
- przebudowa przepustu okularowego na rzece Knajka w km 19+430 w miejscowości Ogrodzona w ciągu drogi 2614 S Skoczów – Kisielów – Ogrodzona,
- remont nawierzchni drogi 2614 S Skoczów – Kisielów – Ogrodzona,
- remont drogi powiatowej 2619 S Cieszyn – Gumna – Dębowiec – Ochaby – Kiczyce w Dębowcu,
- remont drogi powiatowej 2616 S Kaczyce Dln. – Kończyce Wlk. – Dębowiec – Skoczów w Simoradzu,
- przebudowa przepustu okularowego na rzece Knajka w km 19+430 w miejscowości Ogrodzona w ciągu drogi 2614 S Skoczów – Kisielów – Ogrodzona.

Łącznie zmodernizowano i wyremontowano około 6 km dróg powiatowych na kwotę blisko 3 miliony zł.

6.2. Gospodarka wodno – ściekowa

6.2.1. Wody powierzchniowe na terenie gminy Dębowiec

Przez teren gminy Dębowiec południkowo przebiega topograficzny dział wodny I rzędu oddzielający zlewnię Wisły i Odry. Zlewnię Wisły stanowi rzeka Knajka oraz potoki: Iskrzyczyński, Wilamowicki Bielowiec zaś zlewnię Odry potok Krośnianka i Lutnia.

Wzdłuż Knajki, na terenie sołectw Kostkowice i Dębowiec, położona jest większość hodowlanych stawów rybnych, których ogólna powierzchnia wynosi 330 ha.

Głównym ciekiem wodnym gminy jest rzeka Knajka, która ma przewagę cech cieku górskiego zarówno co do charakteru zlewni jak i warunków hydro – geologicznych. Przepływa przez tereny w małym stopniu zadrzewione, co powoduje, iż zlewnia ma znacznie ograniczoną retencję powierzchniową. Długość rzeki na terenie gminy Dębowiec wynosi 10,8 km.

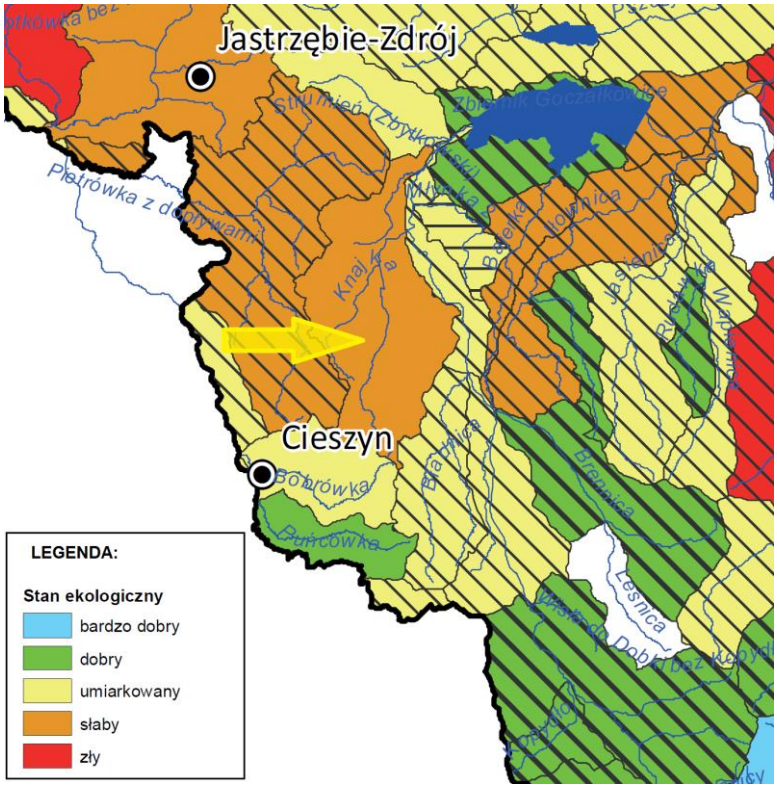
6.2.2. Jakość wód powierzchniowych

Podstawowym dokumentem określającym zasady racjonalnej polityki wodnej oraz wynikający z niej sposób gospodarowania wodami jest Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, zwana Ramową Dyrektywą Wodną (RDW). Ustalenia Dyrektywy zostały zaimplementowane do prawodawstwa polskiego głównie poprzez ustawę Prawo wodne (Dz. U. z 2012r., poz. 145 z późń. zm.) oraz związane z nią akty wykonawcze.

Co roku wykonywana jest ocena stanu jednolitych części wód rzecznych objętych w roku poprzednim monitoringiem diagnostycznym, zaś w roku 2013, po zrealizowaniu pełnego programu monitoringu diagnostycznego sporządzone zostanie zbiorcze zestawienie oceny stanu ekologicznego (lub potencjału ekologicznego) oraz stanu chemicznego jednolitych części wód rzecznych oraz wykonana ekstrapolacja wyników na jednolite części wód nieobjęte tym rodzajem monitoringu.

Zakres corocznej oceny w jednolitych częściach wód objętych monitoringiem operacyjnym w operacyjnych punktach pomiarowo-kontrolnych uzależniony jest od zrealizowanego w danym roku programu. W przypadku tego rodzaju monitoringu ocena stanu ekologicznego (lub potencjału ekologicznego) jest oceną sporządzoną na podstawie ograniczonej liczby wskaźników, ukierunkowaną na oddziaływującą na daną jednolitą część wód presję. Ocena ta nie świadczy więc w pełni o rzeczywistym stanie ekologicznym, ale o skuteczności wdrożonych programów naprawczych. Na jej podstawie można również wnioskować o stanie ekologicznym w jakim znajduje się dana

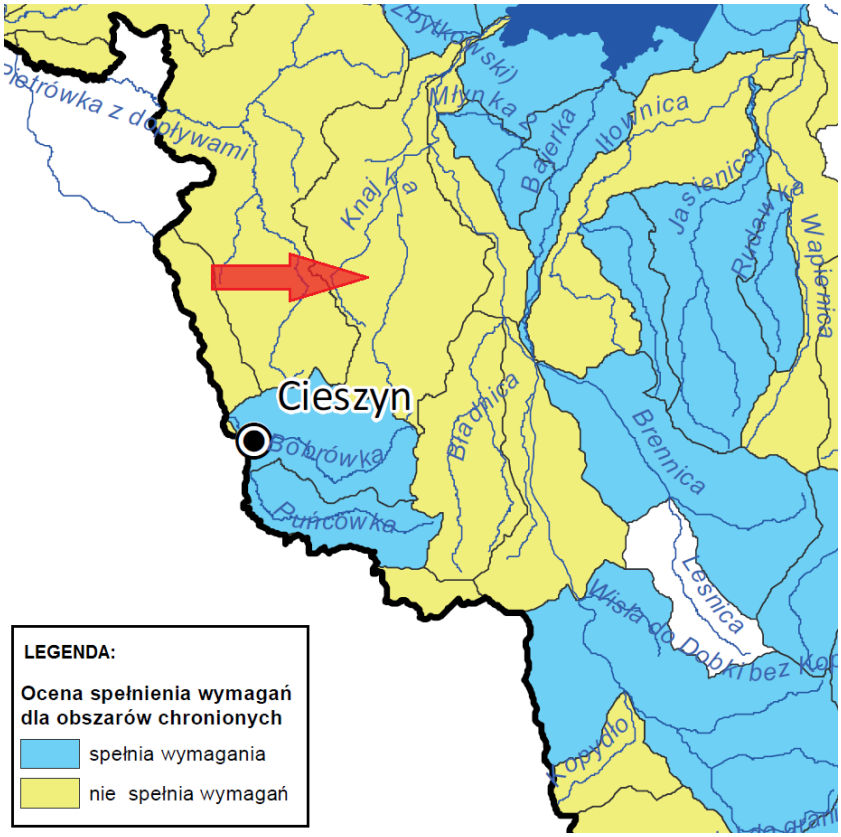
jednolita część wód, przy czym pełną oceną jest ocena wykonywana w ramach monitoringu diagnostycznego.

Rysunek 18 Ocena stanu/potencjału ekologicznego jednolitych części wód powierzchniowych badanych w latach 2010-2012

Źródło: Stan środowiska w województwie śląskim w 2012 roku, WIOŚ Katowice

O ocenie stanu/potencjału ekologicznego wód powierzchniowych na terenie gminy Dębowiec decydowały głównie elementy biologiczne, które nie osiągnęły stanu dobrego (III klasa) oraz fizykochemiczne, które przekraczały wartości graniczne dobrego stanu wód. Zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne przekraczały wartości graniczne dobrego stanu wód. Elementy hydromorfologiczne oceniono w klasie I (JCWP naturalne) oraz w klasie II (JCWP sztuczne i silnie zmienione). Ocenę ww. elementów wchodzących w skład oceny stanu/ potencjału ekologicznego przedstawia wykres 7. Z grupy elementów fizykochemicznych największy wpływ na ocenę miały substancje biogenne, warunki tlenowe i zanieczyszczenia organiczne oraz zasolenie, które nie osiągnęły stanu dobrego w około 20% - 30% JCWP.

Rysunek 19 Ocena jednolitych części wód powierzchniowych występujących na obszarach chronionych badanych w latach 2010-2012

Źródło: Stan środowiska w województwie śląskim w 2012 roku, WIOŚ Katowice

Ocena stanu/potencjału ekologicznego JCWP występujących w obszarach chronionych jest sumą klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego i oceny spełnienia wymagań dla obszarów chronionych. Ocenę przeprowadzono w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2011 roku w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych oraz wytyczne dla wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska opracowane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w latach 2011 i 2012.

Wody powierzchniowe na terenie gminy nie spełniają wymagań dla obszarów chronionych.

6.2.3. *Wody podziemne na terenie gminy Dębowiec*

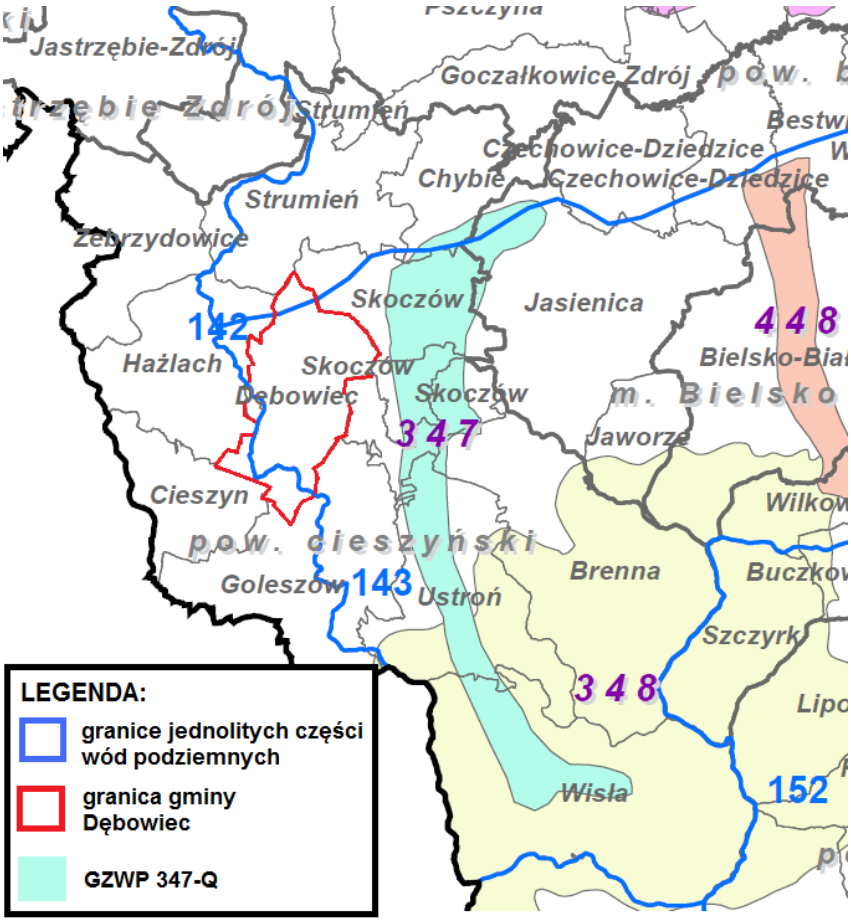
Na terenie gminy występują cztery rodzaje wód podziemnych:

- dolny poziom wodonośny – nie ma wpływu na stosunki wodne na terenie gminy ze względu na znaczna głębokość występowania,
- górny poziom wodonośny – zasadniczy poziom wodonośny, zbiornik wody podziemnej w osadach piaszczysto – żwirowych plejstocenu oraz piaszczystymi holocenu, zalegający na nieprzepuszczalnym podłożu iłów, pokrytym utworami nieprzepuszczalnymi; miąższość osadów przepuszczalnych wynosi od ok. 5 do 26 m, przy czym w dolinach są one przykryte madami lub przewarstwione osadami lodowcowymi (glinami zwałowymi),
- poziom wód zasadniczych (wody gruntowe) – związany z wkładami obszarów przepuszczalnych występujących w pokrywach glin zwietrzelinowych i pyłach pokrywających poziom zasadniczy, zasilany jest poprzez infiltrację wód opadowych; tego

typu wody mają niewielką zasobność i charakteryzują się znacznymi wahaniami stanu wód typu kontynentalnego, tzn. minimalnymi stanami w grudniu i styczniu,

- wody zaskórne – wody przypowierzchniowe, zalegające płytko pod powierzchnia terenu w zagłębieniach terenowych; ujawniają się szczególnie w okresach wiosennych wiosennych oraz podczas większych opadów atmosferycznych.

W rejonie gminy Dębowiec występuje niewielki zbiornik czwartorzędowy w ośrodku porowym – GZWP – Dolina rzeki Górna Wisła 347 Q (GZWP w utworach czwartorzędu, obszar 99 km2, typ zbiornika – porowy o średniej głębokości ujęć 8 m, szacunkowe zasoby dyspozycyjne - 13 tys. m3/dobę).

Rysunek 20 Jednolite części wód podziemnych oraz GZWP w rejonie gminy Dębowiec
Źródło: WIOŚ w Katowicach

6.2.4. Jakość wód podziemnych

W roku 2012 badania wód podziemnych w województwie śląskim prowadzone były w oparciu o krajową sieć pomiarową modyfikowaną pod kątem dostosowania do wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz sieć regionalną uzupełniającą badania pod kątem ochrony Głównych Zbiorników Wód Podziemnych wykorzystywanych do celów pitnych.

Wykonawcą badań w sieci krajowej był Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, w sieci regionalnej oraz badawczej Laboratorium WIOŚ w Katowicach – Pracownia w Częstochowie.

Ocena jakości wód podziemnych została wykonana dla punktów pomiarowych w sieci krajowej i regionalnej w oparciu o rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lipca 2008 r. w sprawie kryterium i sposobu oceny stanu wód podziemnych (Dz. U. z 2008 r., Nr 143, poz. 896).

Tabela 6 Jakość wód podziemnych w rejonie gminy Dębowiec w ramach sieci monitoringu krajowego

Numer Monbada	Miejscowość	Nazwa dorzecza	JCWPd	Kod UE JCWPd	Stratygrafia	Charakter zwierciadła	Typ ośrodka	Wskaźniki w III klasie	Wskaźniki w IV klasie	Wskaźniki w V klasie	Klasa jakości - związki organiczne	Klasa jakości w punkcie - surowa 2012	Klasa jakości w punkcie - końcowa 2012
109	Ustroń	dorzecze Wisły	143	PLGW2100143	K2	Źródło	porowo-szczelinowy					II	II
140	Bielsko - Biała	dorzecze Wisły	143	PLGW2100143	K1	napięte	porowo-szczelinowy	O2	NH4	B, Na, HCO3	I	V	V

Źródło: Klasyfikacja i wyniki badań jakości wód podziemnych przeprowadzonych w 2012 roku w sieci krajowej (badania wykonane na zlecenie GIOŚ przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy), WIOŚ w Katowicach

Ocena stanu chemicznego wód podziemnych w rejonie gminy Dębowiec w latach 2010 - 2012 wykazała słaby stan ze względu na zawartość: tlenu, jon amonowy, sodu, boru i wodorowęglanów w punkcie pomiarowym w Bielsku-Białej oraz dobry stan chemiczny w punkcie pomiarowym w Ustroniu.

6.2.5. Zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia

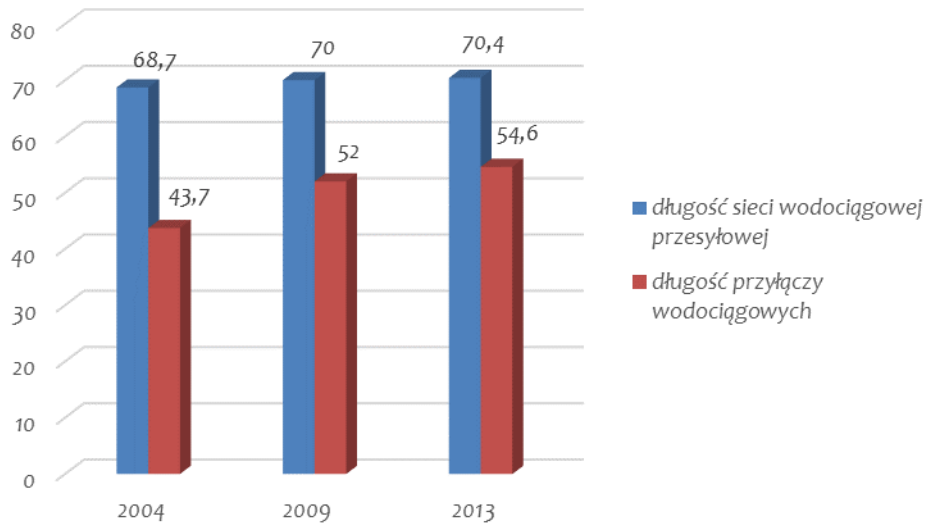
Źródłem poboru wody dla potrzeb zaopatrzenia mieszkańców gminy Dębowiec są dwa ujęcia:

- w Wiśle - Czarnym produkuje wodę pitną bazując na ujęciu wody powierzchniowej zmagazynowanej w zbiorniku zaporowym Wisła Czarne. Technologia oczyszczania wody na Stacji oparta jest na procesie koagulacji, sedymentacji /osadniki/, filtracji /filtry pospieszne otwarte/ i dezynfekcji /lampa UV, podchloryn sodu/. Średnio Stacja produkuje około 8.400,00m3/dobę wody, a jej rzeczywistą zdolność produkcyjną ogranicza pozwolenie wodnoprawne, które zezwala na pobór wody surowej z ujęcia do 12 960,00m^3/dobę,
- w Pogórzu k. Skoczowa. Eksploatacja ujęcia opiera się na 24 studniach, które ujmują płytko zalegające wody utworów czwartorzędowych oraz wody infiltracyjne pochodzące z rzek Wisła i Brennica. Średnia dobowa produkcja ujęcia wynosi około 10 750,00m3/dobę. Ze względu na bardzo dobrą jakość ujmowanej wody proces technologiczny jej uzdatniania ogranicza się do podniesienia odczynu, oraz zmniejszenia agresywności poprzez przepuszczenie wody przez złoże z syntetycznego węglanu wapnia. Dodatkowo w celu zabezpieczenia wody pod względem bakteriologicznym dozowany jest do sieci podchloryn sodu.

Ujęcia dla obu wodociągów zlokalizowane są poza obszarem gminy - odpowiednio w Wiśle oraz na obszarze wiejskim gminy Skoczów. Zakup wody dla gminy Dębowiec:

- z wodociągu Wisła Czarne: 502,00 m^3/d,
- z wodociągu Pogórze: 398,00 m^3/d.

Właścicielem i administratorem sieci wodociągowej są Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej Sp. z o.o. Stopień zwodociągowania gminy Dębowiec wynosi 94%. Łączna długość sieci wodociągowej w gminie wynosi ok. 124,8 km, w tym sieć przesyłowa 74,2 km oraz długość przyłączy 50,6 km. Sieć wodociągowa wykonana jest z rur PVC, stalowych i PE, natomiast przyłącza wodociągowe ze stali i PE.

Rysunek 21 Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy w latach 2004 – 2013 (km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z WZC Sp. z o.o.

W latach 2004 – 2013 sieć wodociągowa rozbudowywana była głównie w kierunku przyłączy wodociągowych do budynków. Natomiast sieć przesyłowa ze względu na odpowiednią długość nie była rozbudowywana, a jedynie modernizowana.

W ramach monitoringu przeglądowego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Cieszynie, dwukrotnie kwestionowano niskie stężenie magnezu (zarówno w wodzie pochodzącej z wodociągu Wisła Czarne jak i z wodociągu Pogórze) oraz niską twardość wody (wodociąg Wisła Czarne). Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61 poz. 417 z późn. zm.) nie nakłada na przedsiębiorcę wodociągowego obowiązku uzupełniania tego parametru do wymagalnej wartości minimalnej.

W ramach monitoringu kontrolnego prowadzonego dla wodociągu Wisła Czarne stwierdzono podwyższoną mętność wody (1,1 NTU) – jednak po uwzględnieniu niepewności pomiaru mętność odpowiadała wymaganiom. Ponadto przedstawiciele PPIS (próbkobiorcy) stwierdzili podczas jednego z poborów wody z przedmiotowego wodociągu podwyższone stężenie chloru wolnego w wodzie pobranej u odbiorcy (0,5 mg/l). Niezwłocznie poinformowali przedstawiciela przedsiębiorcy wodociągowego, który skontrolował pracę chloratora na Stacji Uzdatniania Wody i podjął działania zmierzające do obniżenia wartości tego parametru.

W 2013 r. przedsiębiorca wodociągowy przekazał do PPIS w Cieszynie 10 sprawozdań z badań przeprowadzonych w ramach kontroli wewnętrznej, wykonanych przez laboratoria o zatwierdzonym systemie jakości prowadzonych analiz. Punkty monitoringowe są wspólne dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz dla Przedsiębiorcy Wodociągowego.

Z pięciu prób, pobranych z wodociągu Wisła Czarne, w ramach kontroli wewnętrznej (monitoring przeglądowy), kwestionowano jedną z uwagi na niewystarczające ze względów zdrowotnych stężenie magnezu – 2,14 mg/l i twardości – 36,0 mg/l). Natomiast z 5 pobranych prób z sieci wodociągu Pogórze, w ramach kontroli wewnętrznej (monitoring przeglądowy) niskie stężenie magnezu – 2,85 mg/l stwierdzono w jednej.

Z przeprowadzonych w 2013 roku badań twardości wody (w ramach monitoringu przeglądowego), jak również przeprowadzonych badań tego parametru w latach ubiegłych, wynika, iż wodociągi dostarczają swoim odbiorcom wodę miękką i bardzo miękką tj. taką, która zawiera nieznaczne ilości soli różnych metali, a zwłaszcza wapnia i magnezu, np. chlorków, siarczanów (VI), wodorowęglanów wapnia i magnezu. Powyższa informacja o twardości wody ma praktyczne znaczenie m.in. w gospodarstwach domowych podczas dozowania proszków do prania - zalecane ilości detergentu uzależnione są od klas twardości wody: miękka, średnio twarda oraz twarda - co jest wskazane na opakowaniach.

W wodzie występują niskie stężenia magnezu – znacznie niższe od wartości zalecanej ze względów zdrowotnych (30 – 125 mg/l przy zawartości siarczanów poniżej 250 mg/l), dlatego celowym jest stosowanie przez mieszkańców żywności bogatej lub wzbogaconej w przyswajalny magnez.

Woda w Gminie Dębowiec cechuje się także niską zawartością fluoru. Stężenie fluorków w pobranych próbkach wody było niskie (poniżej 0,1 mg/l).

6.2.6. Odprowadzanie ścieków

Sieć kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Dębowiec posiada 6 sołectw: Dębowiec, Ogrodzona, Łączka, Iskrzyczyn, Simoradz, Kostkowice. Odprowadzanie ścieków z sołectw gminy Dębowiec realizowane jest za pośrednictwem sieci kanalizacji sanitarnej, której właścicielem sieci jest Gmina Dębowiec. Łączna długość sieci kanalizacji sanitarnej wynosi: 15.557 mb, w tym: sieć grawitacyjna 13.628 mb oraz długość rurociągów tłocznych 2.149 mb. Stan techniczny sieci: dobry. Liczba budynków podłączonych do sieci kanalizacyjnej mieszkalnych i niemieszkalnych 419 szt.

Tabela 7 Charakterystyka sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Dębowiec

Miejscowość	Długość sieci kanalizacji grawitacyjnej (mb)	Rurociągi tłoczne	Ilość pompowni (kpl)
Dębowiec	3 676	0	0
Ogrodzona	6 003	0	0
Łączka	1 175	646	7 (1 pompowani główna, 6 pompowni przydomowych)
Iskrzyczyn	2 774	1 503	5 (1 pompowani główna, 4 pompowni przydomowych)

Źródło: dane uzyskane z Urzędu Gminy Dębowiec, 2014

Na terenie gminy znajduje się 6 przepompowni ścieków:

- Dębowiec 3 szt. ,
- Iskrzyczyn 1 szt.,
- Łączka 1 szt.,
- Simoradz 1 szt.

Gmina Dębowiec posiada 2 oczyszczalnie ścieków:

- Oczyszczalnia ścieków w Dębowcu ul. Szkolna 44 zmodernizowana w 2013 r. przepustowość zwiększona z 75 m^3/d do 150 m^3/dobę. Jest to instalacja mechaniczno – biologiczna oparta na reaktorach porcjowych w układzie SBR w technologii BIOVAC. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Knajka będąca zlewnią Jeziora Goczałkowickiego. Równoważna liczba mieszkańców po modernizacji wynosi 1777 RLM.
- Oczyszczalnia ścieków w Ogrodzonej (Ogrodzona 164) przepustowość 163 m^3/dobę. Jest to instalacja mechaniczno – biologiczna oparta na zasadzie niskoobciążonego osadu czynnego. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Knajka (w km 17+600) będąca zlewnią Jeziora Goczałkowickiego.

Część mieszkańców zainstalowała przydomowe oczyszczalnie ścieków w miejscach gdzie budowa kanalizacji sanitarnej była nieopłacalna. Obecnie na terenie gminy Dębowiec zlokalizowanych jest 26 sztuk przydomowych oczyszczalni, w tym:

- Dębowiec -8 szt.,
- Gumna 9 szt.,
- Iskrzyczyn 5 szt.,
- Kostkowice 1 szt.,
- Simoradz 3 szt.

Pozostałe ścieki komunalne gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożone wozami asenizacyjnymi do następujących oczyszczalni:

- SKO-EKO w Skoczowie (2270 m^3, w tym: 2 131,55 m^3 ścieki bytowe oraz 139,1 m^3 ścieki przemysłowe),
- Dębowiec (ścieki bytowe 588 m^3).

6.2.7. Odprowadzanie wód opadowych

Gmina Dębowiec nie posiada w pełni uregulowanego systemu kanalizacji deszczowej. Najpoważniejszy problem stanowi odwodnienie dróg powiatowych i gminnych, z których wody deszczowe odprowadzane są głównie do przydrożnych rowów, stanowiąc istotne zagrożenie

(szczególnie substancjami ropopochodnymi) dla czystości wód podziemnych i powierzchniowych. Kanalizacja burzowa istnieje wyłącznie w ul. Cieszyńskiej w Dębowcu ok . 800 m[7].

Podstawowym działaniem w zakresie ochrony wód jest likwidacja lub ograniczenie oddziaływania źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych – punktowych, obszarowych i liniowych. Głównym czynnikiem zagrażającym czystości wód jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa, stąd też priorytetowym działaniem będą inwestycje z tego zakresu oraz racjonalizujące użytkowanie wody.

W celu poprawy jakości wód powierzchniowych, konieczna będzie likwidacja niekontrolowanych zrzutów ścieków bytowych do rzek płynących przez teren gminy. W tym celu należy wykonać szczegółową inwentaryzację punktów zrzutu ścieków oraz systematycznie ją aktualizować. Następnym, niezwykle ważnym zadaniem jest inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb), które obecnie funkcjonują na terenach nieskanalizowanych. Bardzo często zbiorniki te są nieszczelne i są źródłem zanieczyszczenia wód. Powinna być prowadzona kontrola stanu technicznego szamb, a po przyłączeniu posesji do sieci kanalizacyjnej - możliwie szybka ich likwidacja. Należy również propagować budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, na których obecnie nie przewiduje się budowy sieci kanalizacyjnej.

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski (stanowisko negocjacyjne w negocjacjach z UE w sprawie wdrażania Dyrektywy 91/271/EWG) i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza także Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych.

W dniu 1 lutego 2011 r. została zatwierdzona przez Radę Ministrów Trzecia Aktualizacja KPOŚK (AKPOŚK 2010). Celem trzeciej Aktualizacji Programu było ustalenie realnych terminów zakończenia inwestycji w aglomeracjach, które ze względu na opóźnienia inwestycyjne nie zrealizują zaplanowanych zadań do końca 2010 r. Dlatego też, AKPOŚK 2010 swoim zakresem objęło wyłącznie zmiany dotyczące terminów realizacji inwestycji. Wartości inne niż terminy osiągnięcia efektów ekologicznych pozostały zgodne z dokumentem AKPOŚK 2009.

Aby zrealizować zapisane cele w KPOŚK niezbędne są działania w zakresie:

- rozbudowy i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków,
- modernizacji istniejących i budowy nowych odcinków kanalizacji.

Gmina Dębowiec sukcesywnie w miarę posiadanych i pozyskiwanych środków finansowych realizuje założenia AKPOŚK w zakresie budowy sieci wodno - kanalizacyjnej. W latach 2011 – 2012 były to inwestycje wymienione poniżej:

- wymiana instalacji wodnokanalizacyjnej w budynku urzędu Gminy Dębowiec za kwotę 31.107 zł,
- remont pionu instalacji wodnej w budynku Gimnazjum 35.055 zł,
- kanalizacja sanitarna w Iskrzyczynie I etat, etap 1a (razem długość - 3945 mb) oraz etap II (długość - 1805 mb) za kwotę 1.760.336 zł,
- kanalizacja sanitarna Dębowiec (długość 3530,35 mb) za kwotę 1.628.840 zł,
- rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej w Ogrodzonej,
- rozbudowa oczyszczalni ścieków w Dębowcu.

Racjonalizacja użytkowania wody będzie realizowana zgodnie z hierarchią ważności wykorzystania wód przez różnych użytkowników gospodarczych. W pierwszej kolejności realizowane są potrzeby gospodarki komunalnej (woda pitna), a następnie przemysłu spożywczego wymagającego wody wysokiej jakości, rolnictwa (w celu nawadniania użytków rolnych i pojenia zwierząt) oraz przemysłu. Użytkownicy wody będą informowani o możliwościach relatywnego zmniejszania jej zużycia, np. poprzez wprowadzanie zamkniętych obiegów, zmiany technologii, poprawę stanu sieci wodociągowych (także zakładowych), zakup urządzeń wodooszczędnych.

[7] *informacja z pisma dot. kanalizacji*

W celu ograniczenia strat wody należy systematycznie dokonywać przeglądu i konserwacji sieci wodociągowej, prowadząc niezbędne remonty i modernizacje poszczególnych odcinków.

6.3. Gospodarowanie odpadami

Nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach wprowadziła cały szereg istotnych zmian do systemu gospodarki odpadami komunalnymi. Nałożyła nowe obowiązki na samorządy, podmioty odbierające odpady oraz na właścicieli nieruchomości.

Wszystkie te zmiany mają na celu poprawę obecnego stanu gospodarki odpadami i troskę o środowisko.

W celu dostosowania się do nowego systemu Rada Gminy Dębowiec przyjęła uchwałami:

- nr 200/XXIV/2012 Rady Gminy Dębowiec z dnia 14 grudnia 2012r. Regulamin utrzymania czystości i porządku w Gminie Dębowiec,
- NR 196/XXIV/2012 z dnia 14 grudnia 2012 r. sprawie uchylenia uchwały nr 162/XXII/2012 Rady Gminy Dębowiec z dnia 30 października 2012 r. w sprawie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne,
- NR 198/XXIV/2012 z dnia 14 grudnia 2012 r. w sprawie uchylenia uchwały nr 164/XXII/2012 Rady Gminy Dębowiec z dnia 30 października 2012 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu i zakresu świadczenia usług i zakresu odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości i zagospodarowywania tych odpadów w zamian za uiszczana opłatę,
- nr 199/XXIV/2012 Rady Gminy Dębowiec z dnia 14 grudnia 2012r. sposób odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne,
- nr 201/XXIV/2012 Rady Gminy Dębowiec z dnia 14 grudnia 2012r. szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych odpadów, w zamian za uiszczaną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami.

Wprowadzone prawo miejscowe reguluje kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie analizowanej gminy, obowiązek ten został scedowany na gminy ustawą z dnia o utrzymaniu czystości.

Ustalono miesięczne stawki za odbiór odpadów komunalnych w wysokości 14 złotych za osobę za miesiąc w przypadku gdy odpady komunalne nie są gromadzone w sposób selektywny oraz 7 złotych za miesiąc za osobę w przypadku gdy odpady komunalne są gromadzone w sposób selektywny. Dla posesji niezamieszkałych przyjęto opłaty w wysokości 13 złotych za pojemnik 120 l odpadów zbieranych w sposób selektywny oraz 18 złotych za pojemnik odpadów zbieranych w sposób bez selekcji.

Do potrzeb zbiórki odpadów komunalnych w zabudowie jednorodzinnej stosuje się worki lub pojemniki w następującej kolorystyce:

- worki zielone (szkło) - na odpady ze szkła,
- worki niebieskie (papier) - na odpady z papieru i tektury,
- worki żółte (plastik i puszki) - na opakowania plastikowe i drobny złom metalowy, a także opakowania wielomateriałowe typu tetrapak,
- worki szare (popiół) - na popiół węglowy i drzewny,
- worki brązowe (odpady ulegające biodegradacji) - na odpady biodegradowalne z wyłączeniem kości i resztek zepsutej żywności.

Usługi w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów świadczy na rzecz gminy Dębowiec podmiot wyłoniony w drodze przetargu przeprowadzonego w oparciu o przepisy ustawy o zamówieniach

publicznych. Od lipca 2013 roku jest to firma EKOM PUH Janota Zdzisław z Zabłocia.

Od lipca 2013 odpady odbierane są według nowego harmonogramu częstotliwości odbioru odpadów komunalnych ustalonego postanowieniami Regulaminu Utrzymania czystości i porządku na obszarze gminy:

- 1 raz w miesiącu odpady selektywnie gromadzone,
- 1 raz w miesiącu odpady zmieszane,
- 1 raz w miesiącu popiół w czasie październik – kwiecień,
- 2 razy w miesiącu odpady biedegradowalne
- odpady wielkogabarytowe, opony, ZSEE oraz baterie, świetlówki i chemikalia są odbierane raz w roku spod posesji.

Wszystkie wymienione powyżej odpady komunalne takie jak opony, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny (np. komputery, telewizory, pralki), świetlówki, opakowania po środkach ochrony roślin, opakowania po farbach i lakierach, zużyty olej opałowy mieszkańcy mogą dostarczyć do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych zlokalizowanego w Ogrodzonej 115, na terenie Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej „Płomień". Do PSZOK-u odpłatnie mieszkańcy mogą dostarczyć odpady remontowo budowalne, styropian oraz odpady zawierające azbest.

Odpady selektywnie gromadzone można także wrzucać do pojemników typu dzwon ustawionych na terenie gminy. Przeterminowane leki można wrzucać do pojemników ustawionych w aptekach i punktach aptecznych. Zużyte baterie wrzucać można do pojemników ustawionych w placówkach handlowych, Urzędzie Gminy oraz w szkołach.

Zgodnie z art. 39 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2013r., poz. 1155) zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny można oddać w punktach zakupu nowego sprzętu. Mieszkańcy za pośrednictwem strony internetowej zostali poinformowani o takiej możliwości z wykazem poszczególnych rodzajów sprzętów jakie są zbierane.

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami na terenie gminy jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych.

O wszystkich wprowadzanych zmianach mieszkańcy są na bieżąco informowani poprzez nową zakładkę na stronie internetowej gminy Dębowiec „odpady". Są tam umieszczone akty prawne, szczegółowe zasady i system segregacji, informacje o opłatach i sposobach ich uiszczania, a także harmonogram zbiórki odpadów.

Ważnym elementem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie zbierania odpadów. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców powiatu cieszyńskiego w sferze konsumpcji, a także postępowania z odpadami. W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, dlatego też konieczne jest przeprowadzanie edukacji ekologicznej. Stosuje się dwa rodzaje edukacji ekologicznej:

- formalną obejmującą kształcenie dzieci i młodzieży oraz dorosłych na wszystkich szczeblach kształcenia,
- nieformalną, która stanowi uzupełnienie edukacji formalnej i jest organizowana wspólnie z organizacjami o profilu ekologicznym. Edukacja nieformalna odbywa się poprzez organizowanie imprez, konkursów, wycieczek.

Celem edukacji jest wykształcenie wśród wszystkich grup społecznych odpowiedzialnych i świadomych zachowań w zakresie racjonalnej gospodarki odpadami, poprzez:

- realizację polityki edukacyjnej i informacyjnej na temat selektywnej zbiórki odpadów i przez to prowadzenie ekologicznego sposobu życia we własnym domu,
- świadome dokonywanie zakupów (minimalizacja wpływu reklam),
- przekonywanie do kupowania rzeczy trwałych,

- wybieranie towarów bezodpadowych oraz posiadających opakowanie łatwo ulegające całkowitej degradacji lub nadające się do utylizacji,
- rozpowszechnienie wiedzy, dotyczącej możliwości powtórnego wykorzystania odpadów (recykling) oraz wynikających z tego korzyści ekonomicznych,
- wskazywanie konkretnych działań poprawiających efektywność gospodarki odpadami.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów.

Gospodarowanie odpadami komunalnymi według nowych przepisów podlega rocznemu obowiązkowi sprawozdawczości, zarówno na poziomie gminnym, jak i wojewódzkim. Wójt, burmistrz lub prezydent miasta w terminie do 31 marca przedkładają Marszałkowi Województwa i Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska, a Marszałek Województwa do 15 lipca za poprzedni rok kalendarzowy Ministrowi Środowiska sprawozdania, zawierające:

- informacje o masie poszczególnych rodzajów odebranych z obszaru sprawozdawczego odpadów komunalnych oraz sposobie ich zagospodarowania, wraz ze wskazaniem instalacji, do której zostały przekazane odebrane od właścicieli nieruchomości zmieszane odpady komunalne, odpady zielone oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania,
- informacje o masie odpadów komunalnych ulegających biodegradacji: przekazanych do składowania na składowisku odpadów, nieprzekazanych do składowania na składowisku odpadów i sposobie ich zagospodarowania,
- właścicieli nieruchomości, od których zostały odebrane odpady komunalne,
- informacje o osiągniętych poziomach recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, -
- informacje o ilości i rodzaju nieczystości ciekłych odebranych z obszaru, z którego jest przedkładana informacja.

Dodatkowo sprawozdania gminne wskazują liczbę właścicieli nieruchomości, którzy zbierają odpady komunalne w sposób niezgodny z regulaminem. System sprawozdawczości opiera się również na wskaźnikach, które zostały dobrane w sposób umożliwiający pozyskanie danych oraz sprawne prowadzenie monitoringu planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych, a także przeprowadzenie analizy stanu gospodarki odpadami w województwie. Według sprawozdania za 2013 rok z terenu gminy zebrano i odebrano od mieszkańców następujące ilości odpadów.

Tabela 8 Ilości odpadów zebranych i odebranych od mieszkańców na terenie gminy Dębowiec

rok / rodzaj odpadu	Kod odpadu	2013
Niesegregowane odpady komunalne	20 03 01	384,7
Zmieszane odpady opakowaniowe	15 01 06	29,4
Zmieszane odpady z budowy i remontu	17 01 01 17 01 07 17 02 02	1,4 1,5 1,9
Tworzywa sztuczne	15 01 02 20 01 39	397,6
Odpady wielkogabarytowe	20 03 07	141,3
Żużle i popioły z kotłów	ex. 20 01 99	300,3

Opakowania ze szkła	15 01 07 20 01 02	19,7 109,4
ZSEE zawierające niebezpieczne składniki	20 01 35	2,4
ZSEE	21 01 36	3,6
Odpady ulegające biodegradacji	20 02 01	3,4
Papier i tektura	15 01 01 20 01 01	98,7
Zużyte opony	16 01 03	2,2
SUMA	**-**	**1.597,5**

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania Wójta Gminy Dębowiec z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi za 2013 rok

Dla porównania w 2003 roku na terenie gminy zebrano i odebrano od mieszkańców około 718 Mg odpadów. Selektywna zbiórka dziesięć lat temu obejmowała odpady zmieszane oraz selektywnie gromadzony papier, szkło, metal i plastik. Zorganizowanym wywozem odpadów objętych było około 800 gospodarstwa domowych. Aktualnie objętych jest 1593 właścicieli gospodarstw domowych, co wynika ze złożonych deklaracji.

Dane zamieszczone w tabeli powyżej wskazują iż w ciągu dziesięciu lat ilości odpadów wzrosły o około 100%, z pewnością wprowadzenie rewolucji śmieciowej przyczyniło się do zmniejszenia zjawiska spalania odpadów i porzucania ich w rowach i lasach. Mimo, iż nowy system funkcjonuje od połowy roku 2013 już widać trend polegający na zwiększeniu ilości zebranych i odebranych odpadów na terenie gminy w porównaniu do lat poprzednich. Rok 2014 będzie pierwszym pełnym rokiem funkcjonowania systemu i pokaże realne zmiany jakie nastąpiły.

6.4. Ochrona przed hałasem

6.4.1. Hałas przemysłowy

Na terenie gminy Dębowiec działają niewielkie przedsiębiorstwa budowlane, transportowe, małe zakłady usługowe, warsztaty lakiernicze i warsztaty mechaniki samochodowej. Działalność tych podmiotów gospodarczych kształtuje klimat akustyczny terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących. Funkcjonowanie małych zakładów jest niejednokrotnie źródłem konfliktów mieszkańców z przedsiębiorcami, gdyż zakłady te stwarzają uciążliwości i dyskomfort akustyczny mieszkańców.

Do przedsiębiorstw mogących wpływać na klimat akustyczny na obszarze gminy należą:

- ✓ Autokompleks K Ważka, Gumna – stacja demontażu pojazdów,
- ✓ PB Polska, Gumna – stacja paliw,
- ✓ PB Polska, Ogrodzona – stacja paliw,
- ✓ WIK Sp. z o.o. Kostkowice,
- ✓ PPHU Karol Chwastek Dębowiec – ubojnie bydła,
- ✓ Rolnicze Spółdzielnia Produkcyjne w Simoradzu, Ogrodzonej, ,
- ✓ Ferma Drobiu Andrzej Tomża w Simoradzu,
- ✓ Wyleg i Hodowla Drobiu Leszek Staniek w Simoradzu,
- ✓ Firma Handlowo Usługowa Józef Wiercigroch Dębowiec – stacja demontażu pojazdów,
- ✓ a także wiele małych jednoosobowych działalności gospodarczych, w których prowadzone są prace polegające na cięciu, kuciu, szlifowaniu i spawaniu.

Większość uciążliwości powodowanych emisją hałasu wynika z niewłaściwej lokalizacji przedsiębiorstw, z których działalnością nierozłącznie jest związana emisja hałasu takich jak Spółdzielnie Produkcyjne, stacje paliw stolarnie czy ubojnie. W związku z tym bardzo ważnym celem

jest lokowanie działalności uciążliwych w miejscach zapisanych w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego o przeznaczeniu na działalność produkcyjną i przemysłową, a nie na terenach zabudowy mieszkaniowej.

W latach 2008-2013 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach Delegatura w Bielsku – Białej skontrolował 2 podmioty prowadzące działalność na obszarze gminy. W 2008 roku BP Polska stacje paliw w Gumnej i Ogrodzonej – nie stwierdzono naruszeń, w 2011 roku Rolniczą Spółdzielnię Produkcyjną w Simoradzu – także nie stwierdzono naruszeń. W związku z tym można stwierdzić iż problem hałasu przemysłowego nie dotyczy gminy Dębowiec.

6.4.2. Hałas drogowy

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach niebędących drogami kolejowymi w tym po torach tramwajowych. Jest to hałas typu liniowego.

Głównym źródłem emisji hałasu na terenie gminy Dębowiec jest droga krajowa o długości 5,3 km, drogi powiatowe o długości około 23,304 km, drogi gminne o długości około 80 km.

Droga ekspresowa S1 ma dobre parametry techniczne. W 2010 roku wzdłuż nie zbudowano 1.581,5 m ekranów akustycznych, koszt inwestycji wyniósł 7,11 mln złotych, w 2011 roku wykonano dalszy odcinek ekranów o długości 829,9 m, koszt inwestycji wyniósł 3,65 mln złotych. W ramach modernizacji odcinka drogi przebiegającego przez gminę Dębowiec Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach wykonał wymianę urządzeń dylatacyjnych na estakadzie w Ogrodzonej za kwotę 1,27 mln złotych.

Rysunek 22 Lokalizacja drogi ekspresowej S1 na tle gminy Dębowiec

Znaczną część dróg powiatowych i gminnych cechują niskie parametry techniczne i zły stan nawierzchni.

Na terenie gminy dominują drogi bitumiczne (beton asfaltowy), w obecnej chwili należy się skupić na bieżących remontach dróg i poprawie ich funkcjonalności.

Bardzo ważnym elementem rozwoju gminy jest właściwe planowanie przestrzenne, które powinno polegać przede wszystkim na zakazie lokalizacji budynków podlegających ochronie akustycznej na terenach, które znajdują się w zasięgach oddziaływania hałasu o poziomie przekraczającym wartości dopuszczalne.

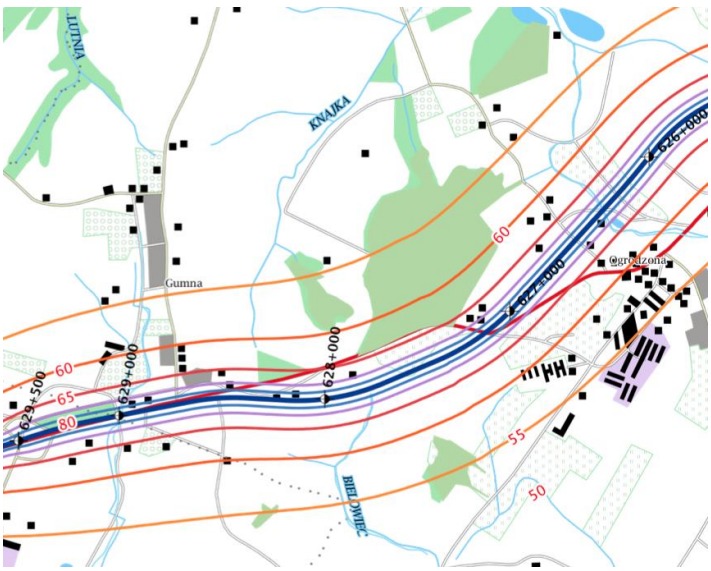
GDDKiA wykonała mapy akustyczne wzdłuż drogi S1. Analizując dane zamieszczone na mapach można jednoznacznie stwierdzić iż poziom hałasu wzdłuż drogi nie mieście się w wartościach dopuszczalnych dla budynków jednorodzinnych dopuszczalny poziom to 50 dB w dzień i 40 w nocy. Dla wielorodzinnych 55 dB w dzień i 45 w nocy.

Na terenie gminy Dębowiec nie było prowadzonych przez WIOŚ żadnych badań hałasu komunikacyjnego. W ostatnich latach poziom hałasu na terenie województwa śląskiego badany był w północnej jego części.

Ostatnie badania w powiecie cieszyńskim na terenach wiejskich prowadzone były na obszarze Brennej i Strumienia w 2011 roku. Wyniki pomiarów wykazały przekroczenia dopuszczalnego poziomu zarówno dla pory dnia jak i pory nocy na poziomie

- od 1 do 4 dB dla pory dnia
- od 2 do 3 dB dla pory nocy.

Przekroczenie nie były znaczne, można zatem wnioskować iż klimat akustyczny na terenach porównywalnych z gminą Dębowiec nie jest zakłócany. Odrębny temat to klimat akustyczny w rejonie drogi S1, gdzie przekroczenia są znaczące. W ostatnich latach jako analiza po realizacyjna zostały wykonane badania i mapy hałasu o obrębie drogi S1. Poniższy rysunek wskazuje emisje hałasu wzdłuż drogi.

Rysunek 23 Mapa akustyczna wykonania w 2010 roku dla drogi ekspresowej S1
Źródło: www.geoserwis.gdos.gov.pl

Dane zestawione na powyższej mapie wyraźnie wskazują na potrzebę budowy ekranów akustycznych wzdłuż drogi S1, zwłaszcza w rejonie gdzie w bliskiej odległości zlokalizowane są budynki mieszkalne. Rosnąca liczba samochodów na drogach powiatu cieszyńskiego w tym na terenie gminy Dębowiec bez wątpienia powoduje pogorszenie klimatu akustycznego wzdłuż istotnych szlaków komunikacyjnych. Na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z ciągami komunikacyjnymi obserwuje się zanikanie tzw. „ciszy nocnej". Według „Stan środowiska w województwie Śląskim w 2012 roku" zaobserwowano zwieszający się w ostatnich latach udział pojazdów ciężkich w ogólnym ruchu pojazdów, zwłaszcza w porze nocnej.

Problem zagrożenia emisją hałasu powinien być istotnym elementem planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Hałas kolejowy i lotniczy nie jest opisywany gdyż nie dotyczy gminy Dębowiec.

6.4.3. *Hałas niezorganizowany*

Do źródeł hałasu niezorganizowanego zaliczyć można hałas związany z turystyką i rekreacją oraz wypoczynkiem.

Gmina Dębowiec niewątpliwie należy do obszarów atrakcyjnych i w związku z tym nie bez znaczenia jest hałas, jaki w tym czasie emitowany jest przez większą ilość samochodów pojawiających się na drogach. Turyści na szlakach czy na trasach rowerowych, spacerowych oraz w miejscach atrakcyjnych kulturowo i turystycznie powodują gwar, który roznosi się na duże odległości, co stwarza niejednokrotnie uciążliwości zwłaszcza dla starszych mieszkańców gminy.

W celu poprawy klimatu akustycznego na terenie gminy Dębowiec oraz w celu ochrony środowiska przed negatywnym działaniem hałasu należy:

1. Podejmować działania, które spowodują zmniejszenie uciążliwości powodowanej przez hałas drogowy.
2. Poprzez zadania inwestycyjne polegające na modernizacjach dróg i tworzeniu osłon naturalnych, ograniczać rozprzestrzenianie się hałasu komunikacyjnego.
3. Ustalić, że w planach zagospodarowania przestrzennego zostaną wydzielone tereny pod realizację zorganizowanej działalności inwestycyjnej, zakładów mogących być potencjalnymi źródłami hałasu do środowiska.
4. W planach zagospodarowania przestrzennego uwzględniać kształtowanie klimatu akustycznego.
5. Nie dopuszczać do realizacji inwestycji, które mogą być źródłem dużej emisji hałasu do środowiska ze względu na rodzaj prowadzonej działalności lub technologie produkcji.

6.5. *Ochrona przed polami elektromagnetycznymi wraz ich monitoringiem*

Głównymi instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe,
- instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
  - stacje bazowe telefonii komórkowej,
  - stacje radiowe i telewizyjne.

Na terenie gminy Dębowiec źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego są:

- linie przesyłowe energii elektrycznej średniego napięcia,
- stacje bazowe telefonii komórkowej:
  - sieci Plus na maszcie własnym na wzgórzu w Ogrodzonej przy drodze S1,
  - sieci Play na maszcie własnym na wzgórzu w Ogrodzonej przy drodze S1,
  - sieci T-Mobile, Orange oraz NetWorks na wieży PKT Centertel na terenie RSP w Simoradzu.[8]

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowana elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

W 2010 roku przeprowadzono podobne badania w 5 punktach na obszarze powiatu cieszyńskiego, wyniki nie przekraczały wartości dopuszczalnych i wskazywały:

- Ustroń - 0,25 V/m,
- Skoczów - 0,25 V/m,
- Zebrzydowice - 0,8 V/m,

[8] *dane na podstawie lokalizatora sieci komórkowych http://beta.btsearch.pl*

- Brenna - 0,2 V/m,
- Chybie - 0,52 V/m.

W 2011 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach także prowadził na terenie powiatu cieszyńskiego badania poziomu promieniowania niejonizującego. Punkty pomiarowe zlokalizowane były:

- na obszarze miasta Cieszyn. Wyniki nie przekraczały wartości dopuszczalnych i wyniosły 0,34 V/m.
- na terenie gminy Istebna. Wyniki nie przekraczały wartości dopuszczalnych i wyniosły 0,26 V/m.
- na terenie miasta Wisła. Wyniki nie przekraczały wartości dopuszczalnych i wyniosły 0,20 V/m.

Badania nie objęły gminy Dębowiec.

W ostatnich latach żaden z wykonanych pomiarów nie wskazywał na przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, który wynosi 7 V/m.

Pomiary monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego kontynuowane będą w kolejnych latach łącznie w 135 punktach pomiarowych rozmieszczonych na terenie całego województwa (również w powiecie cieszyńskim).

Skuteczna ochrona środowiska przed szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych na poziomie gminy polega na:

- inwentaryzacji źródeł emisji,
- lokalizacji nowych obiektów tak, by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią oraz zgodne z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- zwracaniu szczególnej uwagi na lokalizację zabudowań mieszkalnych oraz miejsca długotrwałego przebywania dzieci tj. przedszkola, żłobki.

7. Zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii

Dokumentami, które wyznaczają kierunki w opracowywaniu Programów Ochrony Środowiska są:

- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016,
- Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska zatwierdzone przez Ministerstwo Środowiska w grudniu 2002 roku.

Zapisy w tych dokumentach sugerują, iż struktura programu ochrony środowiska powinna nawiązywać do układu zawartego w Polityce Ekologicznej. W Polityce zaproponowano umieszczenie w programach zarówno gminnych jak i powiatowych podrozdziałów:

- materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji,
- wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych,
- kształtowanie zasobów wodnych oraz ochrona przed powodzią i skutkami suszy.

Podrozdziały te zostały umieszczone jako jeden z elementów zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii.

7.1. Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji

Postępowania mające ca celu zmniejszenie wykorzystania surowców, wody i energii na jednostkę produktu są to działania przyczyniające się do zmniejszenia materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności.

Działania dążące w kierunku racjonalizowania użytkowania wód powinny objąć wszystkie dziedziny gospodarki korzystające z wód przede wszystkim poprzez:

- zastosowanie najlepszych dostępnych technik produkcji głównie w przedsiębiorstwach produkcyjnych funkcjonujących na terenie gminy,
- zastosowanie dobrych praktyk rolniczych w gospodarstwach rolnych zlokalizowanych na terenie gminy.

Celem takich działań jest zmniejszenie ilości zużywanej wody, a także ograniczenie ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do odbiorników.

Zmniejszenie wodochłonności w działaniach związanych z gospodarką wodno-ściekową realizowane jest przez:

- zmniejszenie strat wody,
- modernizację ujęć,
- modernizację sieci wodociągowej,
- edukację ekologiczną.

Racjonalizacja zużycia wody w gospodarstwach domowych powinna polegać przede wszystkim na ograniczeniu marnotrawstwa wody, stosowaniu wodooszczędnej aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego, dalszego rozwoju pomiarowania zużycia wody, a także podejmowaniu działań w celu ograniczenia strat w systemach rozprowadzania wody. Głównym kierunkiem działań nieinwestycyjnych w zakresie zmniejszenia wodochłonności produkcji jest prowadzenie szeroko pojętej edukacji ekologicznej dla wszystkich gałęzi produkcji, a także dla dzieci i młodzieży oraz dorosłej części mieszkańców gminy.

W zakresie działań inwestycyjnych powinno się promować:

- zamknięte obiegi wody w przemyśle,
- wodooszczędne technologie produkcji,
- przedsięwzięcia modernizacyjne w systemach zaopatrzenia w wodę ukierunkowane na zmniejszenie strat wody.

Materiałochłonność to wielkość nakładów materiałowych poniesionych na wytworzenie określonych dóbr użytkowych, wyznaczana przez ilość materiału zużytego na wytworzenie określonej wartości użytkowej. Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości pozwoli na uzyskanie większych korzyści gospodarczych poprzez zmniejszenie nakładów na produkcję, a także poprawę jakości życia mieszkańców poprzez ograniczenie wykorzystania zasobów naturalnych i ochronę środowiska.

Bardzo istotnym elementem jest zagospodarowywanie wycofanych z użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych oraz wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT) zmniejszających materiałochłonność i odpadowość produkcji oraz poprawiających efektywność ekonomiczną procesów wytwórczych.

Energochłonność ujmuje się jako relację wielkości zużycia energii w procesie produkcyjnym w przemyśle czy gospodarce w odniesieniu do odpowiedniej wielkości produkcji, w której uczestniczy ta energia, czyli inaczej jako relację nakładów do efektów.

O poziomie energochłonności decydują głównie:

- struktura gałęziowa przemysłu,
- stosowane technologie wytwarzania,
- ceny energii,
- jakość produkcji.

Działaniom w zakresie zmniejszenia energochłonności powinno towarzyszyć kontynuowanie przedsięwzięć zmieniających sposób zaspokajania istniejących potrzeb energetycznych. Zmianom powinna podlegać przede wszystkim struktura wykorzystania nośników energii w kierunku

zwiększenia udziału energii elektrycznej w ogólnym zużyciu energii. Zwiększenie udziału produkcji energii z gazu w miejsce węgla, zwiększenie wykorzystania węgla o większej wartości energetycznej, a także wzrostu udziału w produkcji energii elektrycznej i cieplnej z energetycznych nośników odnawialnych (energia wody i wiatru, energia geotermalna, energia słoneczna, energia z biomasy) oraz pochodzących z odpadów. Dla zmniejszenia energochłonności niezbędna jest wymiana urządzeń o niskiej sprawności na nowe zużywające mniej energii elektrycznej.

W zakresie zaopatrzenia w wodę temu celowi służą modernizacje ujęć wody, stacji uzdatniania, pompowni i hydroforni a także wymiana odcinków sieci wodociągowej znajdujących się w złym stanie technicznym, która będzie wpływać na zmniejszenie ilości strat wody.

Realizowane w ramach modernizacji obiektów termomodernizacje, polegające na:

- ociepleniu dachów i ścian obiektów kubaturowych,
- modernizacji systemów ogrzewania w tym na wymianie źródła ciepła,
- wymianie stolarki okiennej i drzwiowej

również przyczyniają się do zmniejszenia energochłonności przez zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną.

Realizowane w ramach modernizacji obiektów termomodernizacje, polegające na ociepleniu dachów i ścian obiektów kubaturowych, modernizacji systemów ogrzewania, wymianie źródła ciepła, wymianie stolarki okiennej i drzwiowej również przyczyniają się do zmniejszenia energochłonności przez zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną.

W 2013 roku Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach stworzył możliwość uzyskania dofinansowania na zadania związane z ograniczeniem zapotrzebowania na ciepło grzewcze, na zadania należące do priorytetowych kierunków dofinansowania takich jak:

- **OA 1.2.** Budowa lub zmiana systemu ogrzewania na bardziej efektywny ekologicznie i energetycznie.
- **OA 1.4.** Wdrażanie obszarowych programów ograniczenia emisji pyłowo-gazowych.
- **OA 1.5.** Termoizolacja budynków w zakresie wynikającym z audytu energetycznego.

Fundusz udziela pomocy finansowej w formie pożyczki do 80% kosztów kwalifikowanych.

7.2. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Rozwój energetyki odnawialnej został zaplanowany w „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej", przyjętej przez Sejm w dniu 23 sierpnia 2001 r., w dokumentach „Polityka energetyczna Polski do roku 2025" (dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 4 stycznia 2005 r.) oraz „Program dla elektroenergetyki" – (dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 28 marca 2006 r.). Plany wykorzystania odnawialnych zasobów energii zostały wskazane jako działania priorytetowe.

Jednym z głównych celów polityki energetycznej Polski jest zapewnienie trwałego zaopatrzenia w energię, który spełniałby wymogi związane z ochroną środowiska przy jednoczesnym wzroście gospodarczym.

Celem strategicznym polityki państwa jest takie zwiększenie wykorzystania odnawialnych zasobów energii (OZE), aby w bilansie energii pierwotnej jej udział wyniósł 14% w roku 2020. Dlatego promowanie zwiększenia wykorzystania odnawialnych zasobów energii powinno stanowić jeden z filarów polityki energetycznej kraju.

Aktualnie Polska dostarcza 6% krajowej produkcji energii z OZE, głównie pochodzącej z elektrowni wodnych i geotermii. Coraz więcej takiej energii pochodzi z zastosowania kolektorów słonecznych, a niewielki procent ze spalania biomasy (trociny) w tradycyjnych elektrowniach cieplnych i gospodarstwach indywidualnych i wreszcie wykorzystania energii wiatru.

W „Programie wykorzystania OZE na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego" dokonano wyboru stref o zróżnicowanych warunkach do rozwoju poszczególnych źródeł energii

w kategoriach ekonomiczno-technicznych. W zależności od wielkości potencjału oraz możliwości jego pozyskania wprowadzono trzy strefy A, B i C odpowiadające odpowiednio największemu, średniemu i małemu potencjałowi rozwoju wykorzystania poszczególnych źródeł energii odnawialnych. Strefa A odpowiada obszarom charakteryzującym się najkorzystniejszymi wskaźnikami opłacalności i określono ją jako strefa priorytetów krótkoterminowych do 2008 roku. Strefy B i C o niższych wskaźnikach opłacalności określono jako strefy priorytetów długoterminowych do 2015 roku.

Pod względem biogazu gmina Dębowiec została zakwalifikowana jako strefa A czyli o najlepszym potencjale technicznym powyżej 20 SD/km^2. Aktualnie na terenie gminy w Zakładzie Doświadczalnym Instytutu Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego w Grodźcu Śląskim funkcjonuje od 2011 roku agrobiogazowania o mocy elektrycznej 0,6 MW.

Pod względem biomasy gmina położona jest w strefie B, o średnim potencjale technicznym w granicach 7-35 TJ/rok. Aktualnie na terenie gminy w Zakładzie Doświadczalnym Instytutu Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego w Grodźcu Śląskim od 2007 roku działa agrorafineria na nasiona rzepaku o mocy przerobowej 400 ton rocznie. W zakresie drewna opałowego i zrębków drzewnych istnieje możliwość wykorzystania potencjału tego paliwa. Biomasę można użytkować w małych i średnich kotłowniach, z których zasilane mogą być obiekty mieszkalne, użyteczności publicznej lub produkcyjne. W przypadku występowania w gospodarstwach rolnych niewykorzystanego potencjału słomy istnieje możliwość użytkowania jej lokalnie do celów grzewczych poprzez spalanie w kotłach na słomę.

Pod względem energii wiatru gmina zlokalizowana jest na terenie zaliczonym do kategorii B o potencjale technicznym w granicach 450-600 kWh/m^2/rok. W związku z tym Zakładzie Doświadczalnym Instytutu Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego w Grodźcu Śląskim działa od 2009 roku turbina wiatrowa o mocy 5kW.

Przeprowadzone badania wykazały, iż na terenie gminy Dębowiec istnieją zasoby wód geotermalnych zaliczane do potencjału technicznego B kształtującym się na poziomie 1-2 MW. Być może w przyszłości pojawią się jakieś plany dotyczące wykorzystania tego rodzaju energii.

Na terenie całego województwa śląskiego występują korzystne warunki do wykorzystania energii słonecznej do produkcji ciepłej wody użytkowej. Aktualnie na terenie gminy w Zakładzie Doświadczalnym Instytutu Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego w Grodźcu Śląskim funkcjonują ogniwa solarne KS 2000 działające od 2009 roku.

W Centrum Energii Odnawialnych w Grodźcu Śląskim prowadzone są prace badawczo – naukowe dotyczące energetyki odnawialnej, niestety stanowią one tajemnice Zakładu i nie mogą być udostępniane do czasu zakończenia badań.[9]

Istotnym elementem i narzędziem usprawniającym montaż kolektorów słonecznych na budynkach prywatnych jest opracowanie i realizacja Programu Ograniczenia Niskiej Emisji. Aktualnie gmina nie posiada takiego opracowania, niemniej jednak w najbliższych latach planuje opracowanie dokumentacji i pozyskanie środków na jego realizację.

Niezależnie od PONE mieszkańcy mają możliwość korzystać z dotacji na zakup i montaż kolektorów słonecznych.

Od 2010 roku działa uruchomiony przez NFOŚiGW system dopłat do kolektorów. Jest to program realizowany we współpracy z bankami w ramach, którego są udzielane dotacje na zakup i montaż kolektorów słonecznych w formie dopłat na dokonywanie częściowych (w wysokości do 45%) spłat kapitału kredytów bankowych. Program dopłat do kolektorów przeznaczony jest dla osób fizycznych oraz wspólnot mieszkaniowych. W ramach przewidzianego na ten cel budżetu, wynoszącego ok. 300 mln zł, NFOŚiGW planuje dotować instalację ok. 250 tys. m^2 kolektorów.

Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych powinien stać się integralnym elementem zrównoważonego rozwoju całego powiatu cieszyńskiego, w tym gminy Dębowiec.

[9] *pismo ZD IZPIB z dnia 5 marca 2014*

Troska o środowisko, ziemię i klimat wymaga świadomego i odpowiedzialnego korzystania z zasobów paliw pierwotnych i energii. Produkcja prądu, ogrzewanie wody z energii słonecznej, termomodernizacja budynków, efektywne korzystanie ze sprzętów elektrycznych, stosowanie efektywnego, energooszczędnego oświetlenia to nie tylko korzyść dla środowiska, ale także realne obniżenie wysokości rachunków - a więc korzyść dla odbiorców.

Prognozuje się, iż w najbliższych latach wzrastać będzie wykorzystanie biomasy, energii słonecznej i siły wiatru, wynika to z rosnących cen tradycyjnych nośników energii elektrycznej, a z tego iż powiat cieszyński, w tym gmina Dębowiec położona jest w części na terenach prawnie chronionych i aby zmniejszyć ryzyko dewastacji walorów przyrodniczych zasadne jest wykorzystywanie energii słońca do ogrzewania wody użytkowej, a także biomasy do ogrzewania budynków mieszkalnych.

Analizując dotychczasowe wykorzystanie energii odnawialnej przedsiębiorcy i mieszkańcy w miarę posiadanych środków finansowych korzystają z energii niekonwencjonalnej, na niewielką skalę.

Sytuacja w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii powinna się poprawiać wraz z rozwojem technologicznym. Zwiększająca się sprawność urządzeń oraz wzrost możliwości produkcyjnych powodują sukcesywny spadek cen urządzeń, co korzystnie odbija się na cenach całych systemów polepszając wskaźniki finansowe.

Mając na uwadze priorytety i zadania nakreślone w dokumentach planistycznych wyższego szczebla w zakresie racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych zaproponowano cele krótkoterminowe i wynikające z nich działania zmierzające do osiągnięcia celu długoterminowego. Są to głównie:

- racjonalizacja użytkowania wody,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- realizacja przez zakłady planów racjonalnego gospodarowania wodą (np. wprowadzających zamknięte obiegi wody),
- poprawa parametrów energetycznych budynków – termomodernizacja,
- zwiększenie udziału energii otrzymywanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii,
- wzrost świadomości mieszkańców w zakresie korzystania z zasobów naturalnych oraz odnawialnych źródeł energii.

Takie działania nie tylko przyczynią się do zmniejszenia presji na środowisko, ale również są bardzo racjonalnym podejściem w dziedzinie ekonomiki produkcji.

Zmniejszenie energochłonności wodochłonności i odpadowości produkcji zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez przemysł i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną. W związku z tym istotnym elementem gospodarki środowiskowej gminy Dębowiec jest podejmowanie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji, w wyniku czego następuje zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej, promowanie energooszczędnych urządzeń, rozszerzenie działań w zakresie inwestycji termomodernizacyjnych w budynkach komunalnych i użyteczności publicznej.

Harmonogram działań w tym zakresie znajduje się w rozdziałach gospodarka wodna oraz ochrona powietrza.

7.3. Ochrona przeciwpowodziowa

Według Prawa wodnego (t.j. Dz. U. z 2012r., poz.145 z późn. zm.) powódź to czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, powstałe na skutek wezbrania wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, powodujące zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej.

Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większa część zlewni.

Potencjalnym zagrożeniem występującym na terenie gminy Dębowiec jest zagrożenie powodziowe od strony rzeki Knajki, która ma przewagę cech cieku górskiego zarówno co do charakteru zlewni jak i warunków hydro – geologicznych. Przepływa przez tereny w małym stopniu zadrzewienia, co powoduje, iż zlewnia ma znacznie ograniczoną retencję powierzchniową. Długość rzeki na terenie gminy Dębowiec wynosi 10,8 km, a długość wałów przeciwpowodziowych 2 km. Zagrożenie powodziowe jest zróżnicowane i jest uzależnione od położenia miejscowości oraz od zasobów wodnych. W miejscowości Ogrodzonej określono następujące charakterystyczne przepływy w km 17+600:

- średni roczny przepływ SQ = 28 l/s,
- przepływ średni niski SNQ = 5,26 l/s,
- przepływ zwyczajny ZQ = 2,91 l/s,
- przepływ absolutnie najniższy NNQ = 2,63 l/s.

Administratorem rzek i potoków na terenie gminy Dębowiec jest Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń w Katowicach, Oddział Bielsko-Biała, Biuro Terenowe w Cieszynie. Łącznie zarządza 10 ciekami o łącznej długości 27,2 km. W latach 2009 – 2013 wykonano łącznie prace konserwacyjne oraz prace z zakresu usuwania szkód powodziowych w korytach cieków na kwotę 104,9 tys. zł, oraz prace konserwacyjne na wałach rzeki Knajki na wartość 28,8 tys. zł.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (RZGW). Z jego inicjatywy powstaje opracowanie projekt planu ochrony przeciwpowodziowej w regionie wodnym. Regionalnej Zarządy Gospodarki Wodnej są również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Zgodnie z Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarzadzania nim państwa członkowskie zobligowały się do sporządzenia:

- wstępnej oceny ryzyka powodziowego do grudnia 2011 r.,
- map zagrożenia i map ryzyka powodziowego do grudnia 2013 r.,
- planów zarzadzania ryzykiem powodziowym do grudni 2015 r.

Wstępna ocena ryzyka powodziowego (WORP) jest pierwszym z czterech dokumentów planistycznych wymaganych Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa).

Celem wstępnej oceny ryzyka powodziowego jest wyznaczenie obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, czyli obszarów, na których istnieje znaczące ryzyko powodziowe lub na których wystąpienie dużego ryzyka jest prawdopodobne. Zgodnie z art. 88 c ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012r., poz. 145 tekst jednolity z późn. zm.) za przygotowanie wstępnej oceny ryzyka powodziowego odpowiedzialny jest Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Wstępna ocena ryzyka powodziowego została opracowana w ramach projektu „Informatyczny System Osłony Kraju przed nadzwyczajnymi zagrożeniami" (ISOK) finansowanego z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Projekt realizowany jest przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej

– Państwowy Instytut Badawczy (IMGW) w konsorcjum z Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej (KZGW), Głównym Urzędem Geodezji i Kartografii (GUGiK), Rządowym Centrum Bezpieczeństwa (RCB) oraz Instytutem Łączności. Wstępna ocena ryzyka powodziowego została wykonana przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Centra Modelowania Powodziowego w Gdyni, w Krakowie, w Poznaniu, we Wrocławiu, w konsultacji z Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej.

W ramach WORP zostały zidentyfikowane znaczące powodzie historyczne, jak również powodzie, które mogą wystąpić w przyszłości (tzw. powodzie prawdopodobne), które stanowiły podstawę do wyznaczenia obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego zostały wykonane w 2013 r. dokładne mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego.

Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) jest końcowym, czwartym dokumentem planistycznym wymaganym Dyrektywą 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa).

Wstępna ocena ryzyka powodziowego oraz mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego będą stanowić podstawę do opracowania planu zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP). Plan zarządzania ryzykiem powodziowym powinien zawierać katalog działań, zmierzających do osiągnięcia celów zarządzania ryzykiem powodziowym. Plan będzie obejmował wszystkie aspekty zarządzania ryzykiem powodziowym, kładąc nacisk na działania zapobiegawcze, ochronne, przygotowawcze, na rzecz zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego, retencji wód, kontrolowanych zalewów łącznie z systemami wczesnego ostrzegania i prognozowania powodzi. Uwzględniać będzie cechy charakterystyczne dla danego dorzecza, zlewni, regionu przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniej koordynacji w skali dorzecza, w tym w obszarach międzynarodowych. Ochronie przed powodzią służy również identyfikacja i ujęcie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego miast i gmin terenów zagrożonych występowaniem powodzi, na tych terenach powinna być ograniczona możliwość budowy nowych i rozbudowy istniejących obiektów

7.4. Substancje chemiczne w środowisku i poważne awarie

Według Polityki ekologicznej Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 głównym zadaniem, po przyjęciu przez Sejm ustawy o zmianie ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz niektórych innych ustaw, jest przygotowanie aktów wykonawczych do znowelizowanej ustawy w celu pełnej implementacji do polskiego prawa przepisów rozporządzenia REACH i innych aktów wspólnotowych.

Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Na terenie gminy Dębowiec nie funkcjonują żadne zakłady dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Istotne zagrożenie niesie za sobą transport substancji niebezpiecznych przez teren gminy. Na obszarze powiatu cieszyńskiego nie ma wyznaczonych stałych tras przewozu substancji niebezpiecznych. Wyznaczanie tras odbywa się tylko w przypadku transportu substancji szczególnie niebezpiecznych, gdy występuje konieczność ich eskorty przez policję bądź straż pożarną. W pozostałych przypadkach, jeśli znaki drogowe tego nie zabraniają, transport odbywa się po trasach dogodnych z punktu widzenia przewoźnika.

Lokalnym zagrożeniem dla chemizmu wód i gleb są dzikie składowiska odpadów, których bieżące usuwanie ogranicza niekorzystne ich oddziaływanie na środowisko.

Należy zwrócić uwagę na ważne źródło zanieczyszczenia wód, jakim mogą być magazyny i stacje paliw. Według ogólnopolskiej bazy firm (Panorama Firm) na terenie gminy Dębowiec zlokalizowane są trzy stacje benzynowe z magazynami:

- Stacja Paliw Tanros, Dębowiec, Rolnicza 20
- Stacja BP, Gumna 124,
- Stancja BP, Ogrodzona 166.

Związki te są niebezpiecznie głównie z powodu ich właściwości ropopochodnych, gdyż nawet śladowe ilości tych związków rozpuszczone w wodzie sprawiają, że jest ona nieprzydatna do picia dla ludzi i zwierząt.

Na poziomie powiatu działaniami w zakresie interwencji kryzysowej zajmuje się Wydział Zarządzania Kryzysowego Starostwa Powiatowego. W zakresie działania Wydziału jest opracowanie „Planu Reagowania Kryzysowego Powiatu Cieszyńskiego".

Powstałe zagrożenia w transporcie drogowym jak i kolejowym, a także w wypadku wystąpienia pożarów, zalań, podtopień czy likwidacji gniazd szerszeni zwalczane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej. Na terenie gminy Dębowiec działa 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, z czego:

- jedna jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Dębowcu włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego,
- 5 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej poza Krajowym Systemem Ratowniczo – Gaśniczym:
  - Gumna,
  - Iskrzyczyn,
  - Kostkowice,
  - Ogrodzona,
  - Simoradz.

Grupy przeznaczone są do usuwania skutków pożarów, wypadków głównie drogowych oraz w infrastrukturze komunalnej.

Samochody ratownictwa technicznego posiadają różne wyposażenie w specjalistyczny sprzęt w zależności od jednostki.

Gmina Dębowiec corocznie w miarę możliwości finansowych stara się o doposażenie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej w niezbędny sprzęt ratowniczo – gaśniczy.

Na terenach rolniczych przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach Delegatura w Bielsku - Białej corocznie przeprowadza kontrole podmiotów gospodarczych w celu wykrycia ewentualnych zagrożeń dla środowiska i życia ludzi. Od 2008 roku kontrole były prowadzone:

- w 2008 roku w dwóch przedsiębiorstwach – nie stwierdzono naruszeń,
- w 2009 roku w trzech przedsiębiorstwach – w dwóch stwierdzono naruszenia w zakresie recyklingu pojazdów i odpadów,
- w 2010 roku w dziewięciu przedsiębiorstwach – w sześciu stwierdzono naruszenia w zakresie ścieków, powietrza oraz pozwoleń zintegrowanych,
- w 2011 roku w siedmiu przedsiębiorstwach – w jednym stwierdzono naruszenia w zakresie gospodarki ściekowej,
- w 2012 roku w dziewięciu przedsiębiorstwach – w trzech stwierdzono na ruszenia w zakresie ścieków,
- w 2013 roku w piętnastu przedsiębiorstwach – w sześciu stwierdzono naruszenia w zakresie opłat środowiskowych, odpadów, ścieków oraz recyklingu pojazdów.

Według informacji przekazanej przez WIOŚ zarządzenia pokontrolne są przez przedsiębiorców realizowane w 89%.

Na terenie gminy Dębowiec nie są zlokalizowane żadne zinwentaryzowane mogilniki, które mogłyby być znaczącym źródłem zanieczyszczeń dla chemizmu wód i gleb.

Istotnym zadaniem dla samorządów jest dalsza realizacja zadań w zakresie budowy sieci kanalizacji sanitarnej, co spowoduje zmniejszenie się ilości związków biogennych trafiających do gleby i wód powierzchniowych poprzez nieszczelne zbiorniki bezodpływowe, a także bezpośredni zrzut ścieków surowych do cieków i potoków. Ważnym przedsięwzięciem w tym zakresie jest rozbudowa sieci wodociągowej na terenach jeszcze, niezwodociągowanych, co przyczyni się do zapewnienia mieszkańcom wody zdatnej do picia.

7.5. Edukacja ekologiczna

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie ludzi o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2020 roku, do którego można się zbliżać poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa Prawo ochrony środowiska narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych. W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody. Organy administracji, instytucje koordynujące oraz kierujące działalnością naukową i naukowo-badawczą, a także szkoły wyższe, placówki naukowe i naukowobadawcze, obejmujące swym zakresem działania dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska, są obowiązane uwzględniać w ustalanych programach oraz w swej działalności badania dotyczące zagadnień ochrony środowiska i badania te rozwijać.

Cyklicznie przez placówki oświatowe organizowany jest Dzień Ziemi i Sprzątanie Świata. W ramach tych działań organizowane jest zbieranie śmieci z terenów publicznych, a także porządkowanie terenu wokół szkół. Corocznie przygotowywane są konkursy z nagrodami dla dzieci i młodzieży.

Jednym z istotnych elementów "programu ochrony środowiska" jest stworzenie w społeczności lokalnej odpowiedniego poziomu świadomości ekologicznej.

Działania własne gminy Dębowiec w przyszłości winny być tak jak dotychczas skierowane do mieszkańców poprzez:

- promocję proekologicznych postaw wobec środowiska w formie dystrybucji broszur, ulotek promujących szeroki aspekt ochrony środowiska, tj. ograniczenie zużycia wody, segregację odpadów, zmianę przyzwyczajeń konsumenckich, alternatywne źródła energii, itp.,
- udział w cyklicznych akcjach ekologicznych o zasięgu lokalnym, takich jak: „Dzień Ziemi", „Sprzątanie Świata", „Światowy Dzień Ochrony Środowiska".

Istotnym elementem edukacji ekologicznej jest promocja gminy Dębowiec poprzez udział w różnych konkursach, projektach. Celem takiej działalności, która jest prowadzona w szkołach i przedszkolach jest nie tylko przygotowanie dzieci i młodzieży do życia w społeczeństwie globalnej informacji, rozwój edukacji informatycznej i działania na rzecz wyrównania szans dzieci i młodzieży, ale również promowanie gminy Dębowiec na szerszym forum oraz inicjowanie działań mających na celu ochronę środowiska naturalnego, edukację ekologiczną mieszkańców gminy oraz prowadzenie akcji informatycznych na temat Unii Europejskiej.

Gmina organizuje cyklicznie klika razy w roku w ramach edukacji społeczeństwa prelekcje, pogadanki, szkolenia i akcje pokazowe na temat spójności tematyki nowotworowej z żywieniem człowieka. Zajęcia te mają na celu uświadomienie mieszkańcom zagrożenia związane ze „śmieciowym", a także nadmiernym spożywaniem węglowodanów jako pożywki nowotworowej.

Gmina powinna współpracować z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania, a także opracowywać

i wydawać materiały informacyjne na temat miejsc i rejonów w gminie o najlepiej zachowanych walorach przyrodniczych i krajobrazowych w celu ich popularyzacji wśród miłośników przyrody.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania w zakresie edukacji ekologicznej zamieszczone zostały w niniejszym dokumencie, w każdej działce gospodarki środowiskowej.

8. Priorytety ekologiczne, plan operacyjny w ochronie środowiska

L.P.	Nazwa zadania	Termin rozpoczęcia planowany	Termin zakończenia planowany	Jednostka odpowiedzialna	Planowane efekty ekologiczne	Planowane koszty ogółem (PLN) tyś.	Partnerzy	Źródła finansowania
OCHRONA POWIETRZA								
ZADANIA WŁASNE								
1.	Termomodernizacja budynku szkoły Podstawowej i Gimnazjum oraz sali gimnastycznej w Dębowcu wraz z wymianą źródła ciepła	2015	2017	Gmina Dębowiec	Ograniczenie niskiej emisji, zmniejszenie zużycia surowców Ograniczenie niskiej emisji, zmniejszenie zużycia surowców Ograniczenie emisji do powietrza ze środków komunikacji, ograniczenia zużycia paliw, zmniejszenie czasu jazdy	2000	-	budżet Gminy Dębowiec, Projekt Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (1,7 mln zł)
2.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Dębowiec	2015	2017	Gmina Dębowiec		925		budżet Gminy Dębowiec Projekt Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (0,7 mln zł)
3.	Program ograniczenia niskiej emisji	2016	2016	Gmina Dębowiec		500	-	budżet Gminy Dębowiec, WFOŚiGW (425 tys. zł)
4.	Przebudowa dróg gminnych	2014	2017	Gmina Dębowiec		125	-	budżet Gminy Dębowiec
5.	Przebudowa drogi gminnej ul. Rzeczna w Dębowcu	2014	2017	Gmina Dębowiec	Ograniczenie emisji do powietrza ze środków komunikacji, ograniczenia zużycia paliw, zmniejszenie czasu jazdy	300	-	budżet Gminy Dębowiec
6.	Promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz	2014	2017	Gmina Dębowiec	Wzrost świadomości ekologicznej	30	organizacje ekologiczne,	budżet Gminy Dębowiec,

	technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki				mieszkańców Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców		mieszkańcy	WFOŚiGW, NFOŚiGW
ZADANIA KOORDYNOWANE								
8.	Systematyczne prowadzenie kontroli podmiotów dotyczącej przestrzegania zasad ochrony środowiska	2014	2021	WIOŚ w Katowicach, WSSE w Katowicach	Przestrzeganie przepisów prawa ochrony środowiska	100	-	budżet WIOŚ, WSSE
9.	Budowa i modernizacja sieci gazowych	2014	2021	Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział w Zabrzu, GAZ-SYSTEM S.A.	Poprawa jakości powietrza poprzez zmianę paliwa energetycznego	b.d.	-	budżet GAZ-SYSTEM S.A
10	Budowa i modernizacja sieci elektrycznych	2013	2020	TAURON Dystrybucja Oddział w Bielsku-Białej	Ograniczenie emisji do powietrza ze spalania paliw w gospodarstwach domowych	b.d.	-	budżet TAURON
11	Remont drogi powiatowej nr 2619 S Cieszyn – Gumna – Dębowiec – Ochaby – Kiczyce w miejscowości Gumna (od skrzyżowania z dawną DK1 na odcinku ok. 700m)	2014	2017	Powiatowy Zarząd Dróg w Cieszynie	Ograniczenie emisji do powietrza ze środków komunikacji, ograniczenia zużycia paliw, zmniejszenie czasu jazdy	b.d.	-	budżet Powiatu Cieszyńskiego, budżet Gminy Dębowiec
GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA W TYM OCHRONA PRZED POWODZIĄ I SUSZĄ								
ZADANIA WŁASNE								
1.	Kanalizacja Kostkowice (projekt)	2014	2014	Gmina Dębowiec	Poprawa jakości wód	35	-	budżet Gminy Dębowiec

2.	Kanalizacja w Kamieńcu Ogrodzona (projekt)	2014	2014	Gmina Dębowiec	powierzchniowych i podziemnych Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych Zmniejszenie zanieczyszczeń wód opadowych zanieczyszczonych ropopochodnymi Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców Ograniczenie odpływu ścieków nieoczyszczonych do wody lub ziemi	28	-	budżet Gminy Dębowiec
3.	Rozbudowa istniejącego systemu odwodnienia dróg i placów w systemie grawitacyjnym oraz uwzględnieniem zastosowania odpowiednich urządzeń podczyszczających	2014	2017	Gmina Dębowiec		**	-	budżet Gminy Dębowiec
4.	Budowa sieci wodociągowej	2014	2015	Gmina Dębowiec	Poprawa zaopatrzenia mieszkańców w wodę do spożycia	b.d.	-	budżet Gminy Dębowiec
ZADANIA KOORDYNOWANE								
5.	Wymiana sieci wodociągowej	2014	2017	Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej Sp. z o.o.	Poprawa zaopatrzenie ludności w wodę przeznaczoną do picia	100	Gmina Dębowiec	budżet WZC
6.	Budowa oczyszczalni przydomowych (dotyczy terenów gminy na których nie planuje się budowy sieci kanalizacji sanitarnej)	2014	2017	Mieszkańcy gminy	Poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	Ilość środków przeznaczonych na dotacje będzie określona w uchwale budżetowej na dany rok budżetowy	Gmina Dębowiec	budżet Gminy Dębowiec, WFOŚiGW

OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO W TYM LASÓW								
ZADANIA WŁASNE								
1.	Promocja walorów przyrodniczych gminy ze szczególnym uwzględnieniem obszarów NATURA2000	2014	2021	Gmina Dębowiec	Ochrona walorów przyrodniczych, edukacja mieszkańców	40	Powiat Cieszyński, Nadleśnictwa, organizacje i stowarzyszenia ekologiczne	budżet Gminy Dębowiec, WFOŚiGW, NFOŚiGW
2.	Wykorzystanie dokumentu „Waloryzacja zasobów województwa bielskiego” pod kątem określenia zasobów przyrodniczych gminy	2014	2017	Gmina Dębowiec	Ochrona walorów przyrodniczych	40	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach	budżet Gminy Dębowiec, WFOŚiGW, NFOŚiGW
3.	Objęcie ochroną prawną nowych obiektów i obszarów przyrodniczo - krajobrazowych	2014	2017	Gmina Dębowiec	Ochrona walorów przyrodniczych	100	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach	budżet Gminy Dębowiec
4.	Utrzymanie walorów i funkcji obszarów oraz obiektów objętych ochroną prawną	2014	2017	Gmina Dębowiec	Ochrona walorów przyrodniczych	100	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach	budżet Gminy Dębowiec
5.	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno konserwacyjne zieleni przydrożnej	2014	2017	Gmina Dębowiec	Ochrona walorów przyrodniczych	150	-	budżet Gminy Dębowiec
ZADANIA KOORDYNOWANE								
7.	Stworzenie systemu informatycznego o obiektach i obszarach chronionych	2014	2017	Województwo Śląskie (Zarząd)	Wzrost świadomości ekologicznej	100	-	budżet Województwa Śląskiego
8.	Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno -	2014	2017	Powiatowy Zarząd Dróg w Cieszynie, GDDKiA	Poprawa wizerunku przyrodniczego	b.d.	-	budżety własne PZD, GDDKiA

	konserwacyjne zieleni przydrożnej							
	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	2014	2021	Nadleśnictwo Ustroń	Ochrona zasobów leśnych Ochrona zasobów leśnych Ochrona nowych terenów leśnych	w zależności od ustaleń planu	-	budżet Nadleśnictwa Ustroń
9.	Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	2014	2021	właściciele lasów prywatnych		w zależności od ustaleń planu	Nadleśnictwo Ustroń	środki własne właścicieli
10.	Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych.	2014	2021	Nadleśnictwo Ustroń		50	Powiat Cieszyński, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (biuro powiatowe w Cieszynie), właściciele gruntów	budżet Nadleśnictwa Ustroń
11.	Zalesianie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolnej oraz nieużytków i terenów zdegradowanych i przekształconych gatunkami rodzimymi	2014	2021	właściciele gruntów	Zmniejszenie ubożenia i erozyjności gleb	60	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (biuro powiatowe w Cieszynie), właściciele gruntów, Nadleśnictwo Ustroń	środki własne właścicieli
OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB								
ZADANIA WŁASNE								
1	Koordynacja badań gleb na poziom pH i pozyskiwanie dofinansowania na wapnowanie gleb kwaśnych	2014	2021	Gmina Dębowiec	Kształtowanie wizerunku gminy	100	rolnicy	budżet Gminy Dębowiec
3	Prowadzenie właściwej struktury zagospodarowania przestrzennego	2014	2021	Gmina Dębowiec	Kształtowanie wizerunku gminy	Koszty administracyjne	Powiat Cieszyński	budżet Gminy Dębowiec

ZADANIA KOORDYNOWANE								
4	Dostosowanie produkcji roślinnej i zwierzęcej do naturalnego potencjału biologicznego gruntów, stasowanie Dobrych Praktyk Rolniczych	2014	2021	Właściciele terenów rolniczych	Dostosowanie kierunków produkcji rolniczej do naturalnej predyspozycji gruntów	50	Zespół Doradztwa Rolniczego, Agencja Rynku Rolnego, Gmina Dębowiec	środki własne rolników, budżet Województwa Śląskiego
5	Podnoszenie jakości struktury gleb poprzez wykorzystanie kompostu	2014	2021	Właściciele terenów rolniczych	Poprawa struktury gleb, wzbogacanie jej w naturalne nawozy	100	Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Gmina Dębowiec	środki własne rolników
6	Okresowa (raz na 5 lat) kontrola zawartości metali ciężkich w glebach (po ukazaniu się stosowanego rozporządzenia)	2014	2019	Powiat Cieszyński	Ocena stanu środowiska Ochrona zdrowia konsumentów	b.d.	Gmina Dębowiec	budżet Powiatu Cieszyńskiego, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
8	Udzielania dopłat bezpośrednich dla rolników	2014	2020	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Poprawa warunków gospodarowania zwiększenie intensywności rolnictwa	50 zł/rok 480		Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
OCHRONA ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH								
ZADANIA WŁASNE								
1.	Wprowadzenie zapisów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz w MPZP o niezagospodarowywaniu terenów potencjalnej eksploatacji złóż kopalin w trakcie aktualizacji Planów	2014 (SU) 2015 (MPZP)	2021	Gmina Dębowiec	Ochrona życia i mienia mieszkańców i przedsiębiorców	Koszty administracyjne	Gmina Dębowiec	budżet Gminy Dębowiec
2.	Współpraca z Państwowym Instytutem Geologicznym w zakresie monitoringu terenów zagrożonych osuwiskami	2014	2021	Gmina Dębowiec	Ochrona zasobów ludzkich	Koszty administracyjne	Państwowy Instytut Geologiczny Oddział Karpacki, mieszkańcy	Budżet Państwowego Instytutu Geologicznego

								Oddział Karpacki
ZADANIA KOORDYNOWANE								
3.	Monitoring terenów zagrożonych osuwiskami	2014	2021	Państwowy Instytut Geologiczny Oddział Karpacki	Ochrona zasobów ludzkich	100	Gmina Dębowiec	Budżet Państwowego Instytutu Geologicznego Oddział Karpacki
GOSPODAROWANIE ODADAMI								
ZADANIA WŁASNE								
1.	Kontrola podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania, zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów	2014	2021	Wójt Gminy Dębowiec, WIOŚ	Usystematyzowanie gospodarki odpadami	(5/rok) 40	Podmioty prowadzące zbiórki odpadów	budżet Gminy Dębowiec
2.	Wydawanie decyzji w sprawie usuwania odpadów z miejsc na ten cel nieprzeznaczonych	2014	2021	Wójt Gminy Dębowiec	Usystematyzowanie gospodarki odpadami	Koszty administracyjne	mieszkańcy	budżet Gminy Dębowiec
3.	Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	2014	2021	Wójt Gminy Dębowiec	Kontrola sprawności funkcjonowania systemu	Koszty administracyjne	Urząd Marszałkowski, WIOŚ	budżet Gminy Dębowiec
4.	Prowadzenie i doskonalenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	2014	2021	Gmina Dębowiec	Poprawa jakości życia mieszkańców i stanu środowiska	(100/rok) 800	Firmy zajmujące się odbiorem odpadów	budżet Gminy Dębowiec
5.	Kontrolowanie stanu zawieranych umów przez właścicieli nieruchomości niezamieszkałych	2014	2021	Gmina Dębowiec	Popraw jakości funkcjonującego systemu	20	Policja, Gmina	budżet Gminy Dębowiec
6.	Bieżąca likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów (tzw. dzikie wysypiska)	2014	2021	Gmina Dębowiec	Ochrona środowiska, Poprawa jakości życia i estetyki gminy i miasta	80	Firmy zajmujące się odbiorem odpadów	budżet Gminy Dębowiec
7.	Uzyskanie wymaganych przepisami prawa poziomów selektywnego gromadzenia	2014	2021	Gmina Dębowiec	Dostosowanie gminy do obowiązujących	bezkosztowo	Firmy zajmujące się odbiorem odpadów	budżet Gminy Dębowiec

	odpadów				przepisów i ochrona środowiska			
8.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy	2014	2021	Gmina Dębowiec	Poprawa zdrowia i warunków życia mieszkańców	30 rok 240	Firmy zajmujące się odbiorem odpadów	budżet Gminy Dębowiec, WFOSIGW, NFOSIGW
OCHRONA PRZED HAŁASEM								
ZADANIA WŁASNE								
1.	Budowa, rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego na obszarze gminy Dębowiec	2014	2021	Gmina Dębowiec	Usprawnienie ruchu komunikacyjnego na terenie gmin	koszty zostały ujęte w rozdziale dotyczącym ochrony powietrza 425	Gmina Dębowiec	budżet Gminy Dębowiec, finansowanie zewnętrzne
2.	Uwzględnianie w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego oraz gminnym MPZP zapisów o dopuszczalnych poziomach dźwięku i egzekwowanie tych zapisów	2014 (SU) 2015 (MPZP)	2021	Gmina Dębowiec	Tworzenie stref buforowych wolnych od hałasu	Koszty administracyjne	Przedsiębiorcy, powiat cieszyński - opinia	budżet Gminy Dębowiec
ZADANIA KOORDYNOWANE								
3.	Modernizacja sieci dróg powiatowych, i krajowych	2014	2021	Powiatowy Zarząd Dróg w Cieszynie, GDDKiA	Zwiększenie komfortu jazdy i usprawnienie ruchu	b.d.	Gmina Dębowiec	Budżet Powiatu Cieszyńskiego Budżet Państwa, finansowanie zewnętrzne
4.	Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.	2014	2021	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	Przestrzeganie wymagań prawnych decyzji o poziomie dźwięku	100	Gmina Dębowiec, przedsiębiorstwa podlegające kontroli	budżet WIOŚ w Katowicach

OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM NIEJONIZUJĄCYM								
ZADANIA WŁASNE								
1.	Preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	2014	2021	Gmina Dębowiec	Ochrona przed zagrożeniem spowodowanym promieniowaniem	Koszty administracyjne	Administratorzy sieci energetycznych, właściciele stacji bazowych telefonii komórkowych	budżet Gminy Dębowiec
ZADANIA KOORDYNOWANE								
2.	Gromadzenie danych dotyczących instalacji powodujących wytwarzanie pól elektromagnetycznych	2014	2021	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego	Możliwość reagowania i ochrony mieszkańców	Koszty administracyjne	Gmina Dębowiec	budżet Województwa Śląskiego
3.	Dalsze prowadzenie monitoringu środowiska w celu określenia aktualnego poziomu elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego	2014	2021	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	Możliwość reagowania i ochrony zdrowia mieszkańców	100	Gmina Dębowiec	budżet WIOŚ w Katowicach
EDUKACJA EKOLOGICZNA*								
ZADANIE WŁASNE								
OP.7.	Informacja ekologiczna w gminie jako główne źródło wiedzy o jakości powietrza: aktualizacja Systemu Informacji o Środowisku (www.wykaz.ekoportal.pl), artykuły w lokalnej gazecie	2014	2017	Gmina Dębowiec		koszty administracyjne	organizacje ekologiczne, mieszkańcy	budżet Gminy Dębowiec

WŚ.4.	Organizacja cyklu spotkań z mieszkańcami gmin na temat racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego (propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody)	2014	2021	Gmina Dębowiec		16	Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej Sp. z o.o.	budżet Gminy Dębowiec, WFOŚiGW, NFOŚiGW
WŚ.5.	Prowadzenie ewidencji oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania	2014	2021	Gmina Dębowiec		koszty administracyjne	-	budżet Gminy Dębowiec
OWP.6.	Zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej na obszarach przyrodniczo cennych, w tym: rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zorganizowanie punktów widokowych, tablic informacyjnych, sieci ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych w obrębie obszarów przyrodniczo cennych, atrakcyjnych krajobrazowo oraz dziedzictwa kulturowego	2014	2017	Gmina Dębowiec	Ochrona walorów przyrodniczych	500	Lokalne stowarzyszenia, rady sołeckie, inwestorzy sektora prywatnego	budżet Gminy Dębowiec
OG.2	Organizacja cyklicznych obchodów kultywowania rolniczych tradycji w połączeniu z pokazami i konkursami dla mieszkańców	2014	2021	Gmina Dębowiec, rolnicy, KGW		20 rok/160	Powiat Cieszyński Ośrodek Doradztwa Rolniczego	budżet Gminy Dębowiec, sponsorzy

ZADANIA KOORDYNOWANE								
OG.7	Organizacja szkoleń i porad dla rolników i zainteresowanych produkcją rolniczą	2014	2021	Ośrodek Doradztwa Rolniczego,	Dostosowanie upraw do predyspozycji warunków naturalnych	10 zł/rok 80	Rolnicy gospodarujący ziemią na terenie gminy Dębowiec	Ośrodek Doradztwa Rolniczego,, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

**w części dotyczące edukacji umieszczono zadania dotyczące edukacji ekologicznej ze wszystkich działek ochrony środowiska*

*** koszty zadania umieszczono w części dotyczącej ochrony powietrza*

9. Zagadnienia systemowe

9.1. Mechanizmy prawne

Ustawy określają narzędzia prawne wykorzystywane dla realizacji zadań w dziedzinie ochrony środowiska, jak również nakładają na organy administracji samorządowej obowiązki w tym zakresie. Organami ochrony środowiska w myśl art. 376 ustawy Prawo ochrony środowiska są:

- wójt, burmistrz lub prezydent miasta,
- starosta,
- sejmik województwa,
- marszałek województwa,
- minister właściwy do spraw środowiska.

Organy Inspekcji Ochrony Środowiska działające na podstawie przepisów ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska wykonują zadania w zakresie ochrony środowiska, jeżeli ustawa tak stanowi. Wójt Gminy Dębowiec sprawuje kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym właściwością tych organów.

Wójt gminy Dębowiec lub osoby przez niego upoważnione są uprawnieni do występowania w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska. Wójt występuje do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli organy te stwierdzą naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić, przekazując dokumentację sprawy.

Wójt okresowo przedkłada marszałkowi województwa informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska.

Wójt w drodze decyzji może, nakazać osobie fizycznej, której działalność negatywnie oddziałuje na środowisko, wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko.

9.2. Dostęp do informacji, udział społeczeństwa

Według ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r., poz. 1235) organy administracji są obowiązane udostępniać każdemu informacje o środowisku i jego ochronie znajdujące się w ich posiadaniu lub które są dla nich przeznaczone.

Udostępnieniu podlegają informacje dotyczące:

- stanu elementów środowiska, takich jak:
  - powietrze,
  - woda,
  - powierzchnia ziemi,
  - kopaliny,
  - klimat,
- krajobraz i obszary naturalne, w tym:
  - bagna,
  - obszary nadmorskie i morskie,
  - rośliny,
  - zwierzęta i grzyby
  - oraz inne elementy różnorodności biologicznej, w tym organizmy genetycznie zmodyfikowane, oraz wzajemnych oddziaływań między tymi elementami;

- emisji, w tym odpadów promieniotwórczych, a także zanieczyszczeń, które wpływają lub mogą wpłynąć na elementy środowiska,
- środków, takich jak:
  - środki administracyjne,
  - polityki,
  - przepisy prawne dotyczące środowiska i gospodarki wodnej,
  - plany, programy
  - porozumienia w sprawie ochrony środowiska,
  - a także działania wpływające lub mogących wpłynąć na elementy środowiska oraz na emisje i zanieczyszczenia, jak również środków i działań, które mają na celu ochronę tych elementów;
- raportów na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska,
- analiz kosztów i korzyści oraz innych analiz gospodarczych i założeń wykorzystanych w ramach środków i działań,
- stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi, oraz stanu obiektów kultury i obiektów budowlanych - w zakresie, w jakim oddziałują na nie lub mogą oddziaływać:
  - stany elementów środowiska,
  - przez elementy środowiska,
  - emisje i zanieczyszczenia.

Wśród opracowań, stanowiących dokumenty jawne, które powinny zostać udostępnione przez Gminę Dębowiec znajduje się również projekt Programu Ochrony Środowiska, po zaopiniowaniu projektu POŚ przez Powiat Cieszyński, oraz po przyjęciu go uchwałą Rady Gminy Dębowiec. Niniejszy „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dębowiec na lata 2014-2017 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2021" zostanie (zgodnie z Dz. U. z 2013r., poz. 1235 Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko art. 21. pkt. 2 ppt.23) umieszczony na stronie internetowej Gminy Dębowiec.

Projekt programu ochrony środowiska zalicza się do dokumentów, w których mogą zostać zapisane inwestycje znacząco oddziałujące na środowisko i konieczne jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W związku z tym w ramach opracowania niniejszego Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Dębowiec zostanie wystosowane zapytanie do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach oraz Śląskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Katowicach o potrzebę przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

9.3.Monitoring środowiska

Państwowy Monitoring Środowiska (PMS) został utworzony ustawą z dnia 10 lipca 1991 roku o Państwowej Inspekcji Ochrony Środowiska. Jego celem jest zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska. Państwowy monitoring środowiska według art. 25 ustawy Prawo ochrony środowiska to system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska oraz gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o środowisku. Celem monitoringu ochrony środowiska jest rozpoznawanie stopnia zanieczyszczenia środowiska poprzez określony system pomiarów, ocen i badań, dostarczanie informacji o aktualnym stanie i stopniu zanieczyszczenia poszczególnych jego komponentów.

Dla prawidłowej oceny realizacji „Programu..." należy określić wskaźniki będące miernikami stopnia realizacji „Programu...". Wskaźnikami określającymi stan środowiska i stopień zmian w nim zachodzących w zakresie ochrony powietrza będą:

- wielkości i zmiany stężeń zanieczyszczeń powietrza stale monitorowanych,

- udział odnawialnych źródeł energii w produkcji i wykorzystaniu ciepła i energii elektrycznej, (z wyłączeniem prywatnych instalacji),
- wymiana nieefektywnych i zanieczyszczających środowisko małych i średnich kotłów węglowych (o mocy do 1 MW) na wysokosprawne i niskoemisyjne źródła ciepła.

Dla oceny racjonalizacji kosztów usług energetycznych:

- zmiana średniej ceny ciepła produkowanego z różnych paliw i z systemowego źródła ciepła w zł/GJ do ceny roku poprzedzającego,
- koszty i zużycia energii w obiektach i budynkach własnych gminy, w szczególności w obiektach przeznaczonych do modernizacji (monitoring przed i po przeprowadzeniu przedsięwzięć modernizacyjnych).

Wskaźnikami określającymi stan środowiska i stopień zmian w nim zachodzących w zakresie gospodarki wodnej będą:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- zasoby eksploatacyjne wód podziemnych,
- liczba mieszkańców podłączonych do systemu zbiorczej kanalizacji sanitarnej,
- liczba mieszkańców obsługiwana przez wodociąg,
- szacunkowa ilość ścieków nieoczyszczonych odprowadzanych do środowiska, (według obliczeń dotyczących ilości mieszkańców, ilości ścieków odprowadzanych za pośrednictwem sieci kanalizacji i wywożonych wozami asenizacyjnymi),
- długość sieci kanalizacji sanitarnej,
- długość sieci kanalizacji deszczowej.

Wskaźnikami określającymi stan środowiska i stopień zmian w nim zachodzących w zakresie ochrony powierzchni ziemi będą:

- powierzchnia lasów,
- powierzchnia obszarów chronionych,
- ilość chronionych obiektów,
- nasadzenia.

Celem monitorowania jest określenie:

- powierzchni zdegradowanych gruntów,
- powierzchni gruntów zrekultywowanych,
- zawartości metali ciężkich w glebie,
- zasobności gleby oraz odczyn.

Elementem polityki ekologicznej gminy Dębowiec jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem. Polityka ekologiczna zakłada rozpowszechnianie danych o stanie środowiska także poprzez stronę internetową i tablicę ogłoszeń Gminy.

Ponadto, ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na organy wykonawcze województwa, powiatu i gminy (w tym przypadku gminy wiejskiej) sporządzanie, co dwa lata raportu z realizacji programu ochrony środowiska. Raport ten daje obraz realizacji celów i zamierzeń w cyklach dwuletnich, dzięki czemu istnieje możliwość przyspieszenia w następnych latach działań w taki sposób by osiągnąć zamierzone wskaźniki.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz kontrola podejmowanych działań.

10. Aspekty finansowe realizacji „Programu…"

10.1. Analiza źródeł preferencyjnego wsparcia finansowego przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska

Przedsięwzięcia, które zostały zdefiniowane w programie, prowadzą do poprawy stanu środowiska naturalnego. Różnice między nimi dotyczą w zasadzie jednostek wdrażających, charakteru przedsięwzięcia i oczywiście kosztów realizacji. Ponieważ kwestia ochrony środowiska naturalnego jest jedną z kluczowych dziedzin polityki krajowej i Unii Europejskiej, to podmioty dokonujące odpowiednich działań w tej sferze mogą ubiegać się o ich wsparcie finansowe ze środków zewnętrznych na preferencyjnych (w stosunku do rynkowych) zasadach. Jest to szczególnie ważne w sytuacji ograniczonych możliwości budżetowych jednostek samorządu terytorialnego, jak również znacznych kosztów pozyskania klasycznych kredytów bankowych.

Preferencyjne źródła finansowania przedsięwzięć środowiskowych wynikają z szeregu programów (np. finansowanych środkami UE) bądź związane są z polityką instytucji ochrony środowiska. Generalnie źródła te można podzielić na dwie umowne grupy: środki krajowe i środki zagraniczne.

W dalszej części opisane zostaną najistotniejsze metody finansowania przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska. Tym niemniej przedstawione informacje ograniczać się będą do zagadnień ogólnych a ich główną rolą będzie wskazanie miejsc i źródeł, w których można uzyskać stosowną pomoc organizacyjną. Bieżące i systematyczne śledzenie oficjalnych serwisów informacyjnych (dostępnych przede wszystkim na stronach internetowych) programów i instytucji ochrony środowiska wydatnie zwiększa skuteczność wyboru źródła dofinansowania, jak również ułatwia późniejszy proces aplikacyjny.

10.1.1. Środki pochodzące ze źródeł krajowych

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013r., poz. 1232), system finansowania ochrony środowiska oparty jest na działalności narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Fundusze te mają za zadanie wspieranie realizacji inwestycji ekologicznych, a także działań nieinwestycyjnych (edukacja ekologiczna, opracowania naukowo-badawcze i ekspertyzy dotyczące zagadnień związanych z ochroną środowiska).

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wspiera finansowo przedsięwzięcia podejmowane dla poprawy jakości środowiska w Polsce, traktując jako priorytetowe te zadania, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej. Celem działalności NFOŚiGW jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. NFOŚiGW stosuje następujące formy dofinansowania:

- oprocentowane pożyczki;
- dotacje;
- przekazywanie środków jednostkom budżetowym;
- dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów bankowych i pożyczek;
- nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej;
- udostępnianie środków finansowych bankom z przeznaczeniem na udzielanie kredytów na wskazane przez Narodowy Fundusz programy i przedsięwzięcia;

- poręczanie spłaty kredytów oraz zwrotu środków przyznanych przez rządy państw obcych i organizacje międzynarodowe, przeznaczonych na realizację zadań ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Dofinansowanie NFOŚiGW może być również formą pokrycia wkładu własnego w sytuacji realizacji inwestycji ze środków UE.

Do obszarów wsparcia NFOŚiGW należą:

- inwestycje wodno- ściekowe,
- gospodarka wodna,
- gospodarka odpadami,
- górnictwo i geotermia,
- odnawialne źródła energii i efektywność energetyczna,
- ochrona przyrody,
- edukacja ekologiczna,
- badania i programy między dziedzinowe.

Zasadniczo Fundusz wspiera projekty środkami krajowymi w formie pożyczki preferencyjnej, nieumarzanej, o oprocentowaniu oscylującym na poziomie stopy WIBOR 3M + 50 punktów bazowych, lub też dopłatami do oprocentowania kredytów bankowych, które nie przekracza 300 pkt. bazowych w skali roku (punkt bazowy to 1/100 części punktu procentowego). Do ważniejszych obszarów wsparcia, gdzie potencjalni beneficjenci mogą uzyskać jednak wsparcie w formie bardziej korzystnej, tj. dotacji, są m.in.:

- *Program 1.4. Dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz podłączeń budynków do zbiorczego systemu kanalizacyjnego* – udział dotacji wynosi do 45% kosztów kwalifikowanych (istnieje możliwość uzupełnienia dofinansowania pożyczką preferencyjną),
- *Program 3.2. Zamykanie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych* – dotacja do 50% kosztów kwalifikowanych (możliwość połączenia z pożyczką preferencyjną),
- *Program 3.3. Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne; Część 2. Usuwanie wyrobów zawierających azbest* – dotacja udzielana za pośrednictwem wojewódzkich funduszy ochrony środowiska
- *Program 4.4. Przeciwdziałanie osuwiskom ziemi i likwidowanie ich skutków dla środowiska* – dotacja do 100% kosztów kwalifikowanych
- *Program 5.3. System zielonych inwestycji GIS[10]; Część 1. Zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej* – dotacja do 50% kosztów kwalifikowanych, pożyczka do 60% kosztów kwalifikowanych
- *Programy szczególne dotyczące ochrony powietrza, takie jak*: „LEMUR" – budowa energooszczędnych budynków użyteczności publicznej", „KAWKA" – likwidacja/modernizacja systemów grzewczych (program realizowany przy współudziale WFOŚiGW), „SOWA" – energooszczędne oświetlenie uliczne, „GAZLA" – działania w zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń w transporcie.[11]

Oprócz udzielania dofinansowania ze środków krajowych, NFOŚiGW pełni rolę instytucji zarządzającej dla szeregu programów zagranicznych – głównie Unii Europejskiej, ale nie tylko.

Oficjalny serwis internetowy: www.nfosigw.gov.pl

[10] *System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme) jest pochodną mechanizmu handlu uprawnieniami do emisji. Idea i cel GIS sprowadzają się do stworzenia i wzmacniania proekologicznego efektu wynikającego ze zbywania nadwyżek jednostek AAU.*

[11] *Programy mają charakter konkursowy. Wyjątek stanowi „LEMUR", dla którego przewidziano nabór ciągły od 06.05.2013 r.*

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach przewiduje dofinansowanie poprzez pożyczki i dotacje na wdrażanie projektów związanych z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska. WFOŚiGW udziela:

- pożyczki, w tym pożyczki pomostowej,
- dotacji, przekazania środków,
- umorzenia części udzielonej pożyczki,
- kredytów preferencyjnych z dopłatami do oprocentowania,
- linii kredytowych (dla osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych).

Łączne dofinansowanie dla zadań inwestycyjnych nie może przekraczać 80% kosztów kwalifikowanych, przy czym istnieje możliwość uzyskania częściowego wsparcia w postaci dotacji (dla zadań pozainwestycyjnych maksymalna wartość dotacji może sięgać 100%).

Dotacje – do poziomu 50% kosztów kwalifikowanych – mogą być udzielane na następujące zadania inwestycyjne:

- zakupy inwestycyjne realizowane w ramach zadań związanych z edukacją ekologiczną, ochroną przyrody, zarządzaniem środowiskowym, zapobieganiem i likwidacją skutków poważnych awarii,
- budowa, modernizacja zbiorników małej retencji wodnej wpisanych do Programu małej retencji dla Województwa Śląskiego,
- budowa i modernizacja urządzeń wodnych zwiększających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe,
- udział w usuwaniu skutków powodzi w urządzeniach wodnych, brzegach rzek i potoków oraz urządzeniach ochrony środowiska,
- uzupełnianie w sprzęt wojewódzkich magazynów przeciwpowodziowych,
- usuwanie szkód w środowisku spowodowanych działaniem żywiołu,
- likwidacja zagrożeń środowiskowych powodowanych zdeponowaniem niebezpiecznych odpadów przez zakłady postawione w stan likwidacji,
- usuwanie skutków zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego,
- likwidacja mogilników i magazynów przeterminowanych środków ochrony roślin,
- wspieranie wykorzystania źródeł energii odnawialnej, za wyjątkiem produkcji energii cieplnej dla nowobudowanych obiektów,
- demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest z budynków należących do osób prywatnych,
- wspieranie wykorzystania źródeł energii odnawialnej dla nowobudowanych obiektów użyteczności publicznej jednostek sektora finansów publicznych,
- z zakresu ochrony atmosfery i ochrony wód (za wyjątkiem budynków mieszkalnych), realizowane przez jednostki sektora finansów publicznych w obiektach użyteczności publicznej oraz przez pozostałe jednostki w obiektach użyteczności publicznej wpisanych do rejestru zabytków.

WFOŚiGW realizuje przedsięwzięcia z udziałem środków udostępnionych przez NFOŚiGW w zakresie demontażu, zbierania, transportu oraz unieszkodliwiania lub zabezpieczenia odpadów zawierających azbest, zgodnie z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Kwota dofinansowania przedsięwzięcia wynosi do 100% jego kosztów kwalifikowanych, w tym do 50% kosztów kwalifikowanych, ze środków udostępnionych przez NFOŚiGW, w formie dotacji, a pozostałą część dofinansowania ze środków WFOŚiGW w formie pożyczki. Minimalna pożyczka ze środków WFOŚiGW w realizację przedsięwzięcia stanowi 35% kosztów kwalifikowanych.

W przypadku przedsięwzięć polegających na usuwaniu skutków zanieczyszczenia powierzchni ziemi, w przypadku nieustalenia podmiotu odpowiedzialnego albo bezskutecznej egzekucji wobec sprawcy, możliwe jest dofinansowanie do 100% kosztów kwalifikowanych zadania.

Dodatkowe możliwości otwierają się dla zadań polegających na usuwaniu szkód powodziowych opisanych w protokole szacowania szkód powodziowych. Dla nich możliwe jest dofinansowanie do 80% kosztów kwalifikowanych zadania. Wnioski składa się do 4 miesięcy od dnia odwołania alarmu powodziowego.

Dla zadań związanych z:

- zapobieganiem i likwidacją poważnych awarii;
- uzupełnieniem w sprzęt przeciwpowodziowy;
- wspomaganiem systemu kontroli wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska;
- polegających na zakupach wyposażenia lub sprzętu pomocniczego (w tym także środków chemicznych do zwalczania zagrożeń dla zdrowia i środowiska) nie będących składnikami majątku trwałego i mających wartość jednostkową poniżej 3,5 tys. zł.,

możliwe jest przyznanie dotacji do 100% kosztów kwalifikowanych zadania.

Oficjalny serwis internetowy: www.wfosigw.katowice.pl

10.1.2. Środki pochodzące ze źródeł zagranicznych w latach 2014-2020

Na ukończeniu jest wdrażanie programów operacyjnych związanych z alokacją środków Unii Europejskiej w okresie programowania 2007-2013 w tym sensie, iż zasadnicze konkursy na najważniejsze (czyt. najdroższe) działania infrastrukturalne w dziedzinie ochrony środowiska zostały zakończone (aczkolwiek oczywiście trwa wydatkowanie środków, które potrwa do 2015 r.).

Powstanie realnych możliwości ubiegania się o środki UE w latach 2014-2020 wymaga szeregu działań organizacyjnych, których uwieńczeniem będzie przedstawienie konkretnych procedur wdrażania.

Na obecnym etapie ważnym jest bieżące monitorowanie kluczowych serwerów internetowych instytucji publicznych i finansowych, w szczególności oficjalnej strony Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego. Aktualnie dostępna jest 3 wersje Programu z października 2013 roku.

Jednym z najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć w ochronę środowiska w Polsce, w okresie programowym na lata 2014-2020 będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego RPO WŚ) Głównym celem „Programu...” jest podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej. Na realizację RPO WŚ w latach 2014-2020 zostanie przeznaczonych ponad 3.117 mln euro. Ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będzie pochodziło 2,24 mln euro (72% tej kwoty) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego – 0,716 mln euro (28%).

Środowiskowe priorytety w RPO WŚ 2014-2020 to:

Priorytet I nowoczesna gospodarka,

Priorytet II cyfrowe śląskie,

Priorytet III wzmocnienie konkurencyjności MSP,

Priorytet IV efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna:

- Priorytet inwestycyjny 4.1 promowanie produkcji i dystrybucji energii z odnawialnych źródeł ,
- Priorytet inwestycyjny 4.2 promowanie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w MŚP ,
- Priorytet inwestycyjny 4.3 wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej i sektorze mieszkaniowym,

- Priorytet inwestycyjny 4.5 promowanie strategii niskoemisyjnych dla obszarów miejskich – niskoemisyjny transport miejski,
- Priorytet inwestycyjny 4.7 promowanie wysoko wydajnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię cieplną .

Priorytet V ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów

- Priorytet inwestycyjny 6.1 zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze odpadów w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego dotyczącego środowiska
- Priorytet inwestycyjny 6.2 zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze wodnym w celu spełnienia wymogów dorobku prawnego dotyczącego środowiska
- Priorytet inwestycyjny 6.3 ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego
- Priorytet inwestycyjny 6.4 ochrona różnorodności biologicznej, ochrona gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu NATURA 2000 i zielonej infrastruktury
- Priorytet inwestycyjny 6.5 działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego
- Priorytet inwestycyjny 5.2 promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi

Priorytet VI transport,

Priorytet VII regionalny rynek pracy,

Priorytet VIII regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy,

Priorytet IX włączenie społeczne,

Priorytet X rewitalizacja i infrastruktura zdrowotna,

Priorytet XI wzmocnienie potencjału edukacyjnego,

Priorytet XII infrastruktura edukacyjna,

Priorytet XII pomoc techniczna.

Program obejmie wsparciem takie dziedziny jak: transport, środowisko, energetykę, kulturę i dziedzictwo kulturowe, szkolnictwo wyższe, a także ochronę zdrowia. W zakresie ochrony środowiska przewidziano dofinansowanie dla dużych inwestycji komunalnych, inwestycji ekologicznych w przedsiębiorstwach, projektów ochrony przyrody i bezpieczeństwa ekologicznego, a także edukacji ekologicznej. Wsparcie z „Programu...” otrzymają zarówno samorządy i przedsiębiorcy, jak również m.in. organizacje pozarządowe, parki narodowe i Lasy Państwowe.[12]

Oficjalny serwis internetowy: http://rpo.slaskie.pl

[12] *Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 2387/289/IV/2013 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 22 października 2013 r. PROJEKT REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020 WERSJA 3 Katowice, październik 2013 r.*

10.2. Nakłady na realizację zadań „Programu...”

W ramach każdego z analizowanych kierunków ochrony środowiska oszacowano wartość nakładów finansowych związanych z realizacją zadań inwestycyjnych i pozainwestycyjnych. Dla niektórych zadań było to absolutnie niemożliwe i w odpowiednich okienkach dokonano oznaczenia b.d. czyli brak danych.

Odpowiednie zestawienia (plan operacyjny) dla tych przedsięwzięć, oprócz parametrów „cenowo-terminowych”, wskazują podmiot/podmioty odpowiedzialne za wdrożenie – a zatem i finansowanie konkretnych działań. Ogólnie rzecz ujmując, można wydzielić dwie grupy przedsięwzięć – wg kryterium odpowiedzialności za pokrycie środków finansowych:

- zadania finansowane bezpośrednio ze środków będących w dyspozycji gminy Dębowiec (środków budżetowych gminy),
- zadania finansowane przez osoby prywatne, podmioty komercyjne, różnego rodzaju organizacje i inne podmioty instytucjonalne,

Dokonany podział stanowi odzwierciedlenie kryterium odpowiedzialności za realizację przedsięwzięcia, tj. zadań własnych i zadań koordynowanych.

Obecnie zestawione zostaną łączne znane wartości wydatków inwestycyjnych i pozainwestycyjnych w ramach kierunków ochrony środowiska – z uwzględnieniem kryterium odpowiedzialności za pokrycie środków finansowych.

Tabela 9 Założenia dotyczące realizacji na terenie gminy Dębowiec w latach 2014-2021 wydatków z zakresu zadań własnych i zadań koordynowanych w poszczególnych kierunkach ochrony środowiska

Lp.	Wyszczególnienie	Zadania własne		Zadania koordynowane		OGÓŁEM	
		Wartość [tys. PLN]	Udział	Wartość [tys. PLN]	Udział	Wartość [tys. PLN]	Udział
1	Ochrona powietrza	3880	57,45	100	6,94	3937,45	48,05
2	Gospodarka wodno-ściekowa, w tym ochrona przed powodzią i suszą	63	0,93	100	6,94	163	1,99
3	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego, w tym lasów	430	6,37	210	14,58	640	7,81
4	Ochrona powierzchni ziemi i gleb	100	1,48	670	46,53	770	9,40
5	Gospodarka odpadami	1180	17,47	0	0,00	1180	14,40
6	Ochrona zasobów	0	0,00	100	6,94	100	1,22
7	Ochrona przed hałasem	425	6,29	80	5,56	505	6,16
8	Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym	0	0,00	100	6,94	100	1,22
9	Edukacja ekologiczna	676	10,01	80	5,56	756	9,23
OGÓŁEM		**6754**	**100,00**	**1440**	**100,00**	**8194**	**100,00**

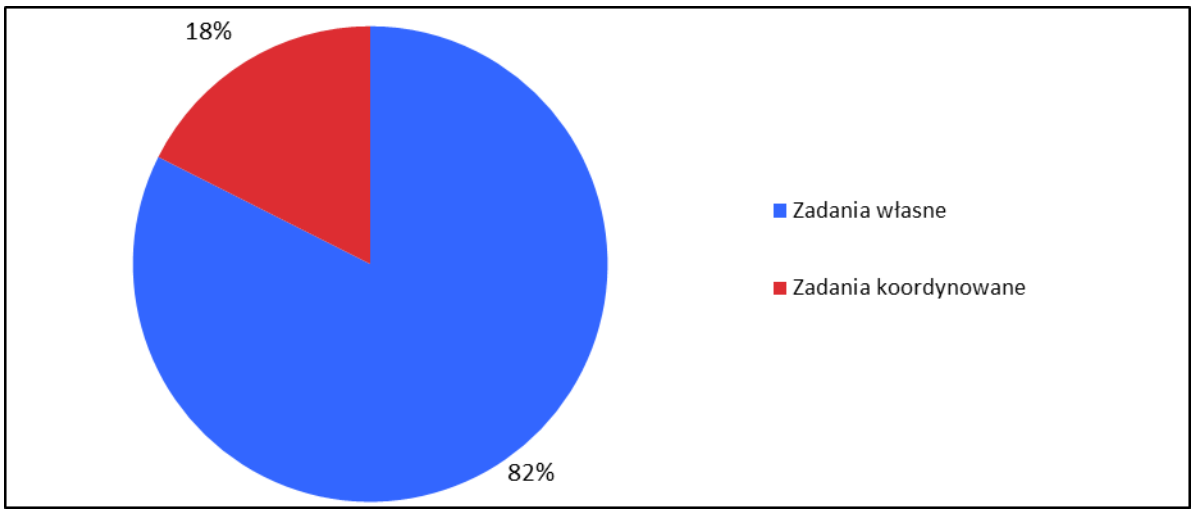
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Dębowiec oraz instytucji, które będą koordynować realizacje zadań na terenie gminy Dębowiec w latach 2014-2021

Przedstawione zestawienie wskazuje znaczącą dysproporcję pomiędzy kosztami zadań własnych i koordynowanych. Realizacja zadań własnych będzie około 6,7 mln złotych, natomiast koszt zaplanowanych przedsięwzięć leżących w gestii innych podmiotów to koszt planowany niespełna 1,5 mln. Należy także wziąć pod uwagę, iż duża cześć zadań koordynowanych nie ma podanych

kosztów ze względu na trudności związane z ich oszacowaniem. Przykładem takich zadań jest remont drogi powiatowej nr 2619 S Cieszyn – Gumna – Dębowiec – Ochaby – Kiczyce w miejscowości Gumna (od skrzyżowania z dawną DK1 na odcinku ok. 700m). Mimo iż plany remontu drogi są zaawansowane PZD nie potrafił oszacować kosztów tej inwestycji. Innym rodzajem działań bez określonych w harmonogramie kosztów jest modernizacja i rozbudowa sieci gazowej, której kosztów administrator sieci gazowej nie jest w chwili obecnej w stanie oszacować.

Podobna sytuacja ma miejsce z zadaniami własnymi, w chwili opracowywania niniejszego Programu wiele zadań nie ma sprecyzowanych kosztów, a Wieloletnie Plany Inwestycyjne są opracowywane na okres krótszy niż perspektywa Programu Ochrony Środowiska.

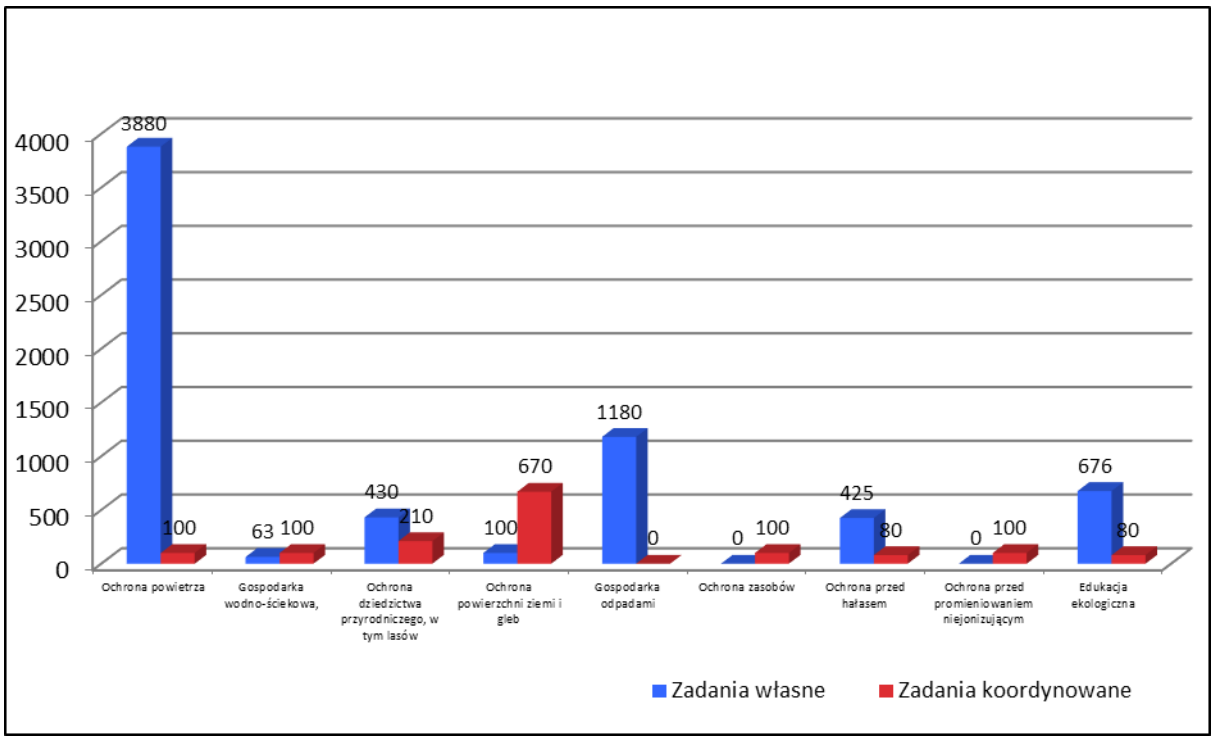
Przyjmując zatem założenie, iż istotna poprawa stanu środowiska jest pochodną wielkości nakładów finansowych, można dziś stwierdzić iż na terenie gminy Dębowiec na dynamikę zmian będzie miała duży wpływ realizacja zadań przez gminę, natomiast w mniejszym stopniu przez podmioty takie jak Wojewódzki Zarząd Dróg, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gliwicach czy Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Rysunek 24 Udział zadań wg kryterium odpowiedzialności za pokrycie środków finansowych w ogólnych wydatkach związanych z realizacją programu ochrony środowiska

Źródło: opracowanie własne (dane podano w %)

Drugą istotną kwestią jest to, że istnieją obszary (kierunki) ochrony środowiska, które są zdecydowanie bardziej kapitałochłonne niż inne. Zarówno w przypadku zadań własnych gminy, jak i zadań koordynowanych jest to *Ochrona powietrza*, (ok. 50% wydatków).

Rysunek 25 Struktura wydatków na wybranych kierunkach na tle pozostałych zadań objętych programem ochrony środowiska

Źródło: opracowanie własne (dane w tys. zł)

Wyodrębnione obszary determinują jednocześnie możliwości uzyskania wsparcia finansowego (preferencyjnego). W kontekście dokonanej wcześniej analizy źródeł preferencyjnego wsparcia zadań z zakresu ochrony środowiska, kluczowe będzie skuteczne pozyskanie dofinansowania z źródeł zewnętrznych, w szczególności funduszy UE i WFOŚiGW w Katowicach.

Wielość podmiotów, których zaangażowanie przyczyni się do poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie gminy Dębowiec sprawia, iż szczegółowe badanie zdolności do pokrycia wydatków na realizację zadań im przypisanych jest praktycznie niemożliwe.

11 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Przedmiotem niniejszego opracowania *jest „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dębowiec na lata 2014-2017 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2021*". Zakresem opracowania objęto:

- cele ekologiczne;
- priorytety ekologiczne;
- poziomy celów długoterminowych;
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych;
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno - ekonomiczne i środki finansowe.

Niniejsze opracowanie zawiera między innymi takie elementy jak:

- OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA
  - Ochrona powietrza atmosferycznego (w tym: emisja przemysłowa, emisja liniowa, niska emisja, stan sanitarny powietrza, monitoring jakości powietrza),
  - Gospodarka wodno – ściekowa (w tym: stan czystości rzek, monitoring wód powierzchniowych i podziemnych, gospodarka wodno – ściekowa i oczyszczalnie ścieków oraz ochrona przed powodzią),
  - Ochrona dziedzictwa przyrodniczego (w tym: parki krajobrazowe, rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, pomniki przyrody, obszary Natura 2000, lasy oraz inne cenne walory przyrodnicze gminy),
  - Ochrona powierzchni ziemi i gleb (w tym: stan powierzchni ziemi i gleb oraz monitoring gleb),
  - Ochrona zasobów (w tym: zasoby surowców kopalin),
  - Ochrona przed hałasem (w tym: hałas drogowy, przemysłowy oraz monitoring hałasu),
  - Ochrona przed polami elektromagnetycznymi wraz ich monitoringiem,
  - Przeciwdziałania poważnym awariom,
  - Rozwój edukacji ekologicznej.
- PRIORYTETY EKOLOGICZNE, CELE I KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA
- PLAN OPERACYJNY
- ZAGADNIENIA SYSTEMOWE
- ASPEKTY FINANSOWE REALIZACJI PROGRAMU
- STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

„Program..." to przede wszystkim przedstawienie zadań, które zostaną zrealizowane w najbliższych 8 latach w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego gminy i tworzenia podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego. Planowane nakłady na realizację zadań własnych gminy Dębowiec w latach 2014-2021 na ochronę środowiska szacuje się na około 6,7 mln zł. Największe środki planowane są na ochronę powietrza.

Aktualizacja *„Programu..."* zawiera omówienie uwarunkowań finansowych gminy Dębowiec. Zostały przedstawione potencjalne i możliwe do pozyskania źródła bezzwrotnego, a także preferencyjnego i komercyjnego dofinansowania.

Dzięki wyznaczeniu i identyfikacji problemów możliwe jest określenie celów, do jakich należy dążyć w ciągu najbliższych 8 lat wdrażania *„Programu..."*.

Najważniejszymi problemami ekologicznymi na terenie gminy Dębowiec są:

- zrzuty ścieków komunalnych,
- niska emisja zanieczyszczeń z palenisk domowych,

- niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

Walory krajobrazowe, korzystny mikroklimat, duża ilość miejsc do uprawienia sportów, bliskość drogi krajowej S1, sprawiają, że władze gminy wiążą z nimi plany na przyszłość. W najbliższej przyszłości czynnikiem najistotniejszym będzie rozwój infrastruktury technicznej gminy Dębowiec oraz kultywowanie tradycji rybactwa i rolnictwa. Gmina nie zamierza ograniczać dotychczasowej formy wykorzystania walorów rolniczych, w postaci gospodarstwo rolniczych i działalności spółdzielni rolniczych, jednakże zamierza również preferować kierunki działań inwestycyjnych o szerszym znaczeniu.

W zakresie infrastruktury technicznej Gmina Dębowiec wymaga uzupełnień. W szczególności dotyczy odprowadzania i oczyszczania ścieków – budowa kanalizacji oraz gazyfikacji. Niewielkiemu uzupełnieniu podlega także zaopatrzenie w energię elektryczną. Na terenie gminy należy również poprawić zaopatrzenie w zakresie telekomunikacji.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego gmina planuje realizację zadań polegających na termomodernizacji budynków komunalnych.

W celu poprawy jakości wód powierzchniowych, niezbędna jest likwidacja niekontrolowanych zrzutów ścieków bytowych do rzek płynących przez teren gminy, niezwykle ważnym w tym zakresie zadaniem jest inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb), które obecnie funkcjonują na terenach nieskanalizowanych. Bardzo często zbiorniki te są nieszczelne i są źródłem zanieczyszczenia wód.

Dla ochrony dziedzictwa przyrodniczego gminy oraz kształtowania systemu terenów zieleni należy podjąć następujące cele:

- utrzymanie walorów i funkcji obszarów przyrodniczych,
- obejmowanie ochroną prawną obszarów i obiektów najbardziej wartościowych przyrodniczo,
- dostosowanie terenów leśnych do pełnienia funkcji rekreacyjno – wypoczynkowej.

Zgodnie z wyciągiem z planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego obszar gminy Dębowiec jest w zasięgu projektowanej Krajowej Sieci Ekologiczna ECONET-PL.

Zachowanie istniejących form ochrony i włączenie proponowanych nowych elementów jest zgodne z polityką przestrzenną województwa śląskiego.

Kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie dbania o środowisko to cenne i długoterminowe zadanie, które niejednokrotnie trzeba prowadzić na bieżąco i nieustająco. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców i odwiedzających teren gminy Dębowiec w sferze konsumpcji, a także ochrony powietrza oraz gospodarki wodnej.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonych działań na rzecz ekologizacji, co zapewni ograniczenie niskiej emisji, zmniejszenie ładunku zrzutu ścieków surowych do rzek i potoków, a także pozyskanie większej ilości surowców wtórnych oraz zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko.

Gmina Dębowiec stara się pozyskiwać dofinansowanie głównie na realizację zadań poprawiających wizerunek gminy ze środków zewnętrznych krajowych i zagranicznych w celu realizacji zadań kosztownych, gdyż nie ma możliwości sfinansowania ich ze środków budżetu własnego.

Realizacja zadań zaproponowanych w niniejszej aktualizacji przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności gminy, polepszenia warunków życia i zdrowia mieszkańców, przedsiębiorców oraz turystów wypoczywających na terenie gminy a także poprawy jakości walorów środowiskowych i skuteczniejszej ochrony terenów prawnie chronionych oraz tych o walorach przyrodniczych i rekreacyjno -wypoczynkowych.

WYKAZ SKRÓTÓW:

BZT5	-	*biologiczne zapotrzebowanie na tlen*
ChZT	-	*chemiczne zapotrzebowanie na tlen*
GDDKiA	-	*Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad*
GUS	-	*Główny Urząd Statystyczny*
GZWP	-	*Główne Zbiorniki Wód Podziemnych*
IUNG	-	*Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa*
KPGO	-	*Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2010*
KPOŚK	-	*Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych*
NFOŚiGW	-	*Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej*
ODR	-	*Ośrodek Doradztwa Rolniczego*
OOŚ	-	*ocena oddziaływania na środowisko*
OSO	-	*obszary specjalnej ochrony ptaków*
OZE	-	*Odnawialne Źródła Energii*
PIG	-	*Państwowy Instytut Geologiczny*
PIOŚ	-	*Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska*
PIS	-	*Państwowa Inspekcja Sanitarna*
POH	-	*Program Ochrony przed Hałasem*
POIiŚ	-	*Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko*
PONE	-	*Program Ograniczania Niskiej Emisji*
POP	-	*Program Ochrony Powietrza*
PWiK	-	*Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji*
RDLP	-	*Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych*
RDOŚ	-	*Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska*
RDW	-	*Ramowa Dyrektywa Wodna*
RLM	-	*Równoważna Liczba Mieszkańców*
RZGW	-	*Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej*
SEKAP	-	*System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej*
SIWZ	-	*Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia*
SOO	-	*specjalne obszary ochrony siedlisk;*
WFOŚiGW	-	*Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej*
WIOŚ	-	*Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska*
WODR	-	*Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego*
WSO	-	*Wojewódzki System Odpadowy*
WSSE	-	*Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna*
ZPK	-	*Zespół Parków Krajobrazowych*